

059

P-82

059
P-82

13790

06 JUN 2009

059

P-82

1913

6

ԿԻԿՈՒ ՏԱՐԵՑՈՅՑԸ

(Գ. ՏԱՐԻ)

ՈՐ ԿԸ ԲԺՇԿԷ

Ձանձրախոր, տխրախոր, դէգութիւնը կուտու-
ղութիւնը և բոլոր այդ կարգի և անբուժելի
համարուած հիւանդութիւնները՝ ա-
ռանց ենթակային ու է ցաւ կամ
հեղութիւն պատճառելու .

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ՎԱՂԻՆԱԿՆ. ԲԻՒՐԱՏ

752 ԽՕՍԲ ԵՒ 8529 ԲՍՈ

ՓՈԽԱՆ «ՅԱՌԱՋԱՄԱՆ»Ի

«ԿԻԿՕ»-ի Տարեցույցին հրատարակութեան Գ. Տարեդարձը կը առնենք այսօր ... մեծ հանդիսաւորութեամբ:

Այս ուրախ առթիւ, ինչպէս երբեմն կ'ընէր մեծ և Հայաստան Արքան Համիտ, գոհարանական մաղթանքներ կ'ուզէինք առ Բարձրեալն Աստուած, որ այս օրերուն կը սպասէ մեր Տարեցույցը կարգաւոր զուարճանալու համար:

Արդ, ինչպէս ըսի, մենք այսօր Գ. Տարիին մէջ կը մանենք՝ Զեզի հրամցնելու համար Տարեցույց մը: Մենք բնաւ յաւակնութիւնը չունինք բախու թէ՛ Զեր աչքին առջև դրած մեր այս Տարեցույցը իր տեսակին մէջ եղ... ահա՛ն է, ինչպէս իր տեսակին մէջ անզուգական է մեծապատիւ Արխտակէս Էֆ. Գառնարեանը:

Ո՛չ, իրաւունք չունինք այդ կարգի պաշտօնակի խօսքեր լսելու անանկ ամուսնի մը մէջ, որ արդէն ինքնին չափազանց հարուստ է պաղ բաներով: Մենք համեստօրէն պիտի ըսենք միայն թէ՛ ներկայ գիրքը 507,000 գիրէ կը բաղկանայ՝ որոնք իրարու քով դաւլով բառեր, հախաղաղութիւններ, հաստածներ, երեսներ և վերջապէս Տարեցույց մը կազմած են և միեւնոյն համեստութեամբ պիտի աւելցնենք՝ հաւ թէ՛ այդ 507,000 գիրը միմիայն 4 գրույի կը ծախենք:

Ընթերցողները կրնան անշուշտ հաստատել որ, եթէ ուզէինք ՚հմանիլ Հայաստանի քիւրաբերուն և Պալքանեան Զինակցութեան անդամներուն, անշուշտ 4 դրշին տեղ 14 և դուշէ 24 դրշ. պահանջէինք:

Այդ բանը չըրինք և չպիտի ընենք, սա պարզ պատճառաւ որ չպիտի տաք:

Մեր Տարեցոյցը անցնայ տարի կարգացողներ անշուշտ գոհ մնացին և մենք վստահարար կրնանք յայտարարել որ գոհ չմնալու պատճառները չառ նուազ էին:

Մեր վարձքը, պիտի բռնէր յաւելա յարգելին Սիւմոն էֆ. Գարամաճեան, եթէ ան ըլլար իմ տեղս յոտաջարան գրողը, ընթերցողներու կողմէ գնահատուիլը և անոնց բարոյականը բարձրացած տեսնելն է:

Ես, անկեղծօրէն կը խոստովանիմ, երբեք Գարամաճեան մը չեմ և հետեարար բացէ ի բաց կը յայտարարեմ թէ՛ չոր չոր և վերացական վարձարութիւններէ բան մը չեմ հասկնար և ինքզինքս գնահատուած կը զգամ՝ այն ատեն, երբ ինծի գնահատողները իրենց բերնին հետ մէկտեղ բանան նաեւ իրենց քսակին... բերանները:

Արդ, ես և ընթերցողներս մէկ կողմէն պէտք է իրարու սերտիւ կապուած մնանք... քսակով, որպէսզի միւս կողմէ՛ ես ալ կապուած մնամ իմ դրչիս, որ աւա՛ղ, Պուլկար գինուորի մը նման ամէն ժամ լաւագոյն կերպով ուտել կ'ուզէ:

Հիմա որ մեր Յատաջարանը կարդացիք և լաւագոյն կերպով տեղեկացաք մեր բարի ու չար դիտաւորութիւններուն, ձեզի կը մնայ ընտրել այդ երկու ճամբաներէն մէկը:

Բայց նորէն կ'ըսեմ մեր Տարեցոյցին ճամբան՝ Սյ. քայութիւն չի տանիր. ուր արդէն մենք գործ չուէինք: Վերջէն չըսէք թէ՛ մեզի խաբեց՝

ԸՆԿԵՐ ԿԻԿՕՆ(*)

(*) Ծ. Կ. — Քաւ լիցի...:

ԳՈՒԾԱԿՈՒԹԻՒՆՔ ԿԻԿՕՒ

ՈՒԶՈՂԸ ԹՈՂ ՀԱՒԱՏԱՅ

ՅՈՒՆՈՒԱՐ

Յունուար ամիսը՝ ձիւնի, տնձրելի՝ ցիւխի, լաստիկի, վառարանի, փայտի, ամուխի և քոակերու թըշնամի ամիսը: Շատեր այս ամիսը թէև ուզած են դուրս հանել տարիին մէջէն և սակայն հակառակ գերմարդկային ձիւցերու անիկա զամուած մնայած է իր տեղը և հազար չեմ գիտեր քանի տարիէ ի վեր՝ սովորական քիւրս աւազակներու պէս կը կոտորէ աշխարհի բնակչութիւնը... Հայաստան բնակող Հայու մը նման:

Անյիշատակ ժամանակներէ ի վեր Յունուար ամիսը Յձ կը քաշէ և մինչևեւ այսօր ս'չ մէկ դէպք. ոչ խակ աշխարհներու հիմնադրատակ կործանուածը, կրցած է այս ամուսան մէկ օրը կրճատել:

Այս ամուսան մէջ է որ մարդիկ յաճախ կարգուելու բուռն փափաքներ կ'ունենան. հոգ չէ թէ՛ Յուլի սին կամ Յունիսին մէջ տի առնեն Պատրիարքարան դուռը՝ այդ միևնոյն կիները ուրիշին կոնակը հանել, իրրեւ տւելորդ տուարկայ:

Ընդհանրապէս կաղանդը այս ամուսան առաջին օրուսն կը հանդիպի, թէև ընտանիքի պետերը երբեք չը պիտի ուզեն այդ օրուսն հանդիպիլ. կարծես Յունուար մէկը քոյէրայէ կամ ժանտառնդէ վարակուած լլկար:

Այս ամսուան մէջ ծնած են՝ Արիստակէս Գառապարեան, Երուանդ Տէր Անդրէասեան, Եղնիկ Վրդ. Պապուհան, Տիչճի Տառալը և նման պաղղատակներ:

Յունուարի ամսին օրը, մարդիկ իրարու նուէրներ կուտան կ'ատենեն, սրպէսի սարին ամբողջ ուղարկուել կրթայ:

Կ'արժէ որ այս ամիսի մեր Տօրեցոյցի բնիկերցոյն երուն ծանօթացնենք մէկ քանի նուէրներ՝ ամենէն շահեկաններէն:

Արիստակէս Գառապարեան իր նուէր կը տանայ մէկ արկու պայեա թուղթ՝ Հրահանգ-Կանոնադրներ պատրաստելու և մայրաքաղաքիս բոլոր փողոցներու անկիւնները փակցնելու համար: Ասկէ զատ նուէր պիտի ստանայ նորագլուս հաւ մը, դէմեքը և նայտաճրները քաղցրացնելու հանգամանքը ունեցող:

Քաթիմ պիտի ստանայ աղամանդեայ նարկիլէ մը՝ ոսկեպատ մարրուծով և վարդի ջուրով լեցուած. միւս կողմէ նուէր պիտի ստանայ նաև ոսկիէ մետաղ մը՝ սլինչէն խմրադիրներ յարուցանելուն գիւտը ըրած բլրալուն համար:

Քաթիմի կըրօր՝ Սարգիս Էփ. խոշոր հատար մը՝ զանազան գործարանատէրներու հաղէներով լեցուած՝ անով ժամանակին աէքլամ գանելու համար:

Արշարունի պատրիարքին՝ իր կըրօրը կենդանադիրը և անգլիական սխառէմով բացաւ մը, ուսած ամսականները հան պահելու համար:

Գառնիկ Հայկեանին համբերութիւն՝ Նաչիա Արշաունի խաչը քաշելու համար:

Բիւզանդ Քէչեանին՝ Թաւմզի ամբողջական գլխի սիօնը:

Երուանդ Տէր Անդրէասեանին ծրար մը սկզբունք, բաքէթ մը նկարագիր, երկու քաշ՝ ամօթ, և մէկ ուկէս լիպրա անկեղծութիւն:

Մանկունի Յրրաղանին երկոտանեակ մը գիշերային անօթ՝ իր հաւատարիմ հպատակներէն նուիրուած:

Քեամի փաշային՝ Սայիտ փաշայի «Յիշատակներ» անուն զրքէն ոսկեկազմ հատոր մը և Պալքանեան Զինակից պետութեանց թագաւորներուն բոքրէները:

Պետրոս Էալաճեանին՝ «Աւուղ փառացս անցաւորի...» վերաաւութիւնը կրող սախտակ մը՝ իր անկողնին վերի կողմը կախելու համար:

Երուանդ Օտեանին՝ նահանգապետութիւնը Քըրք-քիլիսէ կամ Լօզինկրատ քաղաքին:

«Ազատամարտ»ին՝ 200 թերթի արածութիւն՝ որ պէսդի ասկէ վերջ՝ առանց զադարի կարենայ թերթ հրատարակել:

Շահրիկին՝ Էքսէրճեան քահանային մեծադիր լուսանկարը:

Սարգիս Մինասեանին՝ աղուորիկ աղջիկ մը որ, 100 ոսկի և սուն մը ունենայ ու ծնողք չունենայ:

Ներսէս Օհանեանին՝ շարազան մը, Կեղրնի իւրաքանչեւութիւնը քիչ մը աւելի կարգի բերելու համար:

Դաւիթ Տէր Մովսէսեանին՝ թուարանութեան գերք մը, որուն շնորհիւ կարող ըլլայ սովրիլ թէ՛ մէկը մէկէն երբ ելլէ դէրօ կը մնայ:

Սմբատ Դաւթեանին՝ կնօջակոն պատկերներու վաւթուէններու լուսանկարներով խառն, այսօր մը և Բերայի թատրոններու ու շանթաններու պատուակալ հովիւի պաշտօնը:

Նորասունկեանին՝ նախարարապետի աթոռ մը՝ ի միւս անգամ... գալստեան:

Պոլտոյ նաւահանգիստը եկող մարտանաւի նաւաղներուն... բարի օխորժակ:

Պալքանեան չորս պետութիւններուն՝ հան-

քային ջուրեր՝ մարտողութիւններն դիւրացնող:

Յունվար 2. — Շարունակութիւն ֆասուլեա, նօ-
հուա, թուրչի և հէլվա ուտելու: Այսօր է որ սիմիթէ-
ները իրենց երկիրը կը մեկնին:

Յունվար 3. — Դա՛րձեալ պահոց օր. աղքատներուն
հոգը չէ. սենեկները չուտնով կը քաշին Ծննդեան օրը
աղատ համարձակ կովու, ոչխարի միս ուտելու համար.
տարւոյն տա՛ն օրը, մարդու միս ուտելը արգելուած չէ
եկեղեցական հայերու. կողմէ:

Յունուար 4. — Լատինները տնվարաի սուրբին տօնը
կը տօնեն. միակ սուրբն է, Ս. Անտօն, որ վարաիք
չունի եղբւր: Փասուլեայի մեծ սպասուում: Քաղաքապե-
տութիւնը մէջտեղ չկայ:

Ձիւնը կը շարունակէ տեղալ. կարգ մը մարդիկ մօ-
րուքնին կը ճերմկցնեն զինուոր չ'երթալու համար:
Ասիկա տարիքներու սրբազրութեան նոր սխառէմ մըն է:

Յունուար 5. — Ածուխին գինը 3 զրշ.ի կը բարձ-
րանայ. Քաղաքապետութիւնը, կը գրեն թերթերը, մէկ
միլիոն օխա ածուխ պիտի բերէ՝ զինները, ածանցնելու և
աղքատներուն օգնութիւն ընելու համար:

Չորս հոգի կը սառնին Ազգ. ժողովոյ սրահին դրան
առջեւ:

Ճրագալոյց. այս օրուընէ սկսեալ մարդիկ իրենց
ճրագները կը վառեն ի պատիւ Քրիստոսի ծննդեան և
յետոյ մոռնալով մարեկ՝ տարւոյն մնացեալ ըոլոր իրի-
կունները մէկ մէկ խանձիլ կը կախն իրենց քթին ծայ-
րը: Ուտիք է մեզ ութը օր անմիջոց:

Յունուար 6. — Այսօր Քրիստոս մեզի համար ան-
գամ մըն ալ կը ծնի. Գում-գարուի, Սամաթիոյ,
Սկիւտարի. Մադրիդիւղի և Բանկալթիի փողոցներուն
մէջ ծալքը վրան ուղտնկօթնի հազամ և արդուկուած

բանթաօնով հո՞ծ լազմութիւն մը կ'երեւի որ սինեմա-
թօկրաֆային արագութեամբ մէկ փողոցէն միւսը կը մտնէ:
Մանր մանր արկածներ կը պատահին այս արագաշար-
ժութիւններուն հետեանքով. ասոնք առանց օդին խըս-
տութիւնները նկատի առնելու թաղէ թաղ վազողներ են՝
նոր Տարին ու Քրիստոսի 1913րդ ծննդեան տարեդարձը
շնորհաւորելու համար:

Մէկ քանի չրջադղեաներու վրայ քօնեաք կը թա-
փի. անուշի չորս թէփաի կը շրջի և մէջի եղածը կը
թափի մէկ քանի հիւրերու վրայ: Շնորհաւորձի մը, որ
կեանքին մէջ առաջին անգամ բլլաով օթօ նստած է,
կառքին մէջ կը փախէ և վրան դուրսը կ'աղա ոտէ:

Մէկ օրուան մէջ 7,145,678 անգամ Քրիստոս
անունը բերան կ'առնուի, հակառակ Աստուածային այն
պատուիրանին որ ըսած է. «Իմ անունս փուճ տեղը
բերան չպիտի տանես»:

Յունուար 7. — Ողջերը մեռելներուն այցելութեան
կ'երթան... զինիով ու օդիով: Շատեր իրենց սիրելի-
ներուն քով կը պատկին զինովնալէ յետոյ:

Ամէն տուն հիւանդ կայ: Զմեռը կը շարունակէ
զանազան եւ չանակներ նուազել պատուհաններու տակ:

Թուրքերէն լիւրթ մը կը ծանուցանէ թէ՝ Անատո-
լուի նահանգներուն մէջ կատարեալ հանդարտութիւն և
խաղաղութիւն կը աիթէ:

«Ազատամարտ» կը ծանուցանէ թէ՝ չնորհիւ նոր ընա-
րութիւններու յուսով է որ՝ Խորհրդարանական նոր սիս-
թէ՛մը ա՛լ տեւի խոր արմատ ձգէ կայսրութեան չորս
կողմը:

Մուշի երրեւնի երեւոյթիսան Գեղամ էֆ. Սալը Բա-
զարի մէջ յայտարարեր է թէ՛ Մուշի և Բաղէշի մէջ
անդորրութիւնը կատարեալ է, քանի որ ձիւնը ճամբա-

ները կը գոցէ և թէ՛ ձիւնը միակն է իր տեսակին մէջ որ քիւրաին աչքը կը վախցնէ և հայուն՝ գէթ քանի մը ամիս, հոնգիստ ընել կուտայ:

Յունուար 8, 9, 10, և 11 սովորականին պէս կ'անցնին: Այդ օրերուն մէջ կամուրջը կը շարունակեն շինել: Փողոցները թայ են:

Յունուար 12. — Պատրիարքարան կը հեռագրեն թէ՛ Քիւրտ աւագակ Սըմկօն տուրք կը հաւաքէ: Պատրիարքարանը նկատելով որ ապօրինի ոչինչ կայ պարսն Սըմկօի այդ արարքին մէջ կը յանձնարարէ ձայն չհանել և կանոնաւորաբար վճարել տուրքը:

Երկու հոգի կամարջին վրայէն անցած տանն, բացուած ծակերէն մէկուն մէջ կ'իջնան:

Նոր կամուրջը, ժամանակի Բ. Դրան խմբողին քաղած տեղեկութեանց համաձայն, չուտով պիտի զետեղուի:

Յունուար 13. — Հայունի մը կը փախցնեն Սլերդի մէջ, Պատրիարքարանը թաղրիրով մը կը բողբէ: Սըղերդէն Բ. Դուռ լուր կուգայ թէ՛ Հայունին իր կամքով փախած է և ատոր ալ ապացոյցը սա է որ այժմ անիկա իր անունը փոխած է Ն. Փաթմա կը կոչուի Վարդունիի տեղ:

ԻՖիալ տարրերու համերաշխութեան մասին ընդարձակ յօդուած մը կը գրէ:

Յունուար 14. — «Թանին» կը պահանջէ որ պատրիարքարաններու առանձնաշնորհումները ջնջուին:

Թուրքերէն թերթերը կը շարունակեն համերաշխութեան քարոզներ և գայի աւետարաններ կարդալ:

Յունուար 15. — Նորածին մանուկ մը՝ Բողէշի մէջ Կ'ընդունի իսլամական կրօնը. պատրիարքարանը նորածինն 9 ամսուան ըլլալը մէջ բերելով կը պահանջէ զայն

կառավարութիւնը կ'որոշէ մանուկը միւֆթիին քով դնել. որպէսզի մեծնայէ յետոյ հարկ եղած յայտարարութիւնը ընէ:

Մէկ կողմէ Ազգ. Տանձարանը կը շարունակէ նիստ գումարել և միւս կողմէ ահաւիլ ցուրտ ու սառնամանիք ամէն կողմ:

Միւրդաս Հայկազ երկու տիւզ տւելի կը նետէ Պատրիարքարան մեկնելէ առաջ:

Արշարունի պատրիարք ամսականին կէսը կըստանայ և կսկսի մէկիկ մէկիկ համբել, Բեզալլըները զատուլու համար:

Յունուար 16. — Տոն Արբաց Պօկէզէնաց և յիշատակ Եանքէսըճի Հայրապետներու:

Երկու Հայ կապաններն Վանի կողմերը. պատճառները յայտնի չըլլալուն համար՝ կառավարութիւնը կ'որոշէ նախ պատճառները հասկնալ և յետոյ հետապնդել չարագործները:

Տպագրական Տեսչութիւնը Հայերէն թերթ մը կը փակէ տարրերու համերաշխութիւնը խանդարած ըլլալուն համար:

Թուրքերէն թերթ մը բերանը կը բանայ և տարրերու համերաշխութեան շէնքը կործանելու ձեռնարկներ կ'ընէ, Տպագրական Տեսչութիւնը այդ միջոցին կը քընանայ:

Յունուար 17. — Սեդրաք, Միսաք և Արեթնադով, ինչպէս նաև Գասպար, Միլքոն և Պաղտասար այս ամսուան մէջ բաւական փարայէ կ'ելլեն, ինչ որ կը նիհարցնէ թէ՛ ղիրենք և թէ՛ քսակները:

Յունուար 18. — Քօյեան այցելութիւն կուտայ մեր քաղաքին. բնակչութիւնը փառաւոր ընդունելութիւն մը կ'ընէ իրեն՝ ի բացակայութեան քաղաքապետին, որ զբօ-

սական պատյա մը կառարկու համար մեկնած է հայրաքաղաքէս :

Մուշի մէջ Հայ մըն ալ կրտսերներն . մարդասպանը անմիջապէս պատմել կը խոստանայ կառավարութիւնը եթէ . . . բռնէ :

Միհրդատ Հայկազ ամէն օր մէկ մէկ հովանոց կը ծախէ և հովանոցը ծախելէն անմիջապէս վերջ Պատրիարքարան կը մեկնի՝ աղղ . գործերուն բարոք ուղղութիւն մը տալու համար :

Յունուար 18. — Օգերը կը խոստանան . փողոցները անօրինակ մաքրութեամբ մը կը ծփան : Կին մը Բերայի Շ խառնիւն վրայ զեալն կ'իջնայ . հագուստները ամբողջովին կը ցեխոտին . կինը դատ կը բանայ Քաղաքապետութեան զէմ, որուն տեղը սակայն անձանոթ կը մնայ : Կինը կ'առաջարկէ իր անկումները շարունակել , աղաւտած չըջազգեստին փոխարէն մաքուր զգեստներ ունենալու համար :

Հմայեակ եպօ . կիներու յատուկ պատարագ կը մատուցանէ և քարոշ մը կուտայ , որով կը հրաւիրէ կիները խոստովանիլ և հաղորդուիլ :

Ազատամարտը՝ Առաջամարտի կը փոխեն՝ նկատելով որ առաջին անունը նոր Սահմանադրականներու սկանչին լաւ չի հնչեր :

Յունուար 19^{1/2}. — Միշտ կը ձիւնէ . Բ . էֆէնտին կին մը ևս կ'առնէ . իր թիւ 1 կինը Դատաստանական խորհուրդին կը բողոքէ և արդարութիւն կը խնդրէ : Խորհուրդը կը յանձնարարէ մինչեւ՝ տաք ամիսներուն գալը , ձայն չհանել : Կինը համակերպած կը մեկնի :

Դատաստանական Խորհուրդը ձմեռնային արձակուրդներուն կսկսի և մինչեւ մարտի վերջը կը փակէ իր փողովարանին գուռները :

Յունուար 20. — Քաղաքապետութիւնը մէջտեղ կ'ելլէ և կ'որոշէ հինգ միլիոն ոսկիով բարեկարգել քաղաքը :

Թերթերը կը ծանուցանեն թէ՝ Աղղ . Ժողովը որոշած է այս տարի իր օրակարգը մաքրել : Այս լուրը խանդավառութեամբ կ'ընդունուի Հայկական չըջանակներու մէջ և նոյն իրիկունը լուսավառութիւններ և հըրախազութիւններ տեղի կ'ունենան :

Յունուար 21. — Քաղաքապետութիւնը պատուիրակութիւն մը կը ղրկէ Քօնստայն մօտ որ, Բերա Բալաս իջեւանած է և կը խնդրէ որ ընդունի իր յարգանքներուն հաւատարմքը և ներողամիտ գտնուի , աւելի կանուխէն իր մօտ փութացած չըլլալուն համար :

Տօն Սրբուհայն Գրարառ Վերծինի , որ նահատակուեցաւ զամբարաններ վերկերլու համար : Այսօր է որ Գրառառ Վերծինի ուխտովայրը հաղարտոր ուխտաւորներ այցելութիւն կուտան :

Նաչիւս Արշարունի կը մտադրէ պատուել Գառնիկ Հայկեանի զուլիւր . սենեկապաններ՝ Սեդրակ , Թորոս և Սարգիս վրայ կը հառնին և Պատրիարքին եղբայրը ոճրագործ ըլլալէ կ'արգելին :

Յունուար 22. — Սոսկալի փոթորիկ . մէկ քանի վաճառականներ չի կրնալով զիմաղրել՝ կը տապալին , իրենց հետ մէկտեղ զեալն զարնելով նաև մէկ քանի շրամատուններ և գործարաններ :

Կաղի ընկերութիւնը 33 տարուան նոր պայմանագրութիւն մը կը կնքէ քաղաքապետութեան հետ , որպէսզի մայրաքաղաքին կարգ մը փողոցներուն մէջ մէկ մէկ խտրէ լամպառի և կամ մէկ մէկ մօմ զետեղէ :

Տիգրանակերտէն կը տեղեկացնեն Բ . Դուռ թէ՝ խաղաղութիւնը վերահաստատուած է :

Ձինադադարի չչուկներ կը ստարածուն և պարտաւթիւն մէջ կը կորսուին:

Յունուար 28. — Միշա կը ձինէ. մեծ յաջողութեամբ մարդիկ կը նաւարկեն փողոցներու մէջ:

Թրամուէյները որը երկու անգամ կը բանին... կառավարութեան պաշտօնեաները փոխադրելու համար:

Թիւնէյը իր կարգին մեծ յաջողութեամբ կը կատարէ իրեն վիճակուած պարտականութիւնը և Բերայիները սարաքաններու նման կը տալանցեն: (Բոլոր գէր մարդոց կը յանձնարարուի թիւնէյը՝ ուր կարելի է նիշարնալ միայն քսան փաղայի համետ վճարումով):

Միշրգաա Հայկադ Պատրիարքարանի չէքը աւարտելով, կ'անցնի Մայր վարժարան՝ այդ չէնքին չինութիւնն ալ ի դուխ հանելու համար: Վարչութիւնը կ'որոշէ մայրաքաղաքի ազդ. հաստատութիւնները փոխել և ի նորոց չինել: Միշրգաա Հայկադնի վերին հսկողութեամբ:

Հայ Մամուլը կը շարունակէ գրադիլ Հայաստանի ապահովութեան հարցով: ժամանակ, Բիւզանդիոն, և Լուսաբձակ համալսարան յօդուածներով կը քննան Հայաստանի թագաւոր մը դանել: Ազատամարտ որ Հանրապետութեան կողմնակից է, չէզոք կը մնայ այս պայքարին մէջ:

Յունուար 29. — Ձիւն, ցիւն, ձիւն և դարձեալ ցիւն: Իսահակ, Արրահամ, Յակոբ և Ընկ.ը ձեռնհաս իշխանութեան զիմելով քաղաքին ցիւներուն մինաշնորհ կը խնդրէ: Խնդիրը քննութեան համար կը զրկուի պատահանեալ մարմնին:

Մեծ փոթորիկ Սե ծովուն վրայ. Վառնայի առջև խարսխած առեւտրական չոգեհաւ մը՝ փոթորիկին սաստկութիւնէն, կ'երթայ կ'իյնայ Սեւանիկի առջև:

Բանկալթիցի օրիորդ մը մէկ տարուան ճակատա-

մարտէ մը յետոյ կը գրաւէ Յակոբիկի մը սիրտը՝ 50,000 գերիով: Բերդին հրամանատարը անձնատուր կ'ըլլայ ամալսին, որ առանց ժամանակ կորսնցնելու կ'ամուսնանայ Յակոբիկին հետ:

«Սուառէ»ները կը շարունակուին մեծ ոգեւորութեամբ: Միւնսոյն ոգեւորութեամբ կը շարունակէ պատերազմը:

Երկուստորդ մը պատերազմի կ'երթայ և կը դառնայ յաղթական: Քսան ազջիկ ամուսնանալ կ'ուզեն այդ քաղաքի զինուորին հետ, որ գէթ մասամբ զոհացում տուլու համար ինքզինքին՝ որոշած է անոնցմէ զոնէ տուսին հետ ամուսնանալ:

Քահանայ մը յանկարծամահ կ'ըլլայ քէսատութեան երեսէն:

Լուրիայի զինը կը բարձրանայ՝ Սեւանիկը Յոյներուն ձեռքը անցնելուն պատճառաւ:

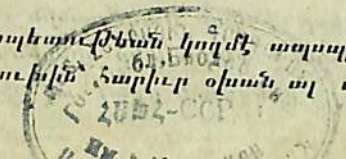
Յունուար 30. — Մայրաքաղաքին ամէն կողմը վիրաւորներ կը տեսնուին: Թերթ մը, մասնաւոր աղբիւրէ կը տեղեկանայ թէ՝ այդ վիրաւորները Պալքանեան պատերազմին ընթացքին վիրաւորուող զինուորներ են:

Սոսկայի տեղատարափ անձրեւ: Առեւտրական հրապարակը կայուն է: Բաղմաթիւ վաճառականներ կ'որոշեն վաճառատուները փակել և զինուոր երթալ, զոնէ խանութներու անկիւնը պարապ չի նստելու համար:

Հացին օխան երկու գրուչի կ'իյլէ: Քաղաքապետութիւնը կ'որոշէ քննել թէ՝ ինչո՞ւ հացին զինը կը բարձրանայ:

Քաղաքապետութեան կողմէ արտադրուած մէկ վիրան օխա տուելին հարկւր օխան ալ անվառ՝ քաղա-

408
37594
3969

քաղաքապետան կը հասնի և կը բաժնուի քաղաքապետան վաճառքի ամսականաւոր կարօս պաշտօնէից միջեւ :

Քիւրա կամաւորներ պատերազմի դաշտը կը մեկնին՝ Հայրենիքը փրկելու համար : Չէրքէզ և Լազ կամաւորներ կը հետեւին անոնց : Իրազեկ չըջանալներու մէջ յոյս կը յայտնուի որ այս անգամ Հայրենիքը անպատճառ պիտի փրկուի :

Յունուար 31 .— Իթիթհատականները դա՛րձեալ կը ձեռնարկուին՝ նկատելով որ այս անգամ նոր դաւադրութիւններով մը օլը պիտի հանեն՝ գեղեցիկ երազներ , և պիտի փճայնեն գեղեցիկ յոյսեր : Ան հաշիւ ծակը պիտի մնան Իթիթհատականները :

Տօքթ . Տաղուարեան կը նշմարուի Բ . Դրան պոզտային վրայ . իր կորսնցուցած երեսփոխանութիւնը կը փնտռէ եղեր :

Տօքթ . Փաշայեան իր կարգին միւսնոյն առարկան կը փնտռէ Բերայի մէջ :

Կըսուի թէ՛ ոչ մին և ոչ ալ միւսը պիտի գտնեն այդ չնաչխարհիկ առարկան , քանի որ Ծերունի մը գտեր և սրիսը սրիսը պահեր է դարակի մը խորշը՝ ձիւս ինչպէս որ պահեց տակէ 30 տարի առաջ :

Պատերազմը , ձիւնը , անձրեւը , սմբակոծութիւնը և վարասըղութիւնը կը շարունակէ մեծ սաստկութեամբ :

Ամերիկեան քսան զրահաւոր ևս հասան Պոլիս և խարոխեցին մեր ջուրերուն մէջ , որոնք երթալով կը պղտորին :

Կամուրջը հետզհետէ իր պակասութիւններէն սըրբազրուելու վրայ է :

Գերմանացիները ինկան Սակարանին մէջ . Գերմանուհիներն ալ մեծամեծ անկումներ կրեցին Բերայի մայթերուն վրայ : Այդ երկուքին վրայ ալ փոքրաքանակ

գործ ընողները սարսափելի վնասներու ենթարկուեցան : Ընդհակառակը ֆրանսական ապրանքները միշտ բարձր են և հակամէտ այ են ա՛յ տեղի բարձրանալու :

Օսմ . Իսնակը միշտ կը յառաջանայ Չաթալճայի վերայէն : Յոյս կայ որ մէկ քանի օրէն Սօֆիա հասնինք : Հաշատանի մէջ կը շարունակէ ձիւն տեղալ :

Ռուս-Աւստրիական լանտկները շարժման մէջ կը դրուին :

Ձիւնատան պատերազմը կը յայտարարէ Ռուսիոյ դէմ :

Հնչակեանները կ'որոշեն պատերազմին չմասնակցիլ : Ասոր վրայ Ստեփան Գիւլ հանդանակութեան կը ձեռնարկէ՝ նոր Աշխարհը հրտապարկելու և պատերազմին դէմ . . . կոտելու համար :

Հմայեակ Արամեանց կոչով մը կը հրաւիրէ Հնչակեան ընկերները որ չարք'դր սեղման : Այս կոչը բաւական մեծ ազդեցութիւն կը գործէ և շարքերը կըսկսին ս'ըմուլ . . . մինչև որ ձիւն տեղիները անցնին :

Է Կ Լ

Մ Ե Ծ Լ Ո Ի Ս Ա Ն Կ Ա Ր Զ Ա Տ Ո Ի Ն

Բերա, Մեծ փողոց թիւ 429, Սեմ Մառի աբարքըման

Կուղէ՞ք ունենալ գեղեցիկ , բնական , մաքուր և ածան լուսանկարներ տո՛ւն տեղակ գոյներով , ամէն չափերով և ամէն ձևերով : Առանց այլ եւ այլի և անմիջապէս դիմեցէք Է Կ Լ լուսանկարչատունը :

Դիմեցէ՞ք և չափազանց գո՛հ պիտի մնաք ո՛վ հայեր Է Կ Լ լուսանկարչատունէն :

ԻՄ ԲԱՆԱՍՏԵՂԾՈՒԹԻՒՆՆԱ

Ո՛վ օր աղէտարեր... ո՛վ գիշեր անձրեւարեր...
 ո՛վ սոսկալի տաք ցերեկ... ո՛վ բնիկերցոյններ... պատիւ
 ունիմ ամենուզ ծանուցանելու որ ես բանաստեղծ մեծ
 եղեր:

Առջի գիշեր երազիս մէջ մուսաններ տեսայ. աղւտ-
 բիկ-աղւորիկ աղջիկներ էին: Մուսաններ են եղեր...
 Աստուք ջան թէ ես բանաստեղծ մեծ եղեր: Եթէ Ռու-
 սինեան էֆէնտին բառը ըլլար՝ չէի հուշատար: Երազիս մէջ
 Նարպէյի բանաստեղծական ստուերն ալ տեսայ: Հայր
 Արսէնի Հայկն ալ տեսայ. որ Նարպէյը խղիւղ կ'աշխա-
 տէր: Այս ամէնը տեսայ. բանաստեղծ եղայ և սկսայ
 անանկ նկարագրու թիւերներ ընել. որ բոլոր մուսանները
 մատերնին խածին:

Ապշեցայ մնացի քանքարաթաքոյցութեանս վրայ.
 ոտանաւոր մը զրեցի «Եթէ ես թաղաւոր ըլլայի» ձե-
 տեւողութեամբ և մուսաններուն սրբազրիկ տուի:

Ո՛վ բանաստեղծներ լսեցէ՛ք բանաստեղծութիւնս և
 անոր հետեւեցէ՛ք:

Մուսայք, օգնեցէ՛ք յիշողութեանս. —

Թե պատրիարք ըլլայի,
 կաթողիկոսն հաշատու
 Շուս մը քեռն բռնէի,
 էջմիածին դրկէի:

Թե ես խնդիր ըլլայի,
 վարչութիւնը զիս կ'առնէր,
 կը դարձունէր, դարձունէր
 Մինչեւ հոգիս դուրս տայի:

Երեսփոխան ք'ըլլայի,
 Ժողովին մէջ եւն հաշի,
 Չեմ երո միայն վերցուցած՝
 Առաս հաւ: Կուտայի:

Իսկ Գառապեան ք'ըլլայի,
 Երեսփոխան հազնոյդ,
 Կը բռնէի ձիւհն,
 Դուրս կ'ընէի ժողովէն:

Թ'ապակեղեցոնս աշա-
 նութիւն երբեք ըլլայի,
 Խաղաղութիւն ազգին մէջ
 Չի լսկներ, տանի:

Թ'արծաթ, ւսկի ըլլայի,
 Ազգ. սնունդին կուտայի,
 Վարժապետաց մի՛ դպրոց
 Շուս մը կ'սնկնել կուտայի:

Եթէ հարուստ ըլլայի,
 Պոլսոյ բոլոր փողոցներն
 Աղւոր շինել կուտայի,
 Աղբերն մաքրել կուտայի:

Օրիորդ մը ք'ըլլայի,
 Եղբորս բալթոն ու լսրեր
 Իրարու հետ կ'ապկապած՝
 Մեծ խղջընի կը շինէի:

Թե բաղա՛յան ըլլայի,
Թաղի սնուկ պարգիւի,
Կեկնասումաւ շինելով,
Հաշիւները շտկիլ:

Թե Իզմիրցի ըլլայի,
Եղեսնալին ծնո՛ւք Տայի,
Եւ հաշելով հաշելով,
Հարկաւ Իզմիր տանի:
Համամենեանքի Սարգիս
Եւ ըլլայի Ասլաշեղ
Գիւլին հարկաւ հաղարկոց
Սերկին ազգին յանձնէ:

Կա՛նգ տաւ, ո՛վ տախն, կա՛նգ տաւ... հանգրտացիր
քիչ մը...: Քանի որ առնոց և ոչ մին պիտի չը կրնամ
ըլլալ, այդ բարեկարգութիւններն ալ չըստի ըլլան:

. Յ. ՊԱՐՈՆԵԱՆ

ՓԵՏՐՈՒԱՐ

Այս տարի ալ Փետրուարը տարւոյն իբրեւ նրկրորդ
ամիսը կը ներկայանայ մեր առջեւ: Թէեւ ոմանք կը
կարծեն որ փետրուարը ասկէ առաջ հոկտեմբերէն վերջն
ալ եկած է, բայց այդ կարծիքը մենք չենք բաժնի,
ինչպէս չստ մը եւրոպացի աւաղակներ կը յաւակնին
բաժնիկ Թուրքիան:

Ամիսներուն Ջաբէտան է փետրուարը կամ Տօքթ.
Տատարը:

Այս ամսուան մէջ ծնողները սա առաւելութիւնը
կ'ունենան որ՝ իրենց պարտքերը չլճարելու համար կըր-
նան վայրկեանական միջոցներ խորհիլ:

Ամէն կողմ կարմրած տյտեր. կապուեցած քիթեր
և ծակած լոտտիկներ կ'երևան:

Փետրուարը զերազանցապէս Բարեկենդանի ամիս
է: Այս ամսուան մէջ է որ ամէն մարդ կեանքին մէջ
առաջին անգամ ըլլալով իրենց իսկական դէմքովը կ'ե-
րևան:

Փետրուար 1. — Ձիւնարեր հողմունք, կարկուտ
մը կը փճացնէ Հայկական զրաւան հունձքը: Ասոր իր-
բեւ հետեւանք բաղձաթիւ զրաղէտներ կը սնանկանան
և ազգ. երեսփոխան ընտրուելու սրտում կուտան:

Պաղ հով մը կը փչէ քաղաքին ամէն կողմը, ամէն
կողմ պաղ մարդիկ կ'երևան: Ազգ. Վարչութիւնը կ'ո-
րոշէ ազգ. Ժողովը պահել և ամառը սուղ սուղ ծախել՝
փոխան ձիւնի և սառույցի:

Փետրուար 2. — Վանի մէջ անդորրութիւնը պահ-
պանելու համար ազգ. Ժողովը նիստ մը կը գումարէ:

Միհրդատ Հայկազ այս նիստին մէջ կարգը պահպանելու համար, ստիկանի հագուստ կը հագնի և ազգ. ժողովարանին դրան առջեւ կը նստի: Երեսփոխան և ժողովուրդ խանդավառօրէն կը ծափահարեն:

Ժողովը ձեռք կ'առնէ Հայաստանի սպանութեան հարցը և կսկսի խնդիրը... ձեռնի: Երեսփոխանները յոգնած՝ իրենց կարգին կը քնանան:

Սմբատ Բիւրատ կ'առաջարկէ Զէյթունի թաղաւորութիւն ապա և Առանայի ալ կայսրութիւն, պայմանաւ որ Զէյթունի թաղաւոր ըլլայ ինք և Առանայի կայսր՝ Արիստակէս Գոսպարեան:

Առաջին առաջարկը միաձայնութեամբ կ'ընդունուի. իսկ երկրորդը կը մերժուի. քանի որ Տօքթ. Թէրլեանն ալ կայսր ըլլալու յոյսեր կը տածէ:

Հինգ ժամուան վիճարանութենէ մը յետոյ Հայաստանի սպանութեան համար հետեւեալ առաջարկները կ'առաջարկուին ուշադրութեան ներկայացնելու որոշում կը տրուի. —

Ա. — Հայերուն ձեռքը դնուած բոլոր հողերը քիւրտերուն նուիրել, որպէսզի հողային խնդիրը կարգադրուի մէկ անգամէն:

Բ. — Առաջարկել որպէսզի Հայերը հաշիւով սպանուին և մէն մի ամսուան համար թիւ մը որոշուի. անստատոյցները դրամական արեգանքի դատապարտել:

Գ. — Կալմակերպել ժանտարմըրին որպէսզի հայ գիւղերուն մօտ հսկէ՝ թող չի տալու համար որ Հայերը յարձակին քիւրտերուն վրայ և հողերը յափշտակեն և կամ իրենց դանդաղներով զլուխ ցաւցնեն:

Դ. — Քիւրտ ազաներուն և պէկերուն որոշ գումար մը սահմանել որպէսզի կարգը վերահաստատուն՝ այն վայրերուն մէջ՝ ուր անկարգութիւն կը տիրէ:

Ե. — Խնդրել որ խտիւ պատժուին այն Հայերը որոնք կը թալլաին, կը բռնաբարուն և կամ իրենց կինն ու աղջիկը առեւանգող քիւրտերուն դէմ դատ կը բանան:

Զ. — Այն տեսակ կուսակալներ պաշտօնի կոչուին Հայաստանի մէջ, որոնք քիւրտերը չը բռնաբարեն և եթէ բռնաբարեն իսկ, ետեւի դուռնէն գիշեր տանն դուրս հանեն. պատժել այն կուսակալները որոնք բարբոսքից բազուն խաբսքովիւ ընել կուտան:

Փետրուար 3 — Բաղաքապետը կը հրաժարի թաղապետական չափուները իրենց տուները կը քաշուին քնանայու համար: Ամսականները ստացուած ըլլալով կ'որոշեն 15 որ փակուած մնալ իրենց տուններուն մէջ:

Պետական Խորհուրդը նիստ կը գումարէ և ամէն ջանք կը թափէ, որպէսզի Օսմ. Խորհրդարանին պակասը զգալի չընէ: Իրարու ետեւէ երկարապատում օրէնքներ կը քուէարկէ: Այսպէս յաջորդաբար գործադրութեան կը դնէ:

Ա. — Օրէնք մը՝ որով թքնաղներու դէմ կ'որոշուի խտտ միջոցներ ձեռք տանել և անստատոյցները սաժառակիր աշխատութեան դատապարտել՝ պետական որ և է պաշտօնատան մը՝ Էլիալ Գալիմիին մէջ:

Բ. — Ուրիշ օրէնք մը՝ թրքուհիներու մասին, որպէսզի բաց կոռքի մէջ չի նստին և վաճառատունները չի մանեն ապրանք գնելու համար:

Գ. — Փողոցը թերթ կարդացողներուն և բարձրաձայն խօսողներուն վրայ մասնաւոր օրէնք մը:

Դ. — Օրէնք մը՝ որով բացարձակ ազատութիւն կը տրուի Մամուլին ուղածին պէս արտայայտուելու համար բախմթէի, շողգամի, վարունգի և նման օրինակ խնդիրներու շուրջ:

Ե. — Նոր աղօթք մը կը սահմանէ Պոլսոյ փառացներու մաքրութեան համար:

Զ. — Ուրիշ տեղի դօրաւոր աղօթք մը՝ երկրին մնացեալ մասերուն մէջ ճաթաթուօն պահպանելու համար:

Է. — Փողոցները լուսաւորելու համար կազմի կըտուցներ տեղացեալ և կարգ մը վարժարաններ փակել տեսլորդ խնդուամներու տեղի չափու համար:

Ը. — Զօրաւորագոյն աղօթք մը՝ պիւտճէն հաւատարակչութեան համար:

Թ. — Հիմնել թանգարան մը, որու մէջ հաւաքուին Թուրքիոյ այլ և այլ շրջաններու հրատարակուած Սահմանադրութեան միջոցին շինուած ծրագիրները խնամով պահպանելու համար:

Ժ. — Օրէնքով մը խափաւ արդիւն Հայերը որ փութ տեղը չսպաննուին:

ԺԱ. — Անատոլիոյ Ժողովրդեան ցաւերը մօտէն դիտելու համար քննիչ մարմին մը զրկել և միւս կողմէ ցաւերը դարմանող մասնագէտներ հասցնելու համար ծրագրել մը պատրաստել:

ԺԲ. — Պետական խորհուրդը իրրեւ անխաղաղութիւն հաշակել:

Փետրուար 4. — Հեղեղանման տնձրեւներ. կարգ մը մարդիկ մեծ յաջողութեամբ կը լողան կամուրջին Պոլսոյ կողմը և կը յաջողին ինչպէս քնին կամուրջին կիշները նետել: Կին մը, որ լողալ չգիտեր, կը խեղդուի: Բերայի մէջ Պիճիական ընկերութիւն մը չողեմակոյի կը թեւեկութիւններ կը հաստատէ՝ Կալաթիա Սէրայէն մինչև Թիւրքի:

Պաշտօնեան Դաշնակիյները կը խնդրեն Թուրքիայէն որ Տրտովիդան ալ իրենց տայ. որու փոխարէն կը խոստանան՝ պատերազմ չը յայտարարել:

Քեամիլ փաշա նախարարաց խորհուրդը նիստի կը հրաւիրէ: Զորս ժամուան խորհրդակցութեան մը յետոյ կ'որոշուի՝ պահեստները զէնքի տակ կոչել:

Զինական կառավարութիւնն ալ Թուրքիոյ դէմ պատերազմելու համար պատրաստութիւններ կը սկսնէ և զէնք, ինչպէս կը յայտարարէ իրիկունները կը պաշտօնաւորութեան թերթը:

Փետրուար 5. — Տոն որոնց Ղեւոնդեանց քահանայնք: Այսօր ամէն ոք բախաւալու կուտէ. բախաւալա չը դանդը խարկուած հայը շաքարին մէջ կ'իւրէ յետոյ՝ բախաւալայի նիւթով կ'ուտէ:

Քահանայ մը, որ փետրուար 3-ի իրիկունը չափազանց լեցուցած էր փորը, հեռեւեալ օրը կը հուէ այս աշխարհէն: Դամբանախօս վարդապետը, երէց կնոջ և պարագաներու լոյս դադրեցնելու և արամութիւնը փառատելու համար, կ'ըսէ թէ՝ Տէր Հայրը լուսադոյն երկիր մը մեկնեցաւ:

Ազգ. Ժողով և Վարչութիւն ձեռք ձեռքի տուած կ'աշխատին որ տաջ աղգութին չէնքը փոխեն: Միջոցաւ Հայկազ մէկ օրուան մէջ կը յաջողի Ղալաթիոյ շէնքը հիմէն փոխել:

Հայաստանի մէջ անդորրութիւնը կատարեալ է. միայն մէկ հայ Զէյթունի մէջ, երկու Հայ Վանի և մէկ հայ ալ Սղեղի մէջ... դիպուածով... պատահաբար և... թիւրիմացութեամբ կ'սպաննուին:

Արշարունի Արքադան Բ. Դուռ կ'երթայ՝ Արիտասկէս Դասպարեանի հետ: Ներքին Գործոց Նախարարը կը յայտարարէ թէ՝ կրնան տպահով ըլլալ որ անդորրութիւնը բնաւ չպիտի խանդարուի:

Քաղաքապետութեան անդամ մէկ միլիոն օխաւաճուիւր, որ մայրաքաղաքի անդամներուն պիտի բաժնուի:

նուէր, ճամբայ հանուած ըլլալով՝ Միտեայէն, նոյն նաւահանգիստէն պատկանեալ պաշտօնատան հարկ եղածը կը տեղեկագրուի:

ՓԵՏՐՈՒՄ 6. — Օր սուտէնկրու: Խաղաղի մէջ ... սիրտ մը կը զրաւուի:

Սուրբ մը՝ անծանօթ պատճառներով անձնասպան կրլաւ:

Ֆէրախնան թագաւոր՝ կայսր օծուելու համար ուղղակի էջմիածին կը դիմէ և Գէորգ կաթողիկոսէն Միւսն կը խնդրէ: Նորին վեհափառութիւնը կը պատասխանէ թէ՝ Միւսնը կը զրկէ պայմանաւ որ Պուլկարիոյ քաղաքներէն մէկը Հայոց նուիրէ: Ֆէրախնան դեռ չէ պատասխանած:

Բարթոյ Թէյիան, Գամէր Շիրինեան, Միհրան Չուհաճեան և Յակոբ Նորհատեան Պատրիարքարանի՝ Ելեմասկան կացութեան վրայ երկար խորհրդակցութիւն մը կը կատարեն և կ'որոշեն... Գանձապետին դիմել և ամսականները գանձել:

Քօլէաան կը շարունակէ հիւրադար մնալ մայրաքաղաքի մէջ. հիներէն 45 հօգի և նորերէն 17 հօգի կը մեռնին: Քաղաքապետութիւնը կ'որոշէ լուրջ միջոցներ ձեռք առնել և իբրեւ առաջին դործ հականեխել կուտայ քաղաքապետարանը և թաղապետական չափուները:

Ազատամարտ և Ժամանակ իրենց թիւումները հետք հետէ կը բարձրացնեն: Երուանդ Տէր Անդրէասեան Մանգուլի մէջ մտնելով իր կարգին կաշխատի թիւածը իջեցնել. կըսուի թէ՝ այս վերջինը կը յաջողի իր աշխատեան մէջ:

Տօն Խաթիսաճներու. այսօր ըստ ճուղակործանութեան որ Թաթաւլա ուխտագնացութեան կերթան:

Հրանտ՝ Կովկաս կը մեկնի և Արարատէն վեր կրկն կսկսի: Միւս կողմէ կը նշմարուի Գասպար Նեմցէն որ Մասիսէն վար կ'իջնէ:

Եղիպատի Բարեգործականը չըջարեալան մը կուղղէ Հայաստանի ժողովուրդին յայտարարելով որ քանի մը ամիս ալ տկոտն ողմէ որպէսզի իրեն օգնութեան հասնի:

Քաղաքապետութեան ամուլի մալուհաները միծ յաջողութեամբ Միտեայէն ճամբայ ելած ըլլալը կը խօսուի, Բերալի դիւանագիտական չըջանակներուն մէջ:

Չաթալճայի ամբուլիներուն առջեւ յառաջապահներու մանր մանր կոխներ տեղի կուենան մէկ կողմէ և միւս կողմէ հաշտութեան բանակցութիւնները կը շարունակուին և Նազրմ փաշա սեղան մը կուտայ ի պատիւ Զոր. Սալօֆի:

Բիւրա կամուսրներ կը յաջողին զրաւել Սօֆիան և յետոյ անդլիական կառավարութեան միջնորդութեան վրայ եւ կուտան: Բիւրաերու այս քաջագործութիւնը կ'արձանագրուի օսկիսաւ մատենի մը մէջ:

ՓԵՏՐՈՒՄ 8. — Մեծ Պահքը աւերներ կը գործէ ստամոքաներու մէջ: Մասլաճառներէ ոմանք կը սնանկանան:

Թօրիկի վաճառականները կ'որոշեն դիմել Պատրիարքարաններուն և մասնաւոր գումարի մը փոխարէն յաւաքիկայ 1914 ի օրացոյցներուն մէջ Մեծ Պահք օրերը 340 օրուան վերածել:

Ֆատուլիոյ բիաղ պատրաստելու յատուկ համալսարանի մը հիմնարկէքը կը կատարուի Ոսկերչաց չուկային մէջ, ուր արդէն Բլաքիի երկրորդական վարժարան մը կառուցուած էր:

Ստեփան Բարէլեան մազկոր ալ աւելի երկնցներով կնոջական հագուստ կը հագնի:

ՓԵՏՐՈՒԱՐ 9. — Անձրեւարեր հողմունք. մէկ քանի կիներ Թալիսանէի առջեւ կը թռչին: Երկուստարդ մը կը փորձէ զանոնք բռնել լայց չըջողգիտաին ծայրը ձեռքը կը մնայ:

Թնդանօթի ձայներ կը լսուին Եէնի Շէնիբի կողմէն: Կը կարծուի որ թշնամին Տօլայ Տէրէի բարձունքները զբաւելի յետոյ, մինչև Գասըմ փաշայի ձորը հասած է:

Զինադադարի պայմանները մերժուած ըլլալով, հաշտութեան բանակցութիւններուն սկսուած է:

ՓԵՏՐՈՒԱՐ 10. Միշտ Մեծ Պահոյ օրեր: Վայդանանց զօրավարաց տուն: Օտէնի, Վառիէթէի և Բրի Շանի մէջ մէկ մէկ նոր Հայաստաններ կը հիմնուին: Վարդան զօրավար ձերմակ ձիու մը վրայ նստած կ'երևայ Օտէնի մէջ. միևնոյն զօրավարը սեւով խառն դեղին ձիու մը վրայ բեմ կ'ելլէ Վառիէթէի մէջ և Բրի Շանի Վարդան զօրավարը յետևան կը քալէ՝ ձի չգանկուն համար:

Քառիմ կորոչէ իր թերթը հայ խմբագիրներուն յանձնել և Պանքա մը լսնալ:

ՓԵՏՐՈՒԱՐ 11 Էն մինչև 21, ու է նշանակելի դէպք չի պատահիր. այդ օրերուն մէկ քանի նորածիններ օտմ. երեսօթխան ընտրուելու համար սաքի կեկին: Ծեր տիկին մը սրտին ցաւէն կը մեռնի:

Կառավարութիւնը կորոչէ յանձնաժողով մը կազմել, քննելու համար թէ՛ կարելի չէ՞ 18 փարայով գոհացնել հաղագործները:

ՓԵՏՐՈՒԱՐ 22. — Սասակի ձիւն մը կսկսի տեղայ: Քաղաքապետական ժողովը միաձայնութեամբ կ'որոշէ հրաւիրել արեգակը որ աւելի չլստով Պոլիս գայ:

Տօքթ. Փաշայեան, սօքթ. Տաղաւարեան և սօքթ.

Թէրզեան կորոչեն ձգել աղգային ճիւղիւնը և բժշկութեան սկսիլ առաջին աթիւն՝ երբ... յաճախորդներ ներկայանան:

Կին մը կը մօրի Մայր եկեղեցին մէջ. քահանայից զասն մէկը կը բժշկէ անմիջապէս և կինը տուն կը շրկէ:

Պատրիարքարանի մէջ՝ Դատաստանական խորհուրդին առջեւ մեծ ճակատամարտ մը կը մղուի ամուսնութեամբ կիներու և այրերու միջև: Յաղթութիւնը կը մնայ կիներու կողմը՝ քանի որ բարապանները անոնց կողմը կը բռնեն: Երկու այր գերի կը բռնուին և մէկ քանի այրեր ալ կիներն պատերազմի դաշտին վրայ: Դատաստանական Խորհուրդը անտարբեր հանդիսատես կ'ըլլայ այս ճակատամարտերուն՝ վստահ ըլլալով որ մէկ քանի կոխներէ յետոյ՝ օրակարգը լոյրօրովին կը մաքրուի և իրենք ալ կ'ազատին:

ՓԵՏՐՈՒԱՐ 23. — Հապէշական երկու մարտանաւ կ'անցնին Վանսիւրէն և կը խարսխեն Առնաւուտ գիւղի առջև:

Անգլիական չորս մարտանաւ եւս կը հանին մեր նաւահանգիստը:

Ռուսական զբաժնուր մը հրաման կառանոյ փութով օտմ. ջուրերը մեկնելու:

Հայկական նաւատորմէն Միլաս Զեւազ մարտանաւը ճամբայ կեկէ Վանայ ծովէն՝ Պէօյիւքաթէի և Սարըեար Եէնի մահալէի ջուրերը երթալու համար:

Թէրքին կը սիրէ կարծել և կը հաւատայ յուսալ որ օտար տէրութեանց մարտանաւերը պիտի մեկնին մեր ջուրերէն:

ՓԵՏՐՈՒԱՐ 24. — Ազգ. Ժողովը նիստ կը գումարէ և կորոչէ Պատրիարքարանի շէնքն ալ վիւաւորներուն

յատկացնել։ Վարչութիւնը կը պատասխանէ թէ՛ Պատ-
րիարքարանը արդէն, երկար առեմէ ի վեր, Հայ ազգին
խեղանդամներովն ու վիրաւորեալներովը լեցուած է եւ
նոր անկողիններ ղեակելու բնաւ տեղ չկայ։ Տրուած
բացատրութիւնը խիստ բանաւոր կը նկատուի։

Փետրուար 25. — Տպագրական Տեսչութիւնը կը
հերքէ Մանթարարձակի մէկ լուրը որուն համաձայն իբր
թէ՛ Սահմանադրութեան տեղ ուրիշ բան մը պիտի
դրուի։

Ազատամարտ զարձեալ կը վախճուի՝ տարրերու հա-
մերաշխութիւնը խանգարած ըլլալուն համար։

Յ. Ճ. Սիրունի իր ոտանաւորները տեսրակի մը
մէջ՝ ամիսիւմ գէմը ելլողին կը կարգայ։ Դէմը ելլող-
ներէն մէկը յուսահատութենէն անձնատգան կըրկայ։

Փետրուար 26. — Քաղաքապետութեան կողմէ տ-
պըստըւած ամուսնիները համեմատ վրայ են։ Քաղաքա-
պետի չափուհները կը սրտապնդեն աղքատները եւ կը
յանձնարարեն որ քիչ մըն ալ ղրմադրեն ցուրտին, որ
վերջապէս պուրկար ղինուորի համաներ։

Սարգիս Արևնց Պարախակէն մայրաքաղաքս կու-
գայ եւ կը ջանայ ոչինչէն... Պանքա մը հառաատել եւ
Խաթէճեանին մականունէն խտրուելով անոր կը ղիմէ՝
հարստանալու ճամբան սովորելու համար։

Ներսէս Փափաղեան հեղհեղէ տմերիկեան ռի-
բօսքրքի մը աստիճանին կը հասնի։ Օղին մէջէն լուր
որսալու եղանակները կը սովորի։ Օրուան մեծագոյն մա-
սը անգլիական դեսպանատան մէջ գանձուող ծովային ղին-
ւորներուն լուր տալու կը յատկացնէ։

Փետրուար 27. — Արիկ Մուպահեմեան կ'որոշէ
Երուսաղէմի վանքը բարեկարգել։ Այս որոշումը տալուն
յաջորդ չարթուն անտուկ մը Եաֆայի փորթուղալ կըս-
տանայ։

Փետրուար 28. — Սասիկ փոթորիկ ամէն կողմ.
Պարիարքարանի նոր չէնքին ձախակողմեան մասը կը
փլչի։ Միշրդատ Հայկազ կը կանչուի եւ տաք սոկի ամ-
սականով աչգ մասին շինութիւնը իրեն կը յանձնուի։

Կառավարութիւնը կ'որոշէ նոր կամուրջ մը յանձ-
նարարել որ 72 թերութիւններէ ղերծ ըլլայ։

Քաղաքապետութիւնը լիազուարեման մը մէջ կ'ո-
րոշէ՝ կամուրջին հասցիքը կրկնապատկել թէ՛ կամուրջէն
անցնողներէն եւ թէ՛ դարձողներէն քանական փարա
գանձել, փոխանակ տաք փարայի։

Դեսպանները նիստ կը գումարեն եւ կորոշեն մար-
տանուերը ցամաք հանել եւ դեսպանատուններուն առ-
ջեւ կեցնել։

Ս Պ Ի Տ Ա Կ Դ Ե Ղ Ա Ր Ա Ն

Գ. Հ Ա Ճ Ե Ա Ն Ի

ՍԻՐԲԷՃԻ ՊԱՊԸ ԱԼԻԻ ՊՈՂՈՏԱՅԻՆ ՎՐԱՅ

Ուր պիտի գտնէր ղեղերու ամենեւն քաւմը, անխա-
ղախը եւ անոնց խնամեալ պատրաստութեան գոհ պիտի
մնա՞ւ միշտ։

ԱՂՋԻԿՆԵՐԸ ՏԻՐԱՑՈՒ

Աղէկ միտքս խնկաւ: Եթէ ոչ Մարիամի ամիս մը, բայց դռնէ տափ մօտ լան մըն ալ մենք պիտի ունենանք այսուհետեւ:

Սրբազան պատրիարք հայրը, հրաման տուած է թուր եկեղեցիներուն, որ իրենց տունին մէջ ընդունին այն ամէն աղջիկները, որ տիրացութիւն ընելու փափաքը ունին և յարմարութիւնը:

Աղջիկները տիրացու... միակ միջոցն է այս ամէնէն կարծրացեալները դարձի բերելու:

Ասկից ետքը շիրակիները չուանով պիտի քաշենք: Քառասուն տարրեր, հինգ հարիւր մարտիրոսները, ամբողջ նախապիտաներու քաղաքը և թղթ հոյր սերտութեներու և քերթութեներու թուականը դարձնելու չունէին մեզ եկեղեցի տանելու, բայց մէկ աղջիկ մը որ չապիկ կը հագնի, թուական է զմեզ եկեղեցիին փակցելու մոմճի կնիկներուն պէս:

Աղջիկները չապիկ պիտի հագնին... Հը՛մ... Ֆէմինիզմի մէջ իրենց առաջին քայլն է այս. վերջապէս այս փոփոխութիւնը անհրաժեշտ է իրենց կնօջական ասպարէզը առնականին մօտեցնելու համար:

Աղջիկները տիրացու... ասանկ ըլլալու էր: Վերի սուրբերը ձանձրացած էին էրիկ մարդու ձայն մօտիկ ընելէ չարունակ: Հիմա որ աղջիկները պիտի ազօթեն, պիտի տեսնէք, մեր ամէն ուղածը պիտի ըլլայ քանի որ այդ վերի սուրբերը — անոնք ալ մարդ էին — անշուշտ կը նմանին այն պանծայի անօրէններուն և կամ

Ռէժիի նազըրներուն որ երբ աղաչողը էրիկ մարդ է — Գործ չկայ — կըսեն. իսկ երբ աղջիկ մը կամ կին մըն է որ իրենց կը դիմէ, չեղած տեղը գործ կը ստեղծեն:

Աղջիկները չապիկ պիտի հագնին... ևս խեղճ աղջիկներ գլխամ որ աղուոր, թարմ թուպէթ մը չունենալուն համար եկեղեցի չէին երթար. հիմա որ այս դրութիւնը հնարուեցաւ, ըսած աղջիկներս մազերնին լաւ մը պիտի չտիկեն և կամացուկ մը պահարանէն ներս պիտի սպրդին, կոնակնուն չապիկ մը պիտի անցունեն և ահա եղաւ:

Այսուհետեւ չապիկ ըսեն թէ՛ կուսակա կը դառնանք՝ կնիկները տանելու համար, ասկից վերջը էն անառիկը բարեպաշտներուն խորանին պիտի նայի, անոնց կոկն դառնալու պէտքը զգալու:

Աղջիկները տիրացու... ասիկա կնօջական գործունէութեան համար նոր ասպարէզ մը պիտի լլկայ: Վերջապէս տունը մնացած աղջիկներուն համար բան մը մտածելու է: Այսօրուքնէ սկսեալ, այն ամէն օրիորդները, որ մինչև երեսուն տարի ըլլալին էրիկ մը տակալին չեն գտած և յուսահատութեան մօտեցած են և ինչ ընելիքնին չեն գլխար, չիտիկ չիտակ, տիրացուութեան տալու են ինքզինքնին:

Ինչ ընեմ, այս անօրէնութիւնը ևս չըրի: Աստուծոյ չուղածը Պատրիարքարանը կ'ուզէ. ձեռքէս ինչ կուզայ: Աղջիկները չապիկ պիտի հագնին, մօմ պիտի բռնեն, շարական պիտի կարդան և մնակի առջիւն պիտի քալեն:

Փէմինիզմին գէշ կողմէն կսկսին Հայերը:

ՄԱՐՏ

Տարիին երրորդ ամիսը ըլլալ կը կարծուի Մարտ ամիսը : Այս ամիսը զինուորական տարիքի մէջ գտնուողներուն աչքին իրրեւ չար հրեշտակ մը կերեւի : Այնպէս որ եթէ զինուորացուները կարող ըլլան , այս ամիսը բոլորովին պիտի վերցնեն տարիին մէջէն :

Մարտ ամիսը նշանաւոր է մասնաւորապէս իր խնթութեամբ . միայն զարմանալի է որ մինչեւ այսօր Հիւանդանոցի Հոգաբարձութիւնը ունի միջոց չէ խորհած , այս խնդուկը յիմարանոցի բաժինը փոխադրելու համար :

Այս ամսուան մէջ է որ ծառերը ծաղկիլ կսկսին . քաղաքապետութիւնը իր խոր քունէն կ'արթննայ . կիները կ'աղուորնան : Գարնան հոտեր կուգան ամէն կողմէ . տուրքերը կսկսին գանձուիլ և Պետական Խօրհուղը իր նիստերը կ'արագցանէ :

Կառավարութիւնը այս ամսուան մէջ կը հուռաքէ իր տուրքերը և պիւտճէն կը հաւասարակշռէ :

Մարտ 1. — Զինադադարի պայմանները կը շարունակեն գրադեցնել Զաթալճայի մէջ նստող պատուիրակները : Միւս կողմէ միւսոյն կերպով Պոսոյ սրճարաններուն անկիւնները կարգ մը քաղաքագէտներու միջեւ կարծեաց փոխանակութիւններ տեղի կունենան :

Մարտ 2. — Պայծառ օդ . արեգակը կը չորցնէ Պոսոյ փողոցները . կէս օրուան մօտ քաղաքապետութեան հրամանաւ փողոցները կըսկսին ջրել լիճեր կազմելու աստիճան :

Մարտ 3. — Անձրեւաբեր հողմունք . քաղաքապետ

տութիւնը կը հրամայէ Տէրքօղի Բնկերութեան որ իր պայմանագրութեան համաձայն փողոցները ջրելը շարունակէ : Բնակչութիւնը սղողումէ վախնալով , փողոց ելլելէ կզգուշանայ :

Ազգ. Ժողովը նիստի կը բաւերուի : Մէկ հոգիի քացակայութեան պատճառով , ժողովը առանց օրակարգին անցնելու կը ցրուի . . . ազգասիրական պարտականութիւնները լիովին կատարած :

Միհրդատ Հայկազ՝ Արիկ Մուպահաճեանին վրայ կը փորձէ իր ուժը : Սարգիս Սուին կը միջամտէ՝ յանուն Ներսէս Օհանեանի՝ սպառնալով :

Մարտ 4, 5, 6, 7, 8, 9 և 10 սովորական մեծ պահոց օրեր : Քրիստոնեաներուն փորերը մէկ մէկ ֆատուրայի շտամարանի կը փոխուին :

Մարտ 11. — Զաթալճայի անջեւ գտնուող ձախ և աջ բանակները կսկսին կռուիլ : Էտիրնէի մէջ թնդանօթները կը գոռան . Խաթէմքէօյի մէջ Նազըմ փաշա Թօքաթլեանէն ապսպրուած կերակուրներով կը հիւրասիրէ՝ պուլկար զօրավարները : Հօճա մը որ այս կերակուրի նկարագրութիւնը կարդացել է Իֆհամի մէջ , ինքնիրեն կը մենախօսէ . « Ե՛հ՝ փեհրիզ , Ե՛հ՝ լախաւ բուռեռու » :

Մարտ 12. — Երկու մարտանաւ եւս ճամբայ կելլեն Պոլիս գալու համար : Ռուսիա կը պահանջէ Բ. Դուռնէն որպէսզի ինք ու երկու նոր մարտանաւեր ունենայ : Քեամիլ փաշա կը մերժէ : Ռուսական զեապանը կը պնդէ : Վերջապէս կոտշուի երկուքին ըրսածն ալ չենել և իրրեւ միջին ճամբայ , միայն մէկ մարտանաւին մուտքը կ'արտօնուի :

Հայաստանի մէջ անդորրութիւնը խանգարուիլ կըսկսի ձիւնհալին պատճառաւ :

Մարտ 13. — Արշարունի պատրիարք կորոչէ Ներ-

քին Գործերու Նախարարին մօտ դիմում ընել և պահանջել որ միջոցներ ձեռք առնուին՝ ձիւնհալին առաջքը առնելու համար, քանի որ Հայերու ապահովութիւն և անդորրութիւն պարգեւողը ձիւնն ըլլալը հասկըցուեր է։ Նախարարաց Խորհուրդը այս մասին կորուկ և որոշ հրահանգներ կուտայ Հայաքնակ նահանգներու կուսակալներուն։

Ազգ. Վարչութիւնը այս ապահովիչ բացատրութիւնները լսելէ յետոյ, կորոշէ չարունակել իր քունը։

Մարտ 14. — Ազգային ժողովը էւոք կ'առնէ Օրմանեան Ս. ի խնդիրը և կորոշէ նախաքննիչ յանձնաժողով մը կազմել։ Այս յանձնաժողովին տառնապետութիւնը կը յանձուի Արիստակէս Գասպարեանի, որ յատենի ժողովոյ կը խոստանայ մինչև հինգ տարի անալոյման յաւելլ Օրմանեան Ս. ի խնդիրը։

Ժողովը իր հաւանութիւնը կը յայտնէ և Գասպարեանէ խոստանալիք մը առնելէ և նստարութեան հաստատել տալէ յետոյ, կորոշէ հինգ տարի ալիս նիստ չը գումարել։

Մարտ 15. — Պետական Խորհուրդը կը չարունակէ ազատախօս՝ օրէնքներով օժտել Թուրքիոյ Սահմանադրութիւնը (Գ. ապագրութիւն՝ յաւելեալ և ճշխայեալ)։

Այսպէս 72000 յօդուածնոց օրէնք մը կը պատրաստէ Մամուլին համար։

Նաւաստիկ գլխաւոր յօդուածները այս օրէնքին. —

Ա. — Մամուլը ազատ է՝ պայմանաւ որ Պետական Խորհրդոյ գծած սահմաններէն դուրս չելլէ։

Բ. — Արգելուած է Մամուլին կառավարական պաշտօնէից զէմ գրել։

Գ. — Մամուլը չկրնար քննադատել պաշտօնէից կողմէ կատարուած գործերը։

Դ. — Մամուլը իրաւունք չունի Բ. Դռնէն ներս տեղի ունեցող գործերուն խառնուելու։ Եթէ այդքան երկայն է իր քիթը՝ Տպագրական Տեսչութեան քով մկրտա մը կայ և անով երկայն քիթերը կը կարուին։

Ե. — Արգելուած է Մամուլին՝ փաշաներուն, պէյներուն, փաշազատէներուն, պէյզատէներուն, կուսակալներուն, միւլէտարքներուն, նազըրներուն, գոյմազամիներուն, միւստիքներուն, փոլիսներուն, սպաներուն, զինւորներուն, ստաբիկան զինուորներուն և ամէն կարգի կրօնաւորներուն զէմ ու է յօդուած գրելը։

Զ. — Մամուլը իրաւունք չունի զինուորական գործողութեանց մասին գրելու։ Զկրնար գրել նաեւ պատերազմներու, պարտութեանց, և վերաւորներու մասին։ Արգելուած է ու է անձի հետ տնտակցութիւն ունենալ և այդ տնտակցութիւնը հրատարակել։

Է. — Թերթերը իրաւունք չունին քաղաքականութեամբ զբաղելու. այդ բանը վերապահուած է Նախարարաց Խորհուրդին, Ծերակոյտին և Պետական Խորհուրդին։

Ը. — Թերթերը իրաւունք չունին իրենց համայնքին վերաբերող անհասկերուն արարքները քննադատելու և անոնց մասին ամեն նանկ բաներ գրելու։

Թ. — Այս ամենէն դուրս Թերթերը ազատ են բոլորովին. միայն թէ իրենց գիրութիւն մը ըլլալու համար, պաշտօնեայ մը, բուն ամաւորներ բարեօրարար կառավարութիւնը պիտի տայ, ամէն թերթերու, իրմբազրաւորները պիտի այցելէ և աչքի զարնելիք բաները պիտի բարեօրինէ՝ յօդուած օժմ. հայրենիքին։

Մարտ 16. — Մամուլը իր մասին հրատարակուած օրէնքին առիթով մեծ յաւանաւորութիւններ և խրախուսանքներ կը սարքէ։ Այս առթիւ ի վեր կը հան-

ուին Թուրքիոյ ազատական ձգտումները և նո Օրբէնքին՝ Մամուլին չնորհած ազատութիւնները: Բաժակ կառու-
ջարկութիւն չափաբար կենաց: Արիկ էֆ. Ոսկեմանն այս
առթիւ բաժակաճառով մը կը թուէ այն մեծ օգուտնե-
րը որոնք ձեռք պիտի բերուին այս կարգի օրէնքի մը
և նոյն օրէնքը պատրաստող Պետական խորհուրդի մը
չնորհիւ:

Մարտ 17. — Տիգրանակերտի մէջ 6 ամսուան մա-
նուկ մը՝ իր յօժար կամքովը կընդունի իսլամական կը-
րօնը և կը կոչուի Ահմետ: Սղերգի մէջ երկու քիւրա
Հայ հարս մը կ'առեւանդեն և այդ պատճառով երկուքին
միջեւ վէճ մը կը ծագի: Տեղւոյն կառավարիչը վէճը
հաշտարար ղանակով մը լուծելու համար, Հայունին կիս-
լամայնէ և անոր հետ նիգեան կրղայ: Հարսին ամու-
սինը կը բողբոյսէ. տեղական իշխանութիւնները զայն կը
բանտարկեն՝ իրրեւ երկրին անդորրութիւնը խանդարե-
լու բնոյթ ունեցող անձնաւորութիւն:

Մարտ 17. — Փողոցները ցեխ չի մնար: Տէրքօղի
ընկերութեան ջանքերով՝ յանկարծ փողոցները անան-
ցանելի կը դառնան: Կրկնալոյճիկի վաճառականները ա-
սոր վրայ երախտագիտական սեղերձ մը կը մատուցա-
նեն Ընկերութեան Տնօրէնին:

Մարտ 18. — Հօցին գինը քսան փարայ դարձ-
եալ վրայ կը դնէ. քաղաքապետութիւնը փոստպան-
ները կը հրաւիրէ հասկնարար համար թէ՛ ինչո՞ւ աւել-
ցուցին հացին գինը: Փոստպանները հրաւերին չեն պո-
տախտաներ. բայց հացին գինը կը շարունակէ բարձրա-
նալ:

Քաղաքապետութեան կողմէ՝ սպորտը աճած մէկ մի-
լիոն օխա ածուխը, արուած տեղեկութեանց համաձայն,
մէկ քանի օրէն Պոլիս կը հասնի:

Մայրաքաղաքին աղքատները կը սատին: Կառու-
վարութիւնը չըջարեակնով մը կը յայտարարէ թէ՛
ստուելու բնաւ պատճառ չկայ, երբ ածուխը արդէն
ճամբայ ելած է Պոլիս դուրս համար:

Մարտ 19. — Մանուկ Ազարեան հայերէն սորվի
կը սկսի դարձեալ Ազգ. Ժողովոյ ատենապետ ընտրուե-
լու համար: Դաւիթ Տէր Մովսէսեան իր վրայ կ'առնէ
բարեախրարար հայերէնի դաս տալը:

Մարտ 20. — Ազգ. Ժողովը նիստի կը հրաւիր-
ուի, քննելու համար թէ՛ ջուրին մէջ քօլեւա կա՞յ
թէ՛ ոչ:

Արիստակէս Գասպարեանի նախաքննութեանը կը
յանձնուի այս խնդիրը:

Ժողովը Օրմանեան Ս. ի խնդիրը ձեռք առնելէ
առաջ կ'որոշէ վերջնականապէս հաստատել թէ՛ Պալադ-
եան վրդ. Օրմանեանի դարձեալ հակառակօրդ է թէ՛
Նորասունկեանի կողմէ Սանասարեան վարժարանը փա-
կելու պաշտօնով Կարին ղրկուելէն ի վեր իր ղեկը դար-
ձուցած է:

Ճանկիւղեան իր Մաքրի գիւղի նպարտածառանո-
ցին յայտարարութիւնը կը ցրուէ Ժողովականներուն և
խանդավառ ճառով մը ի վեր կը հանէ իր լուրիային,
իւղին, սխեռին և բրինձին մէկէ աւելի առաւելու-
թիւնները:

Մարտ 21 և 22. — Այսօր է որ յանկարծ կը նըշ-
մարուի թէ՛ Արքահամ Այվաղեան, յանձին Արիկ Մու-
պահեանեանի, յարութիւն առած է:

Մեծ պահքը կը շարունակէ մեծ աւերներ գործել
... մսավաճառներու խանութներուն մէջ:

Վաճառական մը յանկարծ կը հարստանայ իր զօ-
քանջին հետ ամուսնանալով:

Թերթ մը կը տեղեկանայ, Թօքաթլիանի դիւանագլխական սեղաններէն թէ՛ Էտիրնէն ինկած է: Նոյն թերթը երեք սիւնակ անդին՝ Բ. Դրան վանդակորմին տոջին կողմերը պատող իր խմբագրէն կ'իմանայ թէ՛ Էտիրնէն չէ ինկած: Տպագրական Տեսչութիւնը՝ առանց քննելու երկու լուրերն ալ կը հերքէ: Յայտնի չլլար թէ՛ ո՞ր լուրը ճիշտ է և Տպագրական Տեսչութիւնը ո՞ր լուրն է որ հերքելու ազատ է. Էտիրնէի անկումը թէ՛ ... կանգնուած:

Մարտ 23. — Այսօր կը ծնին կարգ մը ազգային երեսփոխաններ: Մայր Դիւանը հրաւիրագիր կը գրէ և զանոնք նիստի կը հրաւիրէ անմիջապէս: Նորածին երեսփոխանները իրենց ազգասիրական պարտականութեան մէջ չի թերանալու համար, անմիջապէս իրենց դայեակներուն և ... օրօրոցներուն ընկերակցութեամբ կը պատուեն ազգ. ժողովը, որ այդ նիստին մէջ բաւական կը մաքրէ օրակարգը:

Այդ նիստին մէջ Հմայեակ Արամեանց կառաջարկէ պօշ պատող ազգ. երեսփոխաններուն մէկ մէկ ամուսկան կապել: Այս առաջարկին ուժ կուտան՝ 75 երեսփոխաններ: Եղուարդ Շիրինեան Վերջապէս: Միսաք Գօշունեան կը յայտարարէ թէ՛ այն պարագային երբ այդ առաջարկը ընդունուի՝ Ազգ. Ժողովը իր հմայքը կը կորսնցնէ: Օննիկ Չայեան «ամօթ է» կը պօռայ: Ճանկիւղեան կառաջարկէ Ազգամարի վանքը ծախել և այդ փարան երեսփոխաններուն բաժնի՝ իբրեւ բերնի յոգնութեան վարձք: Եր. Սրմաքէշլիսանեան կառաջարկէ երեսփոխաններուն փարա տալու տեղ՝ ամէն օր մէկ մէկ ճաշ տալ: Եր. Օտեան ընդհառակը ետ կը մղէ բոլոր առաջարկները և իբրեւ միջին ճամբայ, իր կողմէ կառաջարկէ Ղալաթիոյ խորհրդարանը դարեջրատան մը

վերածել և հասոյթը հաւասարապէս բաժնել: Այս առաջարկին ուժ կուտան Ներսէս Օհանեան և Սարգիս Սուլին: Մայր Դիւանը Հայկ Խօճատարեանի բերնով կը յայտարարէ թէ՛ ժողովը կանապատուի կոր: Սանփան Թէլեան (քունէն արթննալով) կառաջարկէ մեծամարտիկ Վերջապէս ժողովը կորոյէ նիստը փակել և 15 օր վերջը դարձեալ դաւարաւորիլ:

Մարտ 24. — Էտիրնէն կ'ընայ... Թօքաթլիանի մէջ: Շքոտրան կ'ընայ... Եանիի դարեջրատան դաւաթներուն մէջ: Եանեայի անկումը տեղի կունենայ... Յօսոյօյի մէջ:

Օննիկ Չայեան, Վառճապուհ Սամուէլօֆ, Հայկական Պանքայի տնօրէնը և Պայեան կերեւին Թօքաթլիէն ետի սեղաններուն շուրջ և էնֆիլէ քաշելով կըրագին: Նոյն իրիկուն թերթերը՝ ըր ծանուցանեն թէ, Թօքաթլիանի մէջ զիւանազնական տեսակցութիւն մը տեղի ունեցեր է և արդիւնք՝ Թօքաթլիանի կառածներէն մէկուն հետ՝ հաղորդուել է Չաթալճայի տոջեւ պատող պատուիրակներուն:

Մարտ 25. — Ածուխ բեռցած մալուհա մը փոթորկի բռնուած է Ան ծովու մէջ, կը գրեն թերթերը: Կը կարծուի որ Քաղաքապետութեան ապստամբ ածուխներն են:

Մարտ 26. — Կացովիները նոյնը կը մնայ օդին մէջ. քանի մը ծառեր ծողկիլ կը կտին: Կին մը որ, կերելի նոյնպէս դարնանամուտի մէջ էր, իր կարգին ծառիկ կը հանէ:

Մարտ 27. — Տունը մնացած աղջկաները կը վերնաուկին ամէն կողմէ: Հայրենիքը պաշտպանել չուզողները, մէկ մէկ կնիկ կառնեն և գանոնք պաշտպանել կ'սկսին:

Մարտ 28. — Բիւզանդ Քէչեան կորուչէ Դեսպանա-
խորհուրդին զիմում ընել և բողոքել Պալքանեան Զի-
նակիցներուն դէմ, որոնք Էտիրնէն, Ռօստօսթօն, Սելա-
նիկը, Տէտէ Աղաճը, Մալկարան և այլն գրաւելով՝ իրեն
ախագին փնտմներ պատճառեցին :

Մարտ 29. — Կառավարութիւնը Պ. Պ. Սեդրաք,
Միսաք, Արեթնագով և Ընկերութեան կը յանձնէ Պոլ-
սոյ բոլոր գիւլիսաններու սպառման դործը՝ 99 տար-
ուան պայմանաւորով :

Մարտ 30. — Բ. Դուռը կը խտտանայ Հայաս-
տանը բարեկարգել :

Մարտ 31. — Հայաստանի առաջնորդարաններէն
Պատրիարքարան հասած լուրեր կը կը տեղեկացնեն թէ՛
աւազակները սկսած են արդէն ռեֆօրմի և առաջին
առթիւ սպաններ են մէկ քանի Հայեր :

ՏԵՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆ ՍԸ

ՆԵՐՔԻՆ ԳՈՐԾՈՑ ex - ՆԱԽԱՐԱՐ

ԽԱՄԻՇ ՊԷՅԻ ՂԵՏ

(Գրուած Պատմութեան Համար)

Կեկով որ Արչարունի Սրբազանի հրաշափառ ըն-
դունելութիւն մը ըրած է, մեծահրաշ տէրն մեր Խամիշ-
պէշ, եփ-Ներքինի գործոց նախարարը, անմիջապէս կը
փութամ Նորին Նսեմութեան քով, Հայաստանի [կա-
ցութեան վրայ տեսակցութիւն մը ունենալու համար :

Ներս կը մտնեմ Խամիշ պէյի սենեակէն, այն միջոցին
երբ Ֆիթիլաֆական ապագայ երեսփոխաններով չըր-
ջապատուած՝ կը խորհրդակցի ընտրութիւններուն վրայ
և կուզէ միջոցներ ձեռք առնել, որպէսզի ընտրութիւն-
ները չէզոք հողի վրայ տեղի ունենան և չէզոք դահ-
լիճը, չէզոք երեսփ. Ժողով մը բերէ Սալը Բազար :

Այցեկութեան նպատակը կը հասկցնեմ Ն. Նը-
սեմութեան : Քովիւնները կը մեկնին ու ես կը մնամ ա-
ռանձին Խամիշ պէյի հետ, որ դեռ Հայ կղերին ի՞նչ տե-
սակ հազուստ հաղնիկէն տեղեկութիւն չունի եղբր :

— Կրնա՞մ արդեօք մէկ քանի հարցումներ ընել :

— Ի՞նչ կուզէք. ի՞նչ է պատահեր...

— Վա՛նի մէջ դարձեալ նոր Հայեր սպանուել են...
ճի՛շդ է :

— Սխալ է. բաղարձակապէս սխալ. անոնք ընտ-
քան մահուամբ մեռեր են. մէկը թիֆոյէ, մէկը թուքախ-
տէ և երրորդն ալ միզանցքի բորբոքումէ... ասանկ ըս-
տեր Բարիզի մէջ ալ կը պատահին...

— Բայց անոնց մարմինն վրայ դանակի հետքեր
կան եղեր...

— Թիւրքիմացութիւն կայ գործին մէջ. Վանի մէջ
սրճէ քով դանակ կայ որ...

— Արդեօք ձեր Նստութիւնը կը կարծէ որ Վանի
մէջ դանակ չկայ...

— Հարկաւ. չէ՞ որ դանակը մաքսէն պիտի անցնի.
արդ, խստիւ հրամայած եմ որ մաքսէն դանակ չանցնի.

— Մուշի մէջ ալ ոճիրները կը շատնան եղեր. նոնց-
պէս Պիթիսի մէջ...

— Մահերը կը շատնան ըսէ սըւոր. ի՞նչ ալ գէշ
վարժեցուցեր էք բերաննիդ. հառարակ մահերուն ալ
ոճիր կըսէք. մարդոյը օրը եկեր, ևեկը կամ եկեր ու
մեռեր են. ի՞նչ իրար կ'անցնիք...

— Իրաւունք ունիք, ի՞նչ կայ իրար անցնելու:

— Էֆէնտիմ, ասկէ զատ եթէ ոճիր չըլլայ նէ ինչի՞ն
երկերը կ'ըլլայ. այն ասան մեղի ինչո՞ւ հոս բերեն նստե-
ցընեն տէ, ամիսն ալ 150 ոսկի տան...

— Ըսել է աղօթենք որ տէրը անպակաս ընէ ոճիր-
ները մեր երկրէն, որպէսզի կառավարութիւնն ալ մնայ
... բայց մեր առաջնորդներուն սպառնադրեր կը զրկեն
աւազակները. ասոր ի՞նչ կ'ըսէք.

— Այդ սպառնադրերը հոս բերել տուէք, թանդա-
րանինմէջ պահենք. ատոնք մեր պատմութեան համար
կարեւոր ձեռագիրներ են:

— Եւ սակայն սիրելի Սամիշ պէյ, քիւրտերը ամէն
օր Հայ կըսպանեն...

— Սըրֆ իֆթիրա են ամէնքն ալ, ես Դիւրտերը
կը ճանչնամ 1896 էն. շատ չնորհալ մարդիկ են. քա-
ղաքակրթուած, զարգացած և ազնիւ քաղաքացիներ.
անոնք մարդու մէկ մաղին իսկ չեն դաչիր...

— Ըսել է շատ մօտէն կը ճանչնաք այդ ազնիւ քա-
ղաքացիները...

— Հարկաւ. 1895ին երբ Համիտ արքան ուղեց
Արեւելեան Նահանգները բարեկարգել և մաքրել, ինծի
ալ պաշտօն յանձնեց. գալիս և մաքրութեան գործին
հսկեցի. նահանգները աղւոր մի մաքրեցինք...

— Ի՞նչպէս...

— Հայերը խճողուած էին. որպէսզի տակէ տարա-
վորիկ հիւանդութիւններ չծագին, ասոնցմէ մէկ մասը
արքայութիւն զրկել տուինք. մարդիկը շատ դո՛ւ մնա-
ցին և հիմա մեղի համար կաղօթեն...

— Աֆէրիմ Սամիշ պէյ. կ'երեւի հիմա ալ Միր Մը-
հէն նոյն մաքրագործումը կը շարունակէ Վանայ նահան-
գին մէջ, ուր կ'երեւի հայերը դարձեալ խճողուեր են.

— Օնանկ կը կարծեմ...

— Ատոնան ալ կ'երեւի շատ խճողուած էր...

— Ստիկա Իթթիհատի բարեկարգական միջոցներէն
մէկն էր. այդ մասին անոնց ալ պէտք է նրախտապարտ
մնաք... Հիմա կարծեմ Հանյըը շատ հանգիստ կ'աղ-
րին...

— Այո՛... բաւական տեղ բացուեցաւ... ներկեցէք
Սամիշ պէյ, Հայոց պատրիարքը կը ճանչնա՞ք...

— Այո՛...

— Բայց ղինքը չէիք ընդունած...

— Զի ճանչնալու զարկի. ո՞վ մօրիկ պիտի ընէ. ան-
պատճառ հոս պիտի դար և քիւրտերու մասին իֆթի-
րաներ պիտի ընէր. չեմ գետեր թէ՛ ի՞նչ կուզեն այդ

խեղճերէն։ Ասոր համար չի ճանչնալու զարկի. աղէկ եղաւ. տակէ վերջ գլխու ցաւ մը պակաս կունենամ. այ իմ քովս չի մտնեալ։

— Բայց չէ՞ք կարծիր որ ասով ամբողջ Աղդ մը վշտացուցած կըլլաք...

— Աս ալ քու բապուճդ թող չըլլայ. վշտացողը Այսպանացին չէ եւ... հայտէ երթաս բարով...:

Ունեկնորութիւնը վերջացած էր և ես խիտ դո՛ւ տպաւորութեան տակ դուրս ելայ Բ. Դուռնէն...:

*
**

Լ ՈՒՍԱՆԿԱՐԻ

ԱՄԱԹԷՕՈՆԵՐ

Չեր գործիքները օժտեցէք (Աս. քը Թրեմը) լաւագոյն լուսանկարչական քլաֆներու թուղթերը. կը վաճառուի Գարադաշեան եղբայրք մօտ. Բերա՝ Թ. Սէրվանիս, Մէրթէպճանէ փողոց՝ Ա. Նիքօլայիտէս և Ն. Մասթօուաքիսի մօտ՝ Պաղչէ Գարու, Սթամպօլ լուսանկարչական գործիքներ ծախող զլխաւոր վաճառատուններու մօտ։ Ներկայացուցիչ՝ Ք. և Ա. Արեւեան եղբայրք՝ Դճառման Օզլու Խան թիւ 2, Պալիս։

ԱՊՐԻԼ

Տարւոյն չորրորդ ամիսն է Ապրիլը. և ճիշտ ասոր համար ամբողջ աշխարհը բնդունած է անոր խաբերայական ամիս մը ըլլալը։ Հեռուարար կարծողներ կան որ եթէ Ապրիլը ատրւոյն հինգերորդ և կամ տասներորդ ամիսը ըլլար, ապահովորար աւելի շնորքով ամիս մը պիտի ըլլար։

Այս ամսուան առաջին օրէն մարդիկ առանց քաշուելու և գրեթէ պաշտօնապէս կսկսին զիրար խորել։

Ասոր համար է որ շատ մը զխառններ և զսրծնաւորան ողի ունեցող փիլիսոփաներ ժամանակ, ժամանակ աշխատած են որ այս ամիսը 365 օրէ բաղկանայ և սակայն չեն յաջողած։

Այս ամսուան մէջ է միայն որ բոլոր պետութիւնները, պաշտօնական վիճակադրութեան կը ձեռնարկեն և իրենց երկիրներու մէջ զանազան ապուշներուն և տխմարներուն խիական թիւը կը ճշտեն... Ըստ այնմ սուրբ հաւաքելու համար։

Կիսերը այս ամսուան մէջ բացարձակ հաւատարմութիւն կը խոստանան՝ իրենց էրիկները... չխաբելու համար։

Ներքին գործերու նախարարը Արշարունի Սրբազանի կը խոստանայ Հայաստանը բարեկարգել...:

Քիւրակը կը խոստանան այլեւս Հայ շտպանել. այս խոստման վկայ կ'ըլլան կուսակալները։

Մանգումէի անօրէնը կը խոստանայ խմբագիրներուն ունեցած իր բոլոր պարտքերը վճարել։

Եւրոպա հանդիսաւոր խոստում կուտայ Թուրքիոյ՝ իր հողային ամբողջութիւնը պահպանել և Արսրուբուօն

պահել Անատօլուի մէջ: Բ. Դուռը այս խոստումը կը զրկէ, մինչեւ հիմա տրուած խոստումներուն քով:

Ապրիլ 1. — Պաշտօնապէս կսկիւն զիրար խորել: Ապրիլ սամուան առաջին օրուան մէջ ստիկանութիւնը խարերանները չի ձերբակալեր. նկատելով որ՝ հակառակ պարագային ամբողջ Պոլիսը պէտք է բանտարկել:

Բերացի տիկին մը իր էրեկը կը խաբէ. էրեկը վերայ կը հասնի և Ապրիլ մէկ բլլալը խմանալով, ձայն չի հաներ, համազուելով որ տիկնոջ ըրածը կատակի համար է:

Ապրիլ 2. — Ալաթուրքա անձրեւ մը կսկիւն որ կը տեւէ մինչեւ իրիկուն. ակամալս ըսլարան ալ կ'ըսեն այս անձրեւին. փողոցները հետզհետէ կը չորնան և ցեխը մայթերուն վրայէն՝ օդին մէջ կը փոխադրուի:

Քաղաքապետութիւնը կը ծանուցանէ թէ՝ մօտ օրէն կը հասնի 3 միլիոն օխտ ամուխը՝ Պոլսոյ աղքատներուն բամբուկու համար:

Ապրիլ 3. — Զատիկ. բոլոր հաւկիթներուն տօնն է: Շնորհաւորձիները դա՛րձեալ՝ փողոցներու մէջ կը վազվառնեն: Ոստիկան մը անոնցմէ մէկ քանին պահականոց կ'առաջնորդէ՝ հանրային անդորրութիւնը խանգարած ըլլալու ամբաստանութեամբ:

Ապրիլ 4. — Պատրուաթի բանտին մէջ բանտարկուած Հաճընցի Հայեր, Բ. Դուռ ուղղուած հեռագրով շնորհակալութիւն կը յայտնեն Ս. Պատրիարք ևօր — անշուշտ կարծեկով որ Պատրիարքը Բ. Դուռ փոխադրած է իր աթոռը — որ զիրենք Պատուաթի բանտին մէջ կը պահէ, ուր կուտեն, կը խմեն և Ատանայի մէջ չգործած յանցանքնին կը քուեն:

Թօհաթ ըլլալու համար, Իւնիօն Յրանայէզի մէջ զիմակաւոր պարահանդէս մը կը տրուի: Այդ պարա-

ՀԵԹՈՒՄ ՍԷԹԵԱՆ

Հաստատեալ 1878ին

Մասնաճիւղեր Ֆիլիպիի եւ Ռուսնուգի մէջ

Գնեան տուն ի ԲԱՐԻԶ

ՄԵԾ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ ՆՈՐԱԶԵԻՈՒԹԵԱՆՅ

Կ. Պօլիս Սուրբան Հաւաք Ռուսական Պանֆային ճիշտ փոխ

ՄԵԾԱՔԱՆԱԿ ԵՒ ՓՈՔՐԱՔԱՆԱԿ ՎԱՃԱՌՈՒՄ

ՈՒՐԻՇ ԱՄԵՆ ՏԵՂԷ ԱԺԱՆ

ՕԺԻՏԻ ՀԱՄԱՐ

Պօստընի-տանթիւ, Վալանտին-ժապաւէն

Կնուէքի հազուստներ և գլխարկներ

Թաւիշ, մետաքսեղէն, շալ, կառնիթիւռ

Գ Օ Ռ Ս Է Ն Ե Ր

Ձեռագործի համար էթամիններ

Բրդեայ ժիւքօններ, Ֆանթէզի և Կէօփիւռ շարփեր

Գ Ո Ւ Լ Պ Ա Ն Ե Ր

Արուստական մագեր, Շիլի, Շինեօն, Թէթ, Բուէփէ և Բէօ

Ռուսը Միոթիւ, Բուէմ ՄԱԼԱՍԷԻՆ, ՄԷՌՍԷՏԷՍ

Լ Ա Պ Օ Ռ Է Ա Լ

Միակ յանձնարարելի օճառի փոշին

որ կը գերազանցէ իր բոլոր նմանները

ԳՈՒԼՊԱՒ ՄԵՔԵՆԱՆԵՐ

խիստ աժան գիներով

հանդէսին մէջ կրնա՞նք կը փայլի իւր հրաշալի մուշտակ-
ներովը: Վերջէն կը հասկցուի որ Արամ Գուլումճեան
մուշտակի մեծ վաճառատան ապրանքն է:

Ապրիլ 5. — Աղգ. Ժողովը նիստի կը հրաւիրուի՝
ժամը 2 ին և հազիւ ժամը 5՝ ին 45 հողի կը բարեհա-
ճին Ղալաթիոյ խորհրդարանը գալ ժամը 6 ին նիստը կը
բացուի և կը տեւանուի որ 45 էն 12 հողի մնացեր են:

Ապրիլ 6. — Փողոցները կսկսին ջրել քաղաքապե-
տութեան հրամանաւ և ցիխի լիճեր կը գոյանան:

Ապրիլ 7. — Գաղթականներ Բումպլիէն կուգան և
Սնատօլ կը մեկնին՝ կովի կառքերով: Հայերը ամէն
թղթարկերի, նումակներով կը խնդրեն Պատրիարքարա-
նէն որ այս առթիւ Հայաստանի Հայերուն երախտագի-
տական զգացումները ներկայացնեն ներքին գործերու
նախարարին:

Ապրիլ 8. — Թօքթաթիւանի մէջ մեծ դէպք մը կը
պատահի: Կարգ մը թերթերու լրագրներ իրենց խմած
դարեջուրին փարան կը վճարեն:

Ապրիլ 9. — Կամուրջին վրայէն մէկը ինքզինքը
ծովը նետելով անձնասպան կրկայ: Կստուգուի որ Աղգ.
երեսփոխան մըն է եղեր որ Արիտակէս Գառնարեանի
ձայնէն և Հմայեակ Արամեանցի ճառերուն երկարու-
թեանէն յուսահատուի է:

Ապրիլ 10. — Հապէշխտանի կայսրը պատերազմ
կը հռչակէ Թուրքիոյ դէմ: Հապէշական երեք մարտա-
նաւ Խարբերթ կը հասնին և անկէ կսկսին ուժակոծել
Կարնոյ Դաշտը:

Ապրիլ 11. — Բ. Դուռը յանձնաժողով մը կընայէ
և կը զրկէ Խարբերթ, թէ՛ Հայոց հողային խնդիրը քնն-
նելու և թէ՛ համկնալու համար թէ՛ Հապէշխտանի
կայսեր մեքամն ինչ է:

Ապրիլ 12. — Յանձնաժողովը ճամբայ կըկու հա-
մար. նախնական խորհրդակցութեան կսկսի. այս նիս-
տին կը հրաւիրուի նաեւ Մկրտիչ վրդ. Չլղատեան, իւ-
րեւ երեկմնի բարեկամը Մենկիք կայսեր:

Ապրիլ 13. — Կարինէն կը տեղեկացնեն թէ՛ Հապէ-
շական ուժերը ինկած են կառավարական չէնքին վը-
րայ և հիմնայատակ կործանած են զայն և հետեւորար
այժմ Կարնոյ մէջ կառավարութիւն գոյութիւն չունի
գրեթէ:

Ապրիլ 14. — Վանայ ծովուն վրայ մեծ փոթորիկ մը
կը ծաղի. տեղւոյն կուսակալը՝ վաշա մը զինուոր կը
ըրկէ հանդարտութիւն վերահաստատելու համար:

Ապրիլ 15. — Վանէն կը հեռագրեն թէ՛ քաղաքէն
կէս ժամ հեռու երեք Հայեր սպանուեր են: Կուսակա-
լը իր կարգին կը հեռագրէ թէ՛ բաւականաչափ զինու-
որական ուժ չունենալուն չէ կրցեր ոճրագործները հե-
տապնդել, հետեւարար կը խնդրէ որ ինչպէս միշտ, այս
անգամ ալ ներողամիտ գտնուին:

Ապրիլ 16. — Կարմիր հաւկիթները բոլորովին կըս-
պառին:

Ապրիլ 17. — Ամէն տան մէջ մէկ մէկ քահանայ կը
տեւանուի, որոնք զրպանին խաչ ու աւետարան դրած
տունները կօրհնեն... Ինչ կամ քսան ղուրուշի փոխա-
րէն: Հարուստներուն թարիֆտն աւելի բարձր է:

Ապրիլ 18. — Բերայի քարոզիչը մէկ շարաթուան
համար գոց կառք մը կապսպրէ և ոսկինոց, կէս ոսկի-
նոց, երկու մէճիանոց և քառորդ ոսկինոց տունօրհնէք-
ներ կը կատարէ:

Ապրիլ 19. — Սրբոյն Ախմախի Հայրապետին: Կարգ
մը ուսուցիչներ իրիկուան կողմ գինետան մը մէջ կը
տօնեն իրենց պաշտպան սուրբին յիշատակը:

ԻԻՆԻՕՆ

ՀԱՍՏԱՏԵԱԼ
Ի ԲԱՐԻՋ
1828-1829

ԿԵԴՐՈՆԱՏԵՂԻ
Ի ԲԱՐԻՋ
9 Բլաու Վալսթ 9

ԱՊՍԶՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԲՆԱԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ԵՐԱՇԵԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆՔ

Դրամագլուխ և պահեստ 364 Միլիոն Ֆր.
1911ին գանձուած ապահովագլին 34 » »
Մինչև 1911ի վերջը հատուցեալ վնասք 443 » »

Ինչպէս այս թուանշաններէն կ'երևի, Ընկերութեան դրամագլուխն ու պահեստի գումարն է 364 միլիոն Ֆրանք որ հսկայ երաշխաւորութիւն մը կ'ընծայէ Իւնիօնի Ապահովագրելոյ:

Արեւելքի համար մասնաւոր զեղչեալ սակացոյց, նպաստաւոր պայմաններ, անհամեմատ կերպով աւելի գերազանց քան ո՛ր և է Ընկերութեան պայմանները: Ապահովագրութեան ամէն ձևերը ամէնէն ածան գինեւրով, օրինակի համար՝

Ապահովագրութիւն ի դէպ Մահու, Խառն, Դրամօթի, Էւն. Էւն.:

Ընկերութեան Դրամատունն է Օսմ. Կայսեր. Պանքան Թուրքիոյ և Արեւելքի Ընդհանուր

Տնօրէնութիւն

Պօլիս, Ղալաթիս, Իւնիօն խան:

Գործակալութիւնք Թուրքիոյ գլխաւոր քաղաքաց մէջ:

— 55 —

Ապրիլ 20. — Հապէշական կառավարութիւնը Հալաբնակ նահանգները կը պահանջէ Բ. Դուռնէն և 12 ժամ պայմանաժամ կուտայ: Իրիկուան կողմ պայմանաժամը աւարակուն Ասիա Ապագայի ամբողջութիւններուն թնդանօթները կոկիսն գտաւ և ուռմը մը կիցնայ Օրթակիւղի վրայ և ջարդ ու փշուր կընէ Մանկունի Սրբազանի... զիշերանօթները:

Ապրիլ 21. — Բ. Դրան կողմէ որոշուած յանձնաժողովը Խարբերդ կը հասնի և կոկիս հողային խնդիրը քննէ:

Ապրիլ 22. — Խարբերդի կառավարութիւնէն ներքին գործերու նախարարութեան կը հետադուր թէ՛ Յանձնաժողովը արդէն սկսած է անձամբ քննել հողերը և թէ՛ միայն հողի մասնագէտի մը պէտք կայ, որպէս զի որոշէ թէ՛ այդ հողերէն Հայո՞ւ հոս կուգայ, թէ՛ քիւրտի:

Ապրիլ 23. — Անգլիա բարեկամական բարեւներ կը ղրկէ Քիւսիւ փաշայի և կը խոստանայ ձեռքէն և կածը ընել Թուրքիոյ հողային ամբողջութիւնը պահպանելու համար: Նոյնը կը խոստանայ Ֆրանսա:

Ապրիլ 24. — Չինաստան չէզոքութիւն կը հռչակէ և իրիւ վարձատրութիւն Բ. Դուռնէն կը խնդրէ որ Սամաթիան առժամաբար իրեն յանձնուի:

Նախարարաց խորհուրդը նիստ կը գումարէ և կորոշէ մերձել Չինաստանի խնդրանքը, նկատելով որ այդ խնդրանքը Սթամբուլէն խանդարմանը կը նպաստէ և... սրչան կէշէր եօլ օլուր կըլլայ:

Ապրիլ 25. — Պաղ հով մը կը փչէ. շատ մը աղ-գայիներ փորի ցաւէ կը բռնուին: Աւելի բուռն փոթորիկ մը իրիւռան կողմ... կին մը լեռը կը բարձրացնէ: Ոստիկան զինուորներ կը ղրկուին՝ փոթորիկը

հանդարտեցնելու և առեւանգուած կիներ ազատելու համար :

Ապրիլ 26. — Պատրիարքայ տնի պաշտօնականներէն մէկը կէս օրին փառաւոր ծեծ մը կուտէ . . . տիկինէ մը : Պաշտօնեան դատ կը բանայ տիկնոջ դէմ և հառուցում կը պահանջէ : Դատարանը կորոչէ որ պաշտօնեան ալ կիներ ծեծէ եթէ կրնայ :

Ապրիլ 27. — Ընդհանուր կուտաւորութիւն ամէն կողմ : Կարգ մը մարդիկ իրենց պարատէրներուն չի հանդիպելու համար , յատուկ քարակշներ կը չինեն և ըստ այնմ կը պտտին Պոլսոյ փողոցներուն մէջ :

Ապրիլ 28. — Տօն Սրբոյն Զիւլպէի քաջամարտիկ զօրավարին և 47,000 դէվզէկներուն :

Ապրիլ 29. — Դարասաղ հաշտութեան ձեռք կարկառելու համար , Քեամիլ փողայէն կը պահանջէ որ նախ ձեռքերը լաւ մը լուայ և յետոյ կարգ մը նահանգներ իրեն նուիրէր : Քեամիլ փաշա բարկացած իր ձեռնոցը կը նետէ Զէյթինէ : Զար Նիքայա , ամենայն պազարինու թիւնով նետած ձեռնոցը վեր կառնէ և ձեռքը կանցնէ :

Ապրիլ 30. — Պոլսոյ աղքատներուն բամբուկէք մէկ միլիօն օխտ ամուխին 200 օխտն տնօրէն և առանց ծանր տրկածի Պոլիս կը հասնի և Իսթամ աղքատներու կը բամբուկ : Թեքնեման այդ իրիկուն տառջնորդողով մը կը յայտարարէ թէ՛ հեքիմիկ օսմանլըլը :

Ապրիլ 30. — Քիւրտ մը կտախնաւի Սզերդի մէջ , Քսան Հայ իրրիւ ոճրագործ և հարիւրի մօտ Հայեր ալ իրրիւ մեղսակից կը բանտարկուին :

Արամ Գուլումեանի մուշակները գնեցի՛ք

ԸՆԹԵՑՈՂՆԵՐՈՒՄ ԱՆՉԱՄԱՐ ԱՆԹԻ ՖԱՆԹԶԻ ՆՈՒԷՐ ԿԱՂԱՆԴԻ ԱՌԹԻ

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ՄԸ ՍԻՐՈՅ ԶՈՒՏ ---

ԿԷՍԸ՝ ԻՐԱԽ, ԿԷՍԸ՝ ՍՈՒՏ

Ես ու Նէ՛ աղջիկ մ'աղուոր , աչքերով վառ ու
ջինջ Հերմին ,

Օր մը սանկ ու նանկ սիրեցինք զիրար սէրով
մը ջերմին :

Համայնք ու ժպիտ , հասնում ու վայելք , ծը-
րարով նամակ

Նամակներ , սիրոյ ծխացող մէյ մէկ բուռ-
վառներ համակ :

Ուխտեր՝ ըլլալ ու յաւէտ Նէ ինծի , նոյնպէս
ես իրեն ,

Ուխտեր զոր կընեն ամէն անոնք որ զիրար
կը սիրեն . . . :

Բայց . . . իր խոստումներն , աւաղ , մնային լոկ
վրայ թուղթին ,

Զի օր մը եղաւ Նէ կինն ուրիշ . . . հակառակ
ուխտին :

«Մոռնալ՝ Հերմինէն , ու առանց անոր ապրիլ ,
օհ , ժամե»

Ըսի , վճակցի թէ՛ ա՛լ մնանելու ինձ համար
ժամ է . . . :

Ու, չիտակ ծովափ... որուն ալքերուն խորը
անյատակ
Նետելով ես զիս պիտի ըլլայի սիրոյս նահա-
տակ...
Բայց... վերջին զիրքս մոռցած ըլլալուս ես
դարձայ նորէն.
Զի առանց ատոր անձնատպան ըլլալ չէ սովոր,
օրէն...
Ու երբ դառնայի քայլերով մօլոր, ետիս թո-
ղած ծով,
Նայիս, Նուարդը հանդիպեցաւ ինձ ճամբան
ղիպուածով...
«Լէ կռան մալէօսէօ... դօմ լէ կռան տ'էսրօլի,
սը ռանդոնթը բառթու.»
Բայց ի՞նչպէս արդեօք, հոս է որ խելքը չի
հասնիր մարդու...
Իր սիրահարէն խաբուած ըլլալով ինծի պէս՝
ան ալ
Ծով կերթար, անոր ցուրտ ալիքներուն մէջ
անէանալ...
Նոյն վիշտն ունէինք, երկուքս ալ նոյն խաբ-
կանքն ու կսկիծ
Ու համակրանքի պէս բան մը ծնաւ, ա՛հ, մեր
մէջ ասկից...
Այդ համակրանքն ալ տակաւ առ տակաւ դար-
ձաւ սէր կարօտ...
ԲԱՐՈՅԱԿԱՆ. —
Դուք ձեզ ծով նետել երբ օր մը փորձէք,
վերջին նամակնիդ... գրելու մոռցէք՝

ԻՍ-ՍԷ

ՄԱՅԻՍ

Այս ամիսին մի մօտենաք. ասիկա բանաստեղծնե-
րուն ամիսն է: Այս ամսուան մէջ է որ կը ծաղկին
վարդենիները և կամուսնանան բանաստեղծներն ու
բանաստեղծուհիները:

Այս ամիսը մասամբ կը պատկանի նաեւ ընկերվա-
րականներուն:

Այսօր է որ ամէն մարդ անատուր նմանող տեղեր
կը փնտռէ և ոմանք ալ մինչեւ Քեաղըտ Հանէ կամ
Ջորջըճի Չայիր երթալու տեղ... ազդ. երես. ժողովին
կերթան:

Այս ամսուան մէջ ծնած են բոլոր այն գրողները
որոնք յանգերով իրենց միտքը կը յայտնեն:

Մայիս 1. — Նոր տարի և Կաղանդ ընկերվարա-
կաններուն:

Դաշնակցականներն ու Հնչակեանները իրարու չը-
նորհաւոյ տկան այցելութիւններ կը փոխանակին և կը
համբուլուին, ուխտելով որ մէկ մըն ալ իրարու հե-
ջպիտի գժտուին:

Մարգարեալները երկոտանիներով կը լեցուին:
Չորքոտանիները տարւոյն մէջ այս ամսուան ընթաց-
քին՝ երկոտանիներու կողմէ լքուած բնակարանները կը
քաշուին:

Մայիս 2. — Կառավարութիւնը Քեաղըտ Հանէի
կողմերը երթալու կարգիլէ Մայիսիները՝ նկատելով որ
հոն թնգանօթի փորձեր պիտի կատարուին: Քեաղըտ
հանէի սրտատախտիկներ, այդ պակտը լրացնելու հա-
մար, Քեաղըտհանէի պատկերը գծել կուտան և իրենց

ՕՍՄ. ԱՌԵԻՏՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

— (شركة تجارية عثمانية) —

SOCIÉTÉ COMMERCIALE OTTOMANE

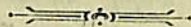
ԱՆԱՆՈՒՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԻ 100,000 ՕՍՄ. ՈՍԿԻ

Կեդրոնացեղի Կ. ՊՈԼԻՍ

ԱՌԱՋԻՆ ՀԱՅ ԴՐԱՄԱՏՈՒՆ

Գրասենեակները առժամայ կերպով հաստատված են
Սթանպուլ, Գաբրիելոպոլս խան:

Հայկական սոյն դրամական հաստատությունը կ'ընէ փոխառություններ՝ առևտրական տոմսերու, մուրհակներու, փոխանակագիրներու, բաժնեթուղթերու, պարտաթուղթերու, ապրանքներու և բեռնագիրներու վրայ:

Կուտայ չէքեր, վարկագիրներ, փոխանակագիրներ և հեռագրական վճարումի հրամաններ՝ ինչպէս թուրքիոյ, նոյնպէս աշխարհիս բոլոր մասերուն վրայ:

Կը գնէ և կը ծախէ ամէն տեսակ բաժնեթուղթեր և պարտաթուղթեր, թէ՛ մեր և թէ՛ բոլոր օտար հրապարակներուն վրայ, ինչպէս և օտար դրամներ:

Կը գանձէ և կը զեղչէ առևտրական տոմսեր, մուրհակներ, փոխանակագիրներ, բաժնեթուղթեր և կտրօններ:

Կ'ընդունի դրամական աւանդներ՝ նպատաւոր պայմաններով:

Դրամատունս հաստատած է Առևտրական տեղեկություններու համար լաւագոյն կերպով կազմակերպուած սպասարկություն մը:

ԽՆԱՅՈՂԱԿԱՆ ՍՆՏՈՒԿ

Խնայողութիւնը մեր համայնքին մէջ քաջալերելու համար կ'ընդունի 25 դրուէն սկսելով գումարներ

Դրամատունս կը կատարէ նաեւ, թէ՛ իր հաշուոյն, թէ՛ մասնակցութեամբ և թէ՛ ուրիշներու հաշուոյն, ամէն տեսակ արդիւնաբերութիւններու և ապրանքներու գնում, վաճառում փոխանակություն, ներածում և արտածում:

Կ'ընդունի ներկայացուցչութիւն թէ՛ տեղական և թէ՛ օտար տուններու:

Կը կազմէ առևտրական և ճարտարարուեստական ընկերութիւններ և կը մասնակցի անոնց: Կ'ընէ հանրօգուտ շինություններ վերաբերեալ ամէն տեսակ ձև նարկություններ:

ՕՐՄԱՆԵԱՆ Ս.Ի ՎԵՐՁԻՆ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Համապատասխան. — Չորս Առևտրաշնորհութիւն պարտականութիւնը՝ չարայարկով, ամաճայնքով և բացառելով պատմուած: 1200 երես և 35 պատկեր: Գին՝ 25 (փոսթի ծախքով) Գաւառ՝ 30 դրչ:

Հայոց Եկեղեցին և իր պատմությունը, վարդապետությունը, վարչությունը, բարեկարգությունը, արարողությունը, գրականությունը և ներկայ կացությունը: 270 երես: Գին՝ 10, (փոսթի ծախքով) գաւառ՝ 13 դրչ:

Ազգապատասխան. — Հայ Ուղղափառ Եկեղեցւոյ անցքերը՝ սկիզբէն մինչև մեր օրերը յարակից ազգային պարագաներով պատմուած:

Կը հրատարակուի պրակ տու պրակ ամէն ամիս. 160 էջոց մէկ տրակին գինն է 5, (փոսթի ծախքով) գաւառ՝ 6 դրչ: Ամբողջ երկարութիւնը գրեթէ երկու տարի պիտի տեսնուի և պիտի բաղկանայ 20-25 պրակէ:

Կեդրոնատեղի՝

Վ. ԵՒ Հ. ՏԷՐ. ՆԵՐՍԷՍԵԱՆ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

Պահեն-Գափու, Կ. Պոլիս

Կը գանուին նաեւ Պոլսոյ և գաւառներու բոլոր Հայ գրավաճառներուն քով:

տան պարտեզին պատէն կախելով, կը նստին կը ճաշեն և հալէսնին կառնեն :

Մայիս 3. — Ամէն կողմ երգ. ոմանք Էնթոննա-նիօնալը կերգեն և ոմանք ալ վարդն ու սոխակը. վա-րիտէ խանի մէջ Արկադեան սոխակ մը իսպանական կը-տոր մը կերգէ՝ շատ յուզեալ շեշտերով :

Մայիս 4. — Եղուարդ Գօլանճեան և Լեւոն Էսա-ճանեան և Ընկերութիւն, գովանիս ընկերութիւն մը կը կազմեն և վրանին կառնեն թրքահայերուն պէտք ըլ-լալիք բանաստեղծութեան ամբողջական սպասման հո-գը :

Մայիս 5. — Կաթնալաճառները կաթին գինը կը բարձրացնեն : Թաղապետական շառուղիները կակոխն քրն-նել կաթերը : Ոմանք գործիքով մը կը քննեն. տեղի գործնական պաշտօնեաներ, կիլիլիլ իրենց բերին մօ-տեցնելով մէկ քանի օխա կը խմեն և յետոյ կը յայտա-բարեն թէ՛ կաթը ջրախառն է և կը թափին փողոցը : Կաթնալաճառը կաթին պարտաւ ամանը սուած փողոցը կը դառնայ և ամանը Համիտիէի պատուական ջուրով կը լեցնէ ու կը ծախէ . . . :

Մայիս 6. — Խոտակերութիւնը մեծ յառաջդիմու-թիւն կընէ : Բազմաթիւ Մրմրեանականներ կը նշմարուին ամէն կողմ : Խաժակ՝ Սամաթիացի ընկերներով մայիսը տօնելու կերթայ՝ Եէտի Գուլէի պարիտներուն վրայ՝ Սամալարով մը մէկտեղ :

Մայիս 7. — Գեղեցիկ օդ, պայծառ երկինք. անուշ զեփիւռ. աղուորիկ տիկիներ, պայծառ հանքմներ և տիկին զեփիւռներ : Սիպիլ բանաստեղծութիւն մը կը գրէ մառուի տերեւներուն վրայ և կը նուիրէ Ազգ. Մատենադարանին, որ մասունքի պէս կը պահէ : Ղայն :

Մայիս 8. — Հապէշխատանի պատերազմը կը շա-

րունակուի . . . Սմրատ Բիւրատի վէպերուն նման : Ռուսները կը շարունակենաւ ալ մայրաքաղաքին վրայ. ռուս մը կը կոտրէ «Արեւելք»ի մեքենան և թերթը հապը կը կլլէ : Երբ Դաւիթ Տէր Մովսէսեան այս լուրը կտոնէ. — «Իսապէթ օլտու» կը պօռայ. սրտի մեծ դո-հունակութիւնով մը :

Մայիս 9. — Միշտ գեղեցիկ օրեր և գեղեցիկ կի-ներ Բերայի մայթերուն վրայ : Մարդիկ խորին հաճոյ-քով և սրտի կատարեալ հանդարտութեամբ երկուքն ալ կը ջանան վայելել :

Մայիս 10. — Երկինք կամպոսի և թեթեւ անձ-րեւ մը կակսի. Բանկալթիցի երիասարդ մը՝ մինչեւ կամուրջին զլուխը կիջնէ՝ անցնող կիներու սրունքները զիւրելու համար :

Կամուրջին հասոյթը կաւեխայ. դրամահաւաքները կակսին մարդ զլուխ քսան փարս գանձիկ :

Մայիս 11. — Ենովք Արմէն կորոչէ Ատաբազարի մէջ Հայկական Ակադեմի մը կազմել : Իրիկուն մը Կեդ-րոնական վարժարան կը հրաւիրէ Լեւոն Քիրիճեանը, Սահփան Սահփանեանը, Աշոտ Պազպազեանը և նիստը բանալով, երկար ճառ մը կը խօսի, որուն մէջ բնաւ վերջակէտ չկայ : Վերջապէս կորոչուի որ Հայկական Ակադեմիին իրենցմէ կազմուի և իրենք Ատաբազարէն վարեն թրքահայ գրագէտները : Խանդավառութեամբ կընդունուի այս առաջարկը և Ենովք Արմէն Պօլիս կը զրկուի մանաւանդ պաշտօնով : Շանթ տպարանին մէջ եւս նիստը կը շարունակուի և կորոչուի՝ անպատճառ Ակադեմիին կազմել և Ակադեմիին մասնաւոր տպագրիչ հռչակել Շանթ տպարանի վարիչները :

Մայիս 12. — Հապէշական պատերազմը բուն կերպով կը շարունակուի : Շուքրէճները ռուս կը տե-

դացնեն Իֆնամ տպարանին վրայ, որ իր կարգին՝ Ֆէրիտ պէյի միջոցաւ կը պատասխանէ... երկու գօրծնայ յօդուածներով:

Մայիս 13. — Տասը շուներ կերելին Բերայի շիտակին վրայ: Բերացիները զարմանքով կը հարցնեն թէ՛ արդեօք շուննքն ալ բարենորոգում պահանջելու համար պատուիրակութիւն զրկած են: Թաղապետական չափուշ մը մօտակայ փռապանէ երկու օխտ հաց կառնէ և շուններուն կուտայ:

Մայիս 14. — Գատըղիւղի նաւամատոյցէն մարդ մը ծովը կիցնայ: Պահ մը կը կարծուի որ անձնաւորան եղեր է: Ոստիկանութիւնը անկայն կատուգէ որ մարդը հաւամատոյցին վրայ դանուող ծակերէն մէկէն ծով ինկեր և խղուեր է: Կ'որոշուի պատկանեալ պաշտօնատան գրել, սրպէսդի այդ ծակը գոցուի:

Մայիս 15. — Տեղատարաւ անձրեւ մը կողողէ Հայ դրական հրապարակը և մեծ հեղեղ մը կը քշէ կը տանի կարգ մը խմբողիկներ: Ասոր վրայ Մանգումէի արածնաւաւորը Բ. Դրան պողտայի աւելածունքունը զիմեով՝ կը յաջողի խմբադրական մարմին մը կազմել և չարունակել թերթը, որ մեծ ընդունելութիւն կը գտնէ ընթերցող հասարակութեան կողմէ:

Մայիս 16. — Ազգային Ժողովոյ անդամներէն մէկը յանկարծամահ կըլլայ: Ազգ. Ժողովը նիստի կը հրաւիրուի և Հոգոյ մը կարգալէ յետոյ նիստը կը փակուի:

Մայիս 17. — Տօն գիւղազնայ Սուրբերու: Ապըստամբութիւններ ծայր տալ կսկսին կարգ մը տուներու մէջ:

Մայիս 18. — Հոլանտա կը զինակցի Հապէշխատանի հետ և կորոշեն Տրապիզոնի նահանգը բաժնել իրենց միջև, առանց խանդարելու Թուրքիոյ «Սթամբուլ քուտն»:

Մայիս 19. — Քաղաքապետութիւնը մասնաւոր զեկուցադրով մը կը յայտարարէ թէ՛ մէկ միլիոն օխտածուխը շուտով պիտի հասնի:

Մայիս 20. — Ուէ նշանակելի դէպք չի պատահիր այսօր: Եւրոպական տէրութեանց նաւազները թափօրով կանցնին Բերայի Շիտակէն: Ոստիկանները բարեկարգութեան կը հսկեն:

Մայիս 21. — Հայաստանի մէջ հետզհետէ անդորութիւնը կտարեալ կըլլայ: Ազգ. Ժողովի Կաթող. Փոխանորդը կը հեռագրէ միայն թէ՛ երկու Հայ սպաննուած են... թիւրքի մացութեամբ:

Մայիս 22. — Քառիմ նոր նարիկէ մը կը գնէ և ինը օտ. կայս. թանգարանին կը նուիրէ՝ իրեն քիշատակ հոն պահուելու համար:

Մայիս 23. — Թրամուէշները չեն բանիր. օթօպիւաները կսկսին Բերացիները փախադրել՝ անոնց ստորնէն կտարելէ յետոյ: Բժիշկները զժողովարամարտութիւն և ստամոքսի զանազան հիւանդութիւն տանեցողներուն կը յանձնարարեն՝ որը մէկ անգամ օթօպիւս նստիլ և Թաքսիմէն Շիշի ճամբորդել:

Մայիս 24. — Հոլանտա մուշտակալածաւին՝ Արամ Գուլումէնանի արձանը կը կազնեն Բերայի տիկինները, ի վարձ անոր չիք «պօա»ներ, պատրաստելուն:

Մայիս 25. — Պոլսոյ բոլոր պանքաները իրենց գործաւտ թիւնները կը զտրեցնեն, բայց ի Հայկական Պանքայէն՝ չորհիւ յաւաքոյն վարչութեան մը և նոյնքան յաւաքոյն տնօրէնին՝ պ. Թաղուր Սուքիասեանի:

Մայիս 26. — Գործերը կեցած են, հրապարակն ալ կեցած է. մամուլային ալ կեցած են, նոյն իսկ Զեւիթը՝ բացի Լօնօնէն, որ աշխարհի ամենէն ճշդապահ

և հրաշալի ժամացոյցն է: Կառավարութիւնը նկատելով
որ միեւնոյն անշարժութիւնը կը տիրէ նաև իր պաշտո-
նաառններուն մէջ, կ'ըրոյէ մէն մի պաշտօնեայի գլխուն
մէջ մէկ մէկ Լօնմիլի ժամացոյց գետեզկէ:

Մայիս 27. — Առտուած տարտիկի կը բարկանայ
Հայերուն և Արիստակէս Գասպարեանը կորոյէ յաւէտ
պահել՝ իրրեւ անդամ ազգ, վարչութեան:

Մայիս 28. — Ազգ. Հիւանդանոցի պարտէզին
մէջ մեծ հանդիսաւորութեամբ կը տօնուի Ազգ. Ման-
մանադրութիւնը, որուն միակ թուղթէ տեարակը մնա-
ցած է այլևս: Այս տղերք Հ.Մ. Արամեանց, Լեւոն Լա-
րենց, Վահան Թէքէեան մէկ մէկ ճառով ի վեր կը հա-
նեն Ազգ. Մանմանադրութեան օգուտները...

Մայիս 29, 30, 31. — Թուրքիոյ պիւտճէն կը բաց-
ուի. բացուած ծակը այնքան խոշոր է որ կը մտնական
նախարարը մէջը կ'իջնայ և կը կորսուի...: Կ'ըսուի թէ՝
մարմինը դուռ դանուած չէ:

ՄԱՐՏԻՐՈՍ ԱՐԱՋԵԱՆ

Նամակ սղոռումի վանառակուն (Հաւաքածոյի համար)

Անդամ Ֆրանսական դրօշմագիտական Ընկերութեան

ԽՕՍՔԵՐ ԿՑԿՏՈՒՐ,

ՏՂԱ՛Ս, ԱԿԱՆՋ ՏՈ՛ՒՐ---

Ո՛ւր ո՛ր ես ինկեր՝

Եզիր ընկեր

Կամ դրացի՝

Թե՛ հացի

Եւ քե՛ լացի:

Բաց՝ ի

Օղիեն՝ զոր դուն մի ճնկեր.

Տեղին համին համեմատ՝ չոր հացը դուն կեր.

Շահերուդ համար մի՛ ծխեր խունկեր:

Ու նայէ փուկ չեղած բանին, բայց աչք մի սրնկեր.

Ամուր բռնէ կիրքերուդ սանձը՝

Վասն զի ուրիշին սանձը,

Միլիօնեռին ժամանցը

Հարուսին գանձը

Եւ կնօզ մը գեղանի անձը

Զեեզ կը ձգեն ցանցը:

Մանաւանդ որ, — խայթերէն անա՛նցը, —

Սո՛ր բան ե՛ նԱԽԱ՛ՆՁԸ...

Կասարե՛

Քու կեանքիդ դերը,

Ազնիւ բաներո՛ւ յարե,

Մնայով քու կամքիդ սերը.

— Թերեւս շարք ե,

ՔԷՍ ԲԱԹԵՐՆԵԼ

CAISSE PATERNELLE

1911ին Հիմնուած Ի Բարիք

Յրանսական ապահովագրական առաջնակարգ Ընկերութիւն, որ կը գործէ կառավարութեան հակակշռին տակ:

ՄԻ ՄԻԱՅՆ ԿԵԱՆՔԻ ՃԻՒՂ

Դրամագլուխ եւ պահեստի գումար 70,000,000 Ֆրանկ
Ֆարդ հասուցած վնաս 360,000,000 »

Իր չափաւոր ապացոյցը եւ պարզ ու մեկին պայմանները՝ Քէս Բաթերնէլի մինչեւ այսօր ունեցած հսկայաքայլ յառաջդիմութեան գաղանիքը եղած են:

Ամեն արցակ կեանքի ապահովագրութիւն, ի դէպ մահու եւ ի դէպ կենդանութեան: Պշտիկներու համար մասնաւոր եւ օգտակար պայմաններ:

Ընկերութեան դրամասունն է Քրէսի Լիօնէ

Տնօրէն Թուրքիոյ, Յունաստանի եւ Եգիպտոսի
ԳԱՌՆԻԿ ԱՍՏՈՒԱԾԱՏՈՒՐ

Գործակալութիւնք գլխաւոր քաղաքացի մէջ:

Պօլիս, Բասաժ Գալլըրնօղլու

Դիսկ', մի՛ պապներ փայլուն աչքեր:

Այլամեծ կինը չար է,

Զգո՛յ՛, անձին, քաւկին կ'անիծէ խեղ:

Տոփանքիդ բոցը իսկոյն դուն մահ՝

Երբ ցոյց տալ քեզ իր մերկ ուսերը:

Ու միտք ուշիւ լարէ՝

Դեպի այն ծերը

Որ քեզ կը շարէ

Սիրոյ աշխարհին իր փորձ դասերը:

Վասն զի հիմա լաւ ու յարմար է

Վայելել... մաժուկին սերը.

Քան քե աղջկանց կեղծաւոր Սէրը, . . .

★
★

Հոգւոյդ երբեք

Թող քիչ թռչնէ

Սիրոյ քիթերը.

Շուտ խոցի պիտի՝

Դոց է ինքերը:

Ուսի

Չափաւորէ՛ զգացումներուդ եռն ու գեղը,

Ուսիդ զի սրտիդ ծանր չի նստի

Վիշտերուդ բեռը:

Ինչու որ, — եղի՛ր հաւաստի, —

Քե այս դարուս՝ տառաւոր

Սասիկ պատեւը գործ է սնոսի:

Վերջէն կը յաջորդէ սիրոյդ ձկնը,

Երջանկութիւնդ կ'ամպօսի,

Ու ներսդ հրգեհ կը բանալ Հեռը . . .

★
★

Ուրիշի ջաղացք ցորեն մի՛ աղար,

Կը քիչնայ վերջէն ալիւրիդ կոյսը:

Գործերուդ պահուն երբեք մի՛ կաղար,
Կորուսին հետ կ'ողջունես ձանձրոյքը:
Խաղի, պարսփի մեջ մի լողար՝
Տխուր է այդ սովորոյքը:
Յարդի ծակէ դուն մի՛ սողար,
Կեղծաւորի կառնես բնոյքը:
Պատիւի հետ մի՛ խաղար,
Կը մեծցունես մեղքիդ փառոյքը:
Աշխատանքէ երբ փախար՝
Սնանկ մըն էս օրի՛ն փոյքը:
Մի՛ բարկանար ու մի՛ ղողար,
Շուտ կ'իմանաս խելքիդ պտոյքը:
Վասն զի, դեռ հասու չեղա՞ր
Թէ անձին շա՛ս վնաս է ՉԱՆՁՐՈՅԹԸ . . . :

★ ★

Խելօք կեցիր դպրոցը
Խելօք քալէ փոյնքը:
Ճամբան, երբ կին մ'աղուոր-
Կազմով, գարդով ձեւաւոր,
Քղանցեցեր քիչիկ մը վեր
Եւ ակնարկովն անվաւեր
Քեզի կարգայ հրաւեր,
Հաւնիւք անոր չի՛ բաւեր,
Փոխան սիրոյդ՝ քակիդ կ'ուզէ իրեն նուեր:
Ահա՛ իմ պատուեր . —
Ժուժկալութեան ջինջ ոգին
Թո՛ղ ըլլայ շոգին
Ձեզ մղող բարութեան ծոցը.
Քանզի եզի ցանկութեան բոցը
Կ'սպառէ հոգին,
Ու դուն սրտագին՝
Կ'զգաս քոյնը իր պագին

Հանցեցներ վաղանցիկ եմ ու թերեւ,
Ուստի, փորձութեանյ առջեւ
Սասանադ դրկէ՛ դուն հետ.
Որովհետեւ
Անօգնէ կերպով կը շացունէ մարդուն պապակը,
Ամէ՛ն բանի *ՓԱՓԱՔ*ը . . . :

★ ★

Բաւելա՛ններ է հաւատարիմ
Փառայիդ համար եմ միայն մտերիմ.
Վասն զի հիմակ
Շատ մարդ երեսի անցուցած դիմակ՝
Կ'ապրի խաբելով,
Բերնէն եղ ու մեղք քափելով:
— Կը դնեմ գրա՛ւ,
Ու մարդ երբ սխալ քալլ առաւ
Եւ գործեր տեսաւ անիրաւ,
Բերանը բաց սծ դէպ ի հարաւ:
Օր մը չէ օր մը կը մնայ ծարաւ:
Նայէ՛ որ դուն
Խելով մարքուն
Ու սրտով գաւարբուն,
Ծուռ միտքով մարդուն
Յոյ՛յ տաւ շիտակը:
Փորձառուն եւ ամէն բանի գիտակը՝
Ձեռքը բռնած հեռաւետի դիտակը
Կրնայ չափել յոսակը,
Անա՛նկ նետաւիլ վտակը:
— Մեկդի՛ հիմայ կոտակը.
Ինքզինքդ կ'զգա՞ս կոր դուն ասակը
Ու ձգես պիտի բարի՛ տղա մը ՅԵՇԱՏԱԿը . . . :

**ՕՍՄ. ԱՐՏՕՆԵԱԼ ՄԵՆ ՉԻՆԱՎԱՃԱՍՈՒ
ՄԿՐՏԻՉ ՖՐԷՆԿԵԱՆ**

Սուրբան Հաւաւ, Միտսէր Խաւ, թիւ 27-33 Կ. Պոլիս

ԶԷՆՔԵՐ

Ամէն տեսակ որսի հրացաններ:

Անդրիական, ֆրանսական և Գերմանական
ամենահռչակաւոր Փողոցներու պիտի լինեն:

ԱՆՄՐՅԵԼԻ ԳԻՆ

ՔԱՕԼ

Ամէն տեսակ մետաղ փայլեցնելու
համար մէկ հատիկ հեղուկ:

Ընդունուած պաշտօնապէս Օսմ.
Ծովային նախարարութենէն:

ԵՐԱՇԻՍԱՌԵԱԼ

ՎԱՃԱՌՈՒՄ

ՊՈԼՍՈՅ ԱՌՈՒՄԸ

ՊԱՏԵՐԱԶՄԱԿԱՆ ԶՈՒԱՐՃԱԼԻՔ

Յայտնի է թէ անհետացող 1912 տարիին ամենամեծ զէպքը եղաւ Պալքունեան պատերազմը, որ ամիսներով զբաղեցուց ամբողջ աշխարհի միտքը:

Ինչպէս ամէն տեղ, հոս ալ զիւանազէաներուն քով կան նաեւ բօլիքիքները, որոնք տունուայն երեք հասկր համրէ ամէն... սրճարան: Բայց բօլիքիքներուն քով կան նաեւ մարգարէները որոնք կը կտրեն, կը թափեն, կը չափեն ու կը ձևեն: Ասանցմէ երկու հաար միայն կը ներկայացնենք մեր ընթերցողներուն:

Տեսարանը այն բաղէներուն կ'անցի, երբ օտմ. զէնքերը տհարիւ ձախտգանքի մը մասնուած էին, ապշեցնելով բոլոր շրջանակները:

Այս մարգարէներէն մէկը որ կ'երևի թէ Հռոմ սիրունի մը ունենալուն համար հեղինատէր էր, կը գովէր զգուշաւոր վտահաւթիւնով մը:

— Եղբայր, ինչ զարմանալի զուգադիպութիւն: Մէկ մըն ալ կ'ըսեն թէ Աստուծոյ հաար չկայ այս գործին մէջ: Պոլիսը յանձնուեցաւ ԿՈՍՏԱՆԴԻՆ թագաւորին ձեռքով յաղթական Սուլթան ՄԷՀՄԷՏԻ մը. նոյն Պոլիսը այսօր, զարձակ Սուլթան ՄԷՀՄԷՏԻ մը կողմէ կը յանձնուի զարձակ ԿՈՍՏԱՆԴԻՆԻ մը, այսօր իշխան որ վաղը թագաւոր պիտի բլայ և կը վարէ Հեղէն բանակը որ կը վաւթայ միանալ Զաթալճայի Պուլկար բանակին՝ Պոլիսը գրաւելու համար...:

Ասիկա այսպիսի:

Իսկ երկրորդ մարգարէն՝ Մարգարէին հետեորդներէն և աշակերտներէն է: Հօճա մըն էր առ, բաւական խելահաս և մաացի, որ Թուրք պարտութեան օրերուն կ'ըսէր միսթարական քաջութիւնով մը:

— Մի՛ զարմանաք այս ամենուն: Ասոնք ամենքը գրուած էին: Չեղի բացատրեմ ճշմարտութիւնը թուանշաններով: Պոլիսը ե՛րբ գրաւուեցաւ օտմ. հարստութենէն: Քրիստոսի 1453 թուականին, այնպէս չէ՛: Լաւ գումարեցէ՛ք այդ թուականին թիւերը և կ'ունենանք 13 թիւը: Հիմա որ Պոլիսը վտանգի տակ է, կը գրանուինք 1912 թուականին. գումարեցէ՛ք այս թուականին ալ թիւերը և պիտի ունենաք գարձակ 13: Ուրեմն 13ը 13էն հանէ, կը մնայ... զէոս: Առաւմտիս երբ հանենք մեր տուածէն, կը մնայ... զէոս:

Եւ հօճան աւելի բացատրելու համար իր մարգարէական գիւտը թուանշաններով ալ կը պարզէր կացութիւնը այսպէս:

$$1453 = 1 + 4 + 5 + 3 = 13$$

$$1912 = 1 + 9 + 1 + 2 = 13$$

$$13 - 13 = 0$$

Աւելորդ չէ՛ ըսիլ որ, թէ հառոմասէր մարգարէին և թէ փաթթուցաւոր մարգարէին մարգարէութիւնները մարգարէութիւն մնացին սոսկ, չնորհիւ Մարգարէին...:

ԱՔԼՈՐ ԵՂԲԱՅՐ

ՈՐՆ Է

ՏԱՐԻՒՆ ԱՄԵՆԷՆ ՀԱՃ-ԼԻ ԳԻՐՔԸ

Կը հարցնեն ամէն կողմէ :

Մենք վստահութեամբ կրնանք պատասխանել թէ 1912 տարիին ամենէն հաճելի գիրքն է այն որ տարօրինակ անուն մը կը կրէ :

— Ի՞նչ է անունը այդ գիրքին :

— Չնո գրեմբ: Անունն է « ՈՒՐ ԽԵՑԻՆԵՐ ԺՈՂՎԵՑԻ... » և հեղինակն է Յակոբ Տէր Յակոբեանը : Այս գիրքը անոր համար հաճելի է , որովհետեւ մասնաւորաբար երկտասարդներուն և երկտասարդուհիներուն սիրտէն խօսող շատ մը էջեր կան հոն : Ասիկա այն տեսակ գիրք մըն է որ նոյն իսկ ծերունիներուն յարմար նիւթեր կը պարունակէ . . . մխիթարուելու համար : Ուրեմն , գնեցէք և իրարու նուիրեցէք երկտասարդ հեղինակին այդ անգրանիկ երկը . « Ուր խեցիներ ժողովեցի » և կը ծախուի մի միայն 5 զրուշի , ամէն տեղ :

Չհաւնողին դրամը ետ պիտի վերադարձուի :

ՏՕՔԹ. Բ. ՃԵԶՎԷՃԵԱՆ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ

ԾՆՆԴԱՄԻՋԱԿԱՆ ԳՈՐԾԱՐԱՆՆԵՐՈՒ

ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆՅ

Եւրոպայի մէջ ձեռք բերուած փորձառութեամբ սկսած է յաջողութեամբ արմատէն բուժել ծննդամիջական գործարաններու՝ անբուժելի համարուած ամենէն սաստիկ ու հին հիւանդութիւնները :

Ամէն որ կը գտնուի Պոլիս , Էսկի Զապիլիյէ՝ Ալլահ-վերտեան դեղարանը :

ՀՈՍԿԷ - ՀՈՆԿԷ

Կաղերը եւ Պատրիարքարանը

Միակամիները եւ հայ գիւտներ

Անմայութիւն եւ անմահներ

Անցածները Բարիզեան թերթի մը մէջ լնդնաւորուելու մը հանդիպեցայ :

Ֆրանսայի մէկ գաւառին մէջ կաղերը ընկերութիւն մը կազմեր են . . . կաղերուն յատուկ : Անմիջապէս ըսեմ որ , երբ մեր մէջ կաղմուէր այս տեսակ ընկերութիւն մը , ապահովաբար իր գործերը չպիտի կաղաւնին , քանի որ , յայտնի ըլլալով մեր ընկերութեանց կաղալը , գործին կաղութիւնը և ընկերակիցներուն կաղութիւնը իրար լրացնելով շխալկութիւն մը պիտի կաղմէին . . . :

Այս տեսակէտով իսկ , արդեօք ո՞րչափ մաղթելի է որ մեր Պատրիարքարանի բոլոր մարդոց ալ՝ սկսեալ Պատրիարքէն՝ ուղիքը կաղ ըլլային : (Կարծեմ հիմա քանի մը հոտ կան , բայց առոնք . . . անբաւական են և միայն ներդաշնակութիւնը խանդարելու կը ծառայեն) : Մեր մէջ քեզ բան ա՛յնչափ կայ որ , երբ Պատրիարքարանի բոլոր մարդիկը կաղ քալէին , անոնց ի հեճուկա՝ գործերը ապահովաբար կաղ չպիտի երթային , և կամ , գոնէ այն ատեն , մեղքը զիւրաւ կը ձգէինք :

դործողներուն վրայ և կ'ըսէինք սե կը միտկարուէինք թէ՛ «կաղ ոտքէն չխաակ քայլ չեկեր»:

Ինչ որ է, քանի որ նախախնամութիւնը այս ... միտկարութենէն ալ զրկած է մեզի, դառնա՛նք Ֆրանսայի միտկարական կազերուն:

Կազերու այդ քովիթէն հետեւեալ հրաւիրագիրը հրատարակած է. —

« ԷՍօվէօրի հասարակութեան խաղերու բովանդէսն պատիւ ունի ծանուցանել ժողովուրդին րէ, ի պատիւ իրեն հանդէս մը տեղի պիտի ունենայ Նոյ. 24ի կիրակի օրը: Կէս օրին տեղան: Ժամը 3 ին կեսիտան արշաւ մը տեղանին մասնակցող կազերուն կողմէ: Ժամը 6 ին բացում կազերու կողմէ բաջտարուն մարդոց տրուած պարահանդէսին, ամէն կազ, առանց ազգի եւ տարիքի խտրութեան, կրաւիրուած է առանց ո եւ է ուրիշ դիմումի կամ ներկայացման պէտք ունենալու, գալ այս հանդէսին ուր շէնդն ու գուարքը չեն որ պիտի պակսին»:

«Ճաշի համար պէտք է վճարել 3 ֆրանկ:

«Անբացուպերու եւ փայտէ ոտքերու պահպանութեան յատուկ տեղ մը պիտի պատրաստուի, որուն վրայ հսկողութիւն պիտի ըլլայ ամբողջ գիշերը:

Ընթերցողները պահ մը մինակ կը թողում երեւակայութեամբ հետեւելու համար կազերու կողմէ ըլլալիք վազելու արշաւին ժպտուն ու զուարթ մանրամասնութեանց, հաւե ինքզինքնին ներկայացնելու համար իրենց թերի ոտքերը երկնցները. և յետոյ, անթացուպերու և փայտէ ոտքերու պահպանութեան համար հաստատուած վիսքիեթին, հանդերձարանին խիստ հըս կողութիւնը, որպէս զի մի՛ գուցէ, խումբ մը չարածիւններ զանոնք թալկն և այսպէս առանց ոտքի ու ոտքերնին օդին մէջ ձգեն խեղճ, բայց զուարթամիտ այդ կազերուն:

LA MUTUELLE DE FRANCE ET DES COLONIES

ԿԵԱՆՔԻ ՓՈԽԱՂԱՐՁ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿ.

ԱՌԱՆՁՆԱԿԱՆ ՁԵՌՆԱՐԿՈՒԹԻՒՆ

Ե Ն Թ Ա Ր Կ Ե Ա Լ

ՓՐԱՆՍՍԱԿԱՆ ԿԱԽԱՎԱՐՈՒԹԵԱՆ

ՀՍԿՈՂՈՒԹԵԱՆԸ

Ընկերութեան կեդրոնաւեղին է՝

ԼիՅՆ, Բլաս քը լա Ռեքիւլիֆ եւ Սքիլլա փողոց քիւ 1

Հիմնադիր-Տնօրէն՝ Ժ. ԺՕՐՏԱՆ

ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ՆՊԱՏԱԿԸ

տանընիկց տարուան մէջ կազմել

Տղայոց դրամօժիտ

Ծերութեան թաշակ

Ընտանեաց ժառանգութիւն

Ամսական վեց ֆր.ով և տասնըչորս տարուան մէջ ամենամեծ շահաբաժիններով

ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ԿՍՏԱՐԱՆ

Ապահովագրութեան գումարները

1896	Դեկտ. 31ին	1 միլիոն	617,000
1900	»	61	» 180,500
1902	»	169	» 608,400
1904	»	310	» 478,700
1908	»	731	» 583,800
1910	»	983	» 381,200

Ընկերութեան նպատակն ըլլալով անհամեմատ մեծ չափով մը նպատատուօրել ի կենդանութեան բոլոր ապահովագրողները, քան որ եւ է ապահովագրական

ընկերութիւն, կ'ազատէ նաեւ ընտանիքներու եւ
զստակներու ազատն: Այս դերազանց առաւելութիւն-
ներուն համար, Ընկերութեան գործառնութիւնները
հսկայական համեմատութիւններ ստացած են աշխարհիս
ամէն մասերուն մէջ:

Ընդհանուր Քննիչ Կոմիտէ

Լ. ՓԱՓԱԶԵԱՆ

Թուրքիոյ Տնօրէն

Ժ. ԺՅՈՒՆԻՏԻ

Ղալաթիա Գարամուսթաֆա փողոց, Ալի խան:

Պոլսոյ եւ զաւառներու համար պահուաւոր
գործակալներ կը փնտռուին:

ԱԶԲԸ ԼՈՅՍ ԾԻՔ ՀԱԳՈՒՍՏԻ ՍԻՐԱՅԱՐՆԵՐՈՒՆ ԱՐՏԱՇԷՍ ՍԷՄԷՐՋԵԱՆ

ԴԵՐՁԱԿ

(Պոլիս՝ Սուլթան Համամ Մեսաէք խան քիւ 1)

Վերոյիշեալ դերձակատան մէջ կը պարաստուին
ամէն կարգի զօտթիւններ, բալթօններ, ֆուաքներ,
սոփրիններ, ժիլէներ, պոնտուներ եւ բառարաններ՝
ֆրանսական ամենափերջին նորաձեւութեամբ: Այս
դերձակատան սկզբունքն է զոհանդիս իրեն զիմով յա-
ճախորդը՝ անոր տալով չիք հագուած մը՝ լաւագոյն
կերպասով եւ դիւրամատչելի գինով: Ասոր համար է որ
սոյն դերձակատունը վաստկած է լաւ համբաւ մը եւ
յաճախորդներու մեծ թիւ մը:

Ոչ թէ մէկ, այլ 13 ֆրանք կարժէ այս կատակը-
գութիւնը:

— 0 —

Կատակըգութիւն ըսի եւ միտքս խնկաւ մեր Ազգ.
Ժողովրդ: Ասոր յանցանքը խմս չէ, այլ հագեալներուն՝
որ հատաատեր են « զաղափարաց զուգորդութեան » օ-
րէնքը: Թո՛ղ որ մեր Ազգ. Ժողովը միտք բերելու հա-
մար միայն այդ բառը բաւական չէ: Ամէն բառ քիչ
չառ զայն կընայ յիշեցնել, — սղերբգութիւն, խաղբու-
թիւն, հայհոյութիւն, աղուշութիւն, ձեծ, կոխ, ա-
տկութիւն, վերջապէս սկսեալ եօթը մահացու մեղքե-
րէն...

Պրանտայի մէջ կաղերը միութիւն մըն են կազմեր:
Ձեռ գրտեր թէ մենէ զառ ալիշ տեղ մը կայ Ապու չնե-
րու միութիւն մը... Բայց, ներքեջք ի սրտիւ մեր
մեծայարգ երեւոյթաններուն չեմ շարունակել խօսքս,
այլ կը զստնամ դէպի ուրիշ կողմ կամ նմանութիւն մը
որմէ վստահ եմ թէ զո՛ս պիտի մնան մեր այդ գերյար-
գելիները, մանտանդ անոնցմէ անոնք որ քիչ չառ
պատմապէս են կամ զիցարան. հասկցիր նաեւ զիցու-
նիարան:

Իրաւ է թէ պատմադիտութիւնս շատ կարճ է, բայց
կարծեմ Հելլէն զիցարանութեան մէջ է որ կայ միա-
կանիներու կամ աւելի ճիշտը ճակատականներու (որ
ըսել է քեփիե կեօզ) սերունդ մը որ քարայր կը բնակէր:
Եւրոպացիները կը սնդեն թէ մարդկային այդ ցեղը
անհետացած է, բայց կարծեմ թէ այս սնդումը իրենց
աղիտութեան արդիւնքն է միայն: Հայ զիտուն մը — որ
հակառակ իր ահագին աշխատութեանց համեմատէն կը

ծածկէ իր անունը — վերջերս իր կոտորած երկուր ուսումնասիրութիւններէն եզրակացնելով կ'ըսէր թէ, հին պատմութեան այդ քարայրը կը գտնուէր Ղալաթիոյ Հոյսց եկեղեցիին տեղւոյն տակը, և թէ այն սրահը որ այսօր կը կոչուի Ազգային Խորհրդարան արդիական վերադրուածն է հին միակամիներու քարայրին...

Ոչինչ կրնամ առարկել ներհուն և հանճարեղ հայ գիտունին այս գիւտին համար, այլ կրնամ զայն հրապարակել միայն: Հեղինակութեան ամէն իրաւունք և մեղք իր վրայ:

Խնդճ հայ երեսփոխաններ, երեսակայել որ մինչեւ հիմա ձեզի ինչ անիրաւութեամբ կը կոչէին «կոյր առաջնորդներ»: Դուք կոյր չէք եղեր, այլ... միականի: Այսչափ փրկութիւնն ալ բան մըն է, և մեծ բան: Ուրեմն, կ'սպասեմ որ հանգստակութիւն մը բանաք անմիջապէս և ձեզի կուրութենէ ազատելով դէթ մէջ մէկ աչք շնորհող հայ գիտունին անմահացման համար արձան մը կանգնէք, կամ եթէ կուզէք, — սրովհետեւ նոյն բանն է, — իր անունը... օրակարգ անցուցէք:

— օ —

Ո՛վ անմահութիւն օրակարգի, կամ օրակարգային անմահութիւն:

Ձեւ գիտեր ինչո՞ւ մեր հոգեւոր հայրերը անմահութեան մասին խօսած ատեն՝ փոխանակ օտար աստուածարաններու տեսութիւնները ծածմելու, ինչո՞ւ օրինակ չեն բերեր Ազգ. Ժողովին օրակարգը: Ասիկա մեղանջում մը չէ՞ ուղիղ բանին դէմ և տեսակ մըն ալ հակազգային ընթացք: Արդէն օտարափրկութիւնն է մեր տունը քանդողը...

Եւ վա՛յ միամտութեանս որ Գէորգ եպոս. Երէցեալի ցաւալի մահուան առթիւ ուրախացայ մտածելով:

«Վերջապէս Ազգ. Ժողովի օրակարգէն խնդիր մը ինքնիրենը լուծուեցաւ այս մահով»: Բայց որչափ կարճատեւ եղեր՝ հակառակ... ակնոց ալ գործածելուս:

Խորհեցայ որ այդ անմահութեանց ցանկին մէջ կար նաև «Հայաստանի հարստահարութեանց առթիւ յիշատակարար մատուցանելի օամ. խորհրդարանին»: Հայաստանի մէջ հայ չի մնար կոր մէկ կողմէն, միւս կողմէն քանի մը օամ. խորհրդարան թաղեցինք՝ բայց այդ յիշատակարարը զիւ կը մնայ Ղալաթիա: Կ'երեւի կ'սպասէ որ կա՞ն Հայերը համին, կամ օամ. խորհրդարանը ջնջուի, սրպէսդի այն ատեն յառնէ ի մեռելոց...

Խորհեցայ որ այդ անմահութեան ցանկին մէջ կար նաև «Թրքահայոց բաղձանքները՝ մատուցանելի Ս. Հայրապետին»: Սրբազան Հայրապետը վախճանեցաւ, տալի մը անցաւ, — երբ հանգուցեալ մը աւելցուցաւ: Խօսքի վրայ, — նորը ընտրուեցաւ, գուցէ այս ալ օր մը իր վախճանին ժամանէ, և սակայն օրակարգը հոն է...

Խորհեցայ ու կը խորհիմ որ նոյնը պիտի ըլլայ նաև Գէորգ Գէորգ Եպոս.ին համար ալ, միայն իր անունին քով աւելցնելով «հանգուցեալ» մը:

Երանելի՛ ազգ ուր անձերն են որ հանգուցեալ կ'ըլլան և ոչ թէ հարցերը, եթէ սակայն... օրակարգ անցած են:

Շատոնց է ազգայինճութենէ քաշուած եմ. բայց կարծեմ թէ անմահութեան այդ անմահական օրակարգին մէջ կար նաև «Խնդիր Մեծամասնութեան ազգ. Ժողովոյ» մը:

Արդեօք օր պիտի գա՞յ որ լուծուի այս խնդիրը: Ձեւ կարծեր չիտակընորդհետեւ եթէ մեռնելով փակուէր օրակարգը, այն ատեն արդար յոյս մը կ'նայինք տա-

ծել: Կ'սպասենք որ ազգ. ժողովի անդամներուն մեծամասնութիւնը մեռնէր — ասոր համար ազօթքներ ալ կրնայինք ընել — և այսպէսով կը վերջանար ամէն բան: Բայց վերը օրինակները տեսանք ասոր: Յետինն չար քան զառաջինն պիտի ըլլա: Որովհետեւ երբ պատահի որ — Տէր մի՛ արասցէ — երեսօթիսանները մեծամասնութեամբ մեռնին ժողովը այն ատեն մեծամասնութիւն չունենալով չպիտի կրնայ գումարուիլ, և այսպէս ինք ալ իր օրակարգին հետ պիտի... անմահանայ:

Եւ երեւակայել որ «անմահ»ները ֆրանսայի մէջ կը կարծուին ըլլալ:

Ո՞վ խալք խառներ է .անմահներու ժողովը մե՛ր մէջ կը գտնուի, հասցէն՝ Ղալաթիա:

20 Նոյ. 1912

ԽԱՉԱԳՈՂ

ԶԱՐԵՅ ՆԵՄՅԷ

ՅՈՒՆԻՍ

Ամիսներու... Արիկ Մուպահեաճանը: Երկար՝ Ղալաթիոյ աշտարակին չափ: Մարդիկ պաշտօնապէս մեծառուան եղանակին մէջ կը մանեն և աւելորդ հագուստները հանելէ յետոյ, դուրս կեկեն:

Այս ամսուան մէջ ծնողները ընդհանրապէս տաք արիւն և երկայնահասակ կըլլան: Սարգիս Մինասեան այս ամսուան մէջ ծնած ըլլալ կը կարծուի:

Յունիս 1. — Տաքերը կսկսին. երկայն օրեր. մարդիկ ձանձրութենէ կսկսին... մեռնիլ: Մէկ քանի հոգի մեռնելէ առաջ հագուստին կը հանեն:

Յունիս 2. — Քաղաքապետութիւնը պաշտօնապէս կը ծանուցանէ՝ մունետիկներու միջոցաւ որ, ձմրան առթիւ ապսպրուած մէկ միլիօն օխտ ամուսը փութով պիտի հաննի.

Յունիս 3. — Ազգ. Վարչութիւնը նիստեր կը գումարէ Հայաստանը բարեկարգելու համար: Բ. Դուռը կը խոստանայ իր կարգին բարեկարգութիւններ ի գործ դնել Հայաստանի մէջ: Երկու օր վերջ լուր կը հասնի թէ՛ քիւրտ աւաղակները հայ մը եւս սպաննելու են... թիւրապետութեամբ:

Յունիս 4. — Ահաւի տաք տուններուն մէջ ապստամբութիւնը կը պայթի: Ֆէրիտիէի կողմը տիկին մը՝ ապստամբութեան զրօշը կը բարձրացնէ և էրկանը ասպարէզ կը կարգայ:

Յունիս 5. — Ապստամբութիւնը երթալով ծաւալուն հանդամանք մը կառնէ: Ֆէրիտիէի տիկինը կորոշէ իր պահապարի ուժերով էրկանը վրայ քալել և զրաւել անոր քսովը...:

Յուլիս 6. — Ֆերիտիէցի տիկինը Բանկալթիցի տիկնոջ մը հետ դաշնակցած՝ կը յաջողի պոստա մը պայթեցնել Էրկանը գործատեղիին մէջ։ Ֆերիտիէցի տիկնոջ էրիկը պարտուած կը հաճանջէ և զերթ կը դրուէ իր տան մահաէնին մէջ։

Յուլիս. — Կովակաւքեր կեկսին դէպի գիւղերը կրել աշն ընտանիքները որոնք ձուկերու համար՝ ծովը առաւ ասորի կուղին։

Յուլիսի 8. — Ֆերիտիէցի տիկինը յարձակումները կաւելցնէ և այլը կորոշէ անձնատուր ըլլալ։ Հաշտութեան բանակցութիւնները կաւարտեն և տիկինը հետեւեալ օրը իր Էրկանը թիւը մասն գիւղագնացութեան կերթայ՝ Վերին Վոսիսը։

Յուլիս 10. — Քաղաքապետութիւնը քաղաքին մարքութեան մեծ հոգ կը տանի։ Բերայի կարգ մը պատերուն վրայ թուրքերէն լեզուով կը գրուի. «Տոյ միւզի արգիլուած է»։ Բերայիներէն անոնք որ թուրքերէն կը կարդան քիչ մը անդին կը միզեն՝ պատուելին հակառակ չի չարմկու համար։ Թուրքերէն չը գիտցողները միևնույն տեղը կը շարունակեն միզել... իրր թէ՛ բան մը գրուած չըլլար։

Յուլիս 11. — Հապէշիստանի պատերազմը կը դադրի. հաշտութիւնը կը կնքուի և թուրքիոյ հողային տնտեսութիւնը կը պահպանուի, միայն մէկ քանի հաւանգներ քարտէզէն դուրս հանելով։

Յուլիս 12. — Կառավարութիւնը Հայոց հողային խնդիրը կարգադրելու համար նոր յանձնաժողով մը կը զրկէ Վան։

Յուլիս 13. — Պատրիարքարանի պաշտօնականները գործադուլ կընեն և կը պահանջեն որ Պատրիարքարանը մէկ քանի ամսուան համար Մեծ կղզի փոխադրուի։

Յուլիս 14. — Հայաստան մեկնող քնիչ յանձնաժողովէն նոր լուր հաւնութիւնը կարծուի որ իր երթալիք տեղը մտցած ըլլալով, ասորիք տեղ մը մեկնած է։

Յուլիս 15. — Ասարազարի Հայկական Ակադեմիէն նոր լուր չկայ. զրոյց կը չընի թէ՛ օգերուն տարւելեն նէն բոլորովին չազիցած է։

Յուլիս 16. — Պարտիզակի միւտի Յակոբ Տէր-Յակոբեան՝ Վանայ կուսակալ կը կարգուի։ Ասար վրայ լուր հայ խմբագիրները կորոշեն մէկ մէկ կուսակալութիւն ձեռք բերել և փորձ կարգադրել ու գրաշարներուն հետ կոխ բնդէ ազատի։

Յուլիս 17. — Պատրիարքարանի համարակալը իր բարեկամները Պէյքըզ կը հրաւիրէ փաշա և խուզի ուստիւ համար։ Մէկ քանիներ այդ բարեկամներէն չուղենուի փարսն չունենալով համարով մը կը խնդրեն որ իրենց բաժինը Պոլիս զրկուի։

Յուլիս 18. — Կարնայ Սանատարեանը կորոշուի փակել և մէկ քանի ամիս այ Վանի մէջ բանալ Գ. Սանատարեան մը՝ նկատելով որ 7—8 ամիս յուսաւորուեցան Սերաստացիները և օգտուեցան Յակոբեան բրօֆետիսի հմտութենէն։

Յուլիս 19. — Հայկական Պանքան բաղմաթիւ մասնաճիւղեր կը բանալ Հայկական հաճանգներուն մէջ և հայերուն օրհնութիւնը կըլլայ։ Օտար պանքաները հետզհետէ հասը կը կլկեն։

Յուլիս 20. — այ խմբագիրները ժողով կը գումարեն Բերա՝ գարեջրատան մը մէջ՝ նախադատութեամբ Դր. Գալֆահանի և ատենապետութեամբ Երուանդ Օտեանի։ Այդ նիստին մէջ կորոշուի որ ասկէ վերջ խմբագիրները առանց բացառութեան, տեղ խմեն և անպայտան մահուան դատապարտուին՝ մասթիքաճիւնները։

Յուլիս 21. — Բերայի ցնծահիները Թալմաշանէի հրապարակը բողոքի հակայ միմիկն մը կը գումարեն: Բուն ճասեր կը խօստին՝ Բաղարատկաթաթեան ղէմ, որ իրենց առեւտրին արդելք հանդիսանայ կուգէ և հասոյթի աղբիւրները կը ցամքեցնէ:

Տիկին Հանրիէի ի մէջ աշուց կասաճարկէ ցոցաբարունհիներուն բողոքի ցոյց մը կազմակերպել կամուրջին վրայ, լաւագոյն կերպով աղբկու համար ի՞նչ Բաղարատկաթեան և ի՞նչ միջազգային այրերու վրայ:

Յուլիս 22. — Անտանկի տար. Արիտակէս Գաւարեանի տէաքը չափազանց զոտի կը դառնայ:

Յուլիս 23. — Պաշտանեան պետութիւնները առաջ կը տանին հաշտութեան բանակցութիւնները և կը պահանջեն որ Թուրքիան դուրս ելլէ Եւրոպայէն: Բ. Դուռը կընդդիմանայ և Եւրոպայի մէջ մնալ կուգէ: Տէրութիւնները կը միջամտեն:

Յուլիս 24. — Անդլիա, Յունաստ և Ռուսիա կը բողոքեն Պաշտանեան պետութեանց ղէմ՝ որ առանց իրենց բան մը հարցնելու առ ուն Եւրոպայէն դուրս հանել կուզեն: Բ. Դուռը հորհակալութիւն կը յայտնէ իրեն հանդէպ ցոյց արուած այս բարեացակամութեան համար և կը խոստանայ Կաղանդին իրենց քանի մը նուէրներ ընել:

Յուլիս 25. — Մէկ քանի կիներ կիսամերկ կը պարտին. Կաղանդին մնացեալ մասը ծովուն մէջ կապրի. Էսքաֆները ծով չցածելով՝ իրենց առնի հորերուն մէջ կը մանեն զովանայու համար: Ազգ. Ժողովը չարաթը մէկ քանի օր նիստի կը հրաւիրուի. որպէսզի Հայ մուղտորդեան աղքատ դասակարգը ղոնէ քիչ մը զովանայ:

Յուլիս 26. — Նոր Աշխարհը հրատարակելու համար զա՛րձեալ նոր Առաքելութիւն մը կը կազմուի և

Ասոն ու Փարամազը համարա կը հանուին դէպի կոյս աշխարհներ: Հնչակեան ընկերները կազդուրելու համար, Հժ. Արամեանց իր «Կոհակ»ով «Գուռա Մասալի» ներ կը կարգայ:

Յուլիս 27. — Զմրան մէջ ամուսնացողները հետզհետէ կը ձգեն իրենց կիները: Դատաստանական խորհուրդը դուրս քերելիք տան չունի:

Յուլիս 28. — Կարգ մը աղջայիներ Պատրիարքարան կերթան իրենց գործերը կարգադրելու համար: Բարապանները կը պատասխանեն ի՞նչ էֆէնտիները մէկ քանի ամիս օգափոխութեան զացած ըլլալով. Անպտեմբեր մէկին պիտի բացուին դիւանները:

Յուլիս 29. — Պատրիարքարանի պաշտանները ամսականին կը գանձեն և անմիջապէս գլխը կը վերադառնան:

Յուլիս 30. — Տաքերը ա՛լ աւելի անտանկի կըլան: Կարգ մը կիներ մերկ կը պտտին տուներու մէջ:

ՏՕՔԹ. ՊԵՔԵԱՐԵԱՆ

Վ. ԿԱՅԵԱՆ

ԲԱՐԻՋԻ ՇԱՄԱՆՍԱՐԱՆԷՆ

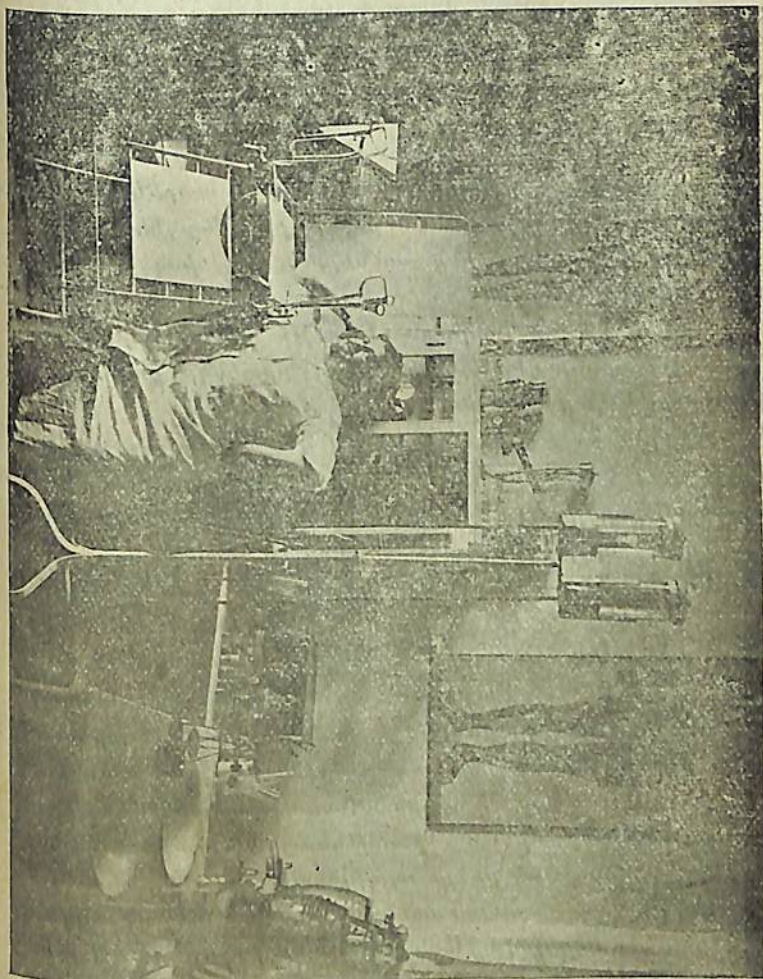
Մասնագէտ ծննդամիզական գործարաններու, գազանի հիւանդութեանց և մանկաբարձութեան Տասն և հինգ տարի շաբաթական Բարիզ Նէքքէ-Պուրա, Սէն-Լուի և Լա-ուր-Պուազլէի հիւանդանոցներու մէջ գործելով, իր մասնագիտութիւնը կառարկադորձած է ոչխարահաշակ բրոֆէսէօր Ալպատան, Կիսիօն Բոժժի Հալօրս և Հարթմանի ատաճնորդութեամբ:

Միքրոսքոպիք յորջքննութիւնէ մը վերջ նու-

րագոյւ մէթոտով շատ կարճ ժամանակի մը մէջ և արմատապէս կը դարձանէ հին և նոր ջերմամիզութիւնը, կուտ միլիթէսը, միզարգելութիւնը, միզամանի, երիկամունքի և արգանդի ամէն տեսակ հիւանդութիւնները:

Դպրով հին և նոր գաղիական ախտին, կրնայ արմատապէս բուժել 606ի ներարկումով սր անձամբ ուսումնասիրած է Ֆուսքիթի, Պեոլինի, Վիեննայի և Բարիզի լապօստիսուաններու մէջ:

Բերա՝ Չազմաք փողոց թիւ 4-5 Թաշկեան Աբարթըման

Տ. ք. Պեքեարեան իր Ասխատանցիկի Մեջ

ՅՈՒՆԷՍ

Պաշտօնական ամիս բաղնեայաններու տարեկան սը-
նանկութեան. այս ամսուան ընթացքին մարդիկ տաանց
բաղնիք երթալու՝ իրենց ստաներուն ու փողոցներուն
մէջ, ձրթօրէն կը քրտնին:

Յուլիս 1. — Քաղաքապետութիւնը փողոցներուն
մէջ հովաճարներ զետեղել կուտայ, որպէսզի քաղաքա-
ցիները քիչ մը զովանան:

Մուլիս 2. — Մեծ սպտուղմ զանազան անուշահա-
տութեանց և բամբուկի. Պոլսոյ փողոցներէն անցնիլ
այլևս անկարելի է: Պոլսոյ բնակչութիւնը կորոշէ քի-
թը կարել, որպէսզի ազատ հօտերը չի հատուրտայ:

Յուլիս 3. — Պետական խորհուրդը նիստ կը դու-
մարէ և օրէնք մը կը քուէարկէ պետական պաշտօնեա-
ներու «եռաշ, եռաշ»ին առաջքը առնելու համար:

Յուլիս 4. — Տաքերը հեազհեաէ կուեկնան. մար-
դիկ աւելի չուտ կը բռնկին և աւելի չուտ կը բարկա-
նան: Ուն Գարանի կամուրջը օդին յաքութեանէն կը
բռնկի և մէկ մասը կ'այրի: Քաղաքապետութիւնը կը
ծանուցանէ թէ՝ մինչև չինութեանց աւարտումը այդ
կողմէն անցուղարձ ընելը արգելուած է:

Յուլիս 5. — Հարուստները զիւղերու մէջ կապրին
... պազ օդ կլկելով: Ազքոտ գասակարգը որ Պոլիս
մնացած է և զիւղադնացութեան միջոցներէն դուրկ է,
կերոշէ ամեն օր մէկ մէկ Լուսաբձակ տանել: Այս որո-
շումը կը գործադրուի և մեծ արդիւնքներ ցոյց կուտայ:

Յուլիս 6. — Ազգ. Հիւանդանոցի Յիմարանոցի

բաժինը կը լինայ... օգտփոխութեան գացողներով:
Մարդիկ, ընկերվարականօրէն կապրին այդ յար-
կին տակ:

Յուլիս 7. — «Ազատամարտ»ը «Առաջամարտ»ի կը
փոխուի դարձեալ. իսկ «Կիկօն»՝ «Հիհիհի»ի:

Յուլիս 8. — Մամուլի ազատութիւնը կը շարու-
նակէ: Թերթերը ամէն բան չը գրեն և կառավարու-
թիւնը բնաւ չի խաբաներ այն թերթերը որոնք՝ բախա-
թէսի և կամ զեանատանձի մասին բուռն վիճաբանու-
թիւններ կը կատարեն:

Յուլիս 9. — Պաշտօնական Զինակիցները նոր վերջ-
նազիր մը կուտան Թուրքիոյ պահանջելով որ Պոլսոյ եւ-
րոպական թաղերը, ամսական որոշ վարձքի մը փոխա-
րէն իրենց վարձու տրուի, հակառակ պարագային կըս-
պառնան պատերազմ հրատարակել:

Յուլիս 40. — Կոմիտաս վարդապետ գաշտային
ձայնահանդէս մը կուտայ: Հասոյթը կը յատկացուի ա-
պաղային հիմնուելիք երաժշտանոցին:

Յուլիս 11. — Համբարձում Համբարձումեան, Ա-
ղասաւարսի խմբագիրը, Կոստի իր տան մէջ Եռաձայնի
փորձեր կատարել: Միւս կողմէ կարգ մը փորձեր կը
կատարէ... օդին մէջ թռչելու համար: Այս փորձերը յա-
ջողութեամբ կը պսակուին:

Յուլիս 12. — Սրամ Գուլումճեան մեծ յաջողու-
թեամբ կը շարունակէ ամենափոքրին չիքութեամբ և
նորութեամբ մուշտակներ պատրաստել և հիացնել Բե-
րայի մանկն դասուն տիկիները:

Յուլիս 13. — Միտաք Սուրեանի կառավարկուի
ազգ. վարժարանի մը անօրէնութիւնը: Սուրեան առա-
ջարկողին դանկը կը ջախջախէ նկատելով որ այդ կար-
գի առաջարկ մը ընողը իրեն ամենամեծ թշնամի մըն է:

Յուլիս 14. — Ռէժիլի ընկերութիւնը յատուկ զբօսով մը կը պատրաստէ և կը սրտէ Պոլսոյ բազմաթիւ մէջ: Այդ զբօսիլը կը խօսի ձխախոտին բազմաթիւ օգուտներուն վրայ:

Յուլիս 15. — Հայ մամուլը դեռ կը շարունակէ Հաստատնի թաղուոր մը փնտռել: Թէև չառ մը թաղաւորացիներ կը ներկայանան, բայց անոնցմէ ոչ մէկը պահանջուած յատուկութիւնները կը ներկայացնէ:

Յուլիս 16. — Վանայ կուսակալը բռնաբէն ազատ կարծակի կարգ մը սփռագործ քիւրտ աւագանիներ, որպէսզի անոնք բռնաբերու մէջ ծոյլ ծոյլ չի նստին:

Յուլիս 17. — Օսմ. հաստատորմը հրաման կատարող Տարաանէլը անցնիլ և ուրակոծիլ հեղինական հաստատորմը: Ծովակալը սակայն կարգ մը պայմաններ կառաջարկէ:

Յուլիս 18. — Քեամիլ փաշա կորոչէ այնպիսի տեղ մը բնակիլ որ ղեկավարներուն խիստ մօտ ըլլայ և առտու իրիկուն կարելի ըլլայ անոնց տոյգելիլ: Եթէ յարմար տուն մը չը գտնուի Քեամիլ փաշա վեց աւերակեանց ղեկավարատունները պիտի գիշերէ շարաթը վեց օր, եթէրորդ օրը՝ Բ. Դուռ պիտի երթայ:

Յուլիս 19. — Ածուխի և փայտի երկու մեծ վաճառականներ կը սնանկանան: Բաղնեպան մը իր կարգին... «թօք» կը նետէ և հրապարակը կը սարսի:

Յուլիս 20. — Երկրաշարժի զօրաւոր ցնցում մը հիմնայատակ կը կործանէ Կեդրոնի Խմրակցութիւնը: Դաւիթ Տէր Մովսէսեան փլուտակներուն տակ կը մնայ:

Յուլիս 21. — Պատրիարքարանը կը շարունակէ փակուած մնալ:

Յուլիս 22. — Մեծ սպառու մ պաղպղղակի, «Լուսարձակ»ի և «Կոհակ»ի:

Յուլիս 23. — Գեղամ Բարսեղեան կորոչէ Բարիզի մէջ ամուսնանալ. վերջին պահուն իր այս մատրուութիւնէն ևս կը կենայ, նկատելով որ դեռ մէկ երկու ամիս այդ կարգի ջեռուցիչներու հարկչկայ:

Յուլիս 24 25, 26, 27. — Ծանր անկարգութիւններ կը պատահին Սղերդի կողմը: Տպագրական Տեսչութիւնը անմիջապէս կը հերքէ թէ՛ անկարգութիւնը և թէ՛ ծանրութիւնը: Սղերդի անկարգութիւնները ասոր վրայ չեղեալ կը նկատուին:

Յուլիս 28. — Փողոցները կսկսին ջրել. փռչիւն կը յաջորդէ ցեխը:

Յուլիս 29. — Կին մը կը մարի մեծ փողոցին վերայ. կարգ մը բարեսիրտ յոյն երիտասարդներ կը չրջապատեն կինը և զայն կսթափեցնեն. կինը տուն երթալէ վերջ կը նշմարէ որ քեակը... յոյն քոսկահատներուն քով մնացեր է:

Յուլիս 30. — Պետական Խորհուրդի որոշմամբ բոլոր ազգերու հոգևոր պետերը թափօրներով Քէշիշ-Տալը կերթան՝ Աստուծոյ անձրեւ խնդրելու համար:

Յուլիս 31. — Յուլիս սախը պաշտօնապէս կը վերջանայ այսօր:

ՆՈՐ ՀԱՆԳԱՆԱԿ ՀԱՌԱՏՈՅ ՕՍՄԱՆԵԱՆ

Հաւատամք 'ի մի Թուրքիա, 'ի Հայրն Ամենակալ
յաջարիչն Օսմանեան Հայնաժառայ երկրի՝ երեւելեաց
արմատականից, էչրափոյ՝ էֆէնտի դասակարգոյ՝ իւ-
լէմաից՝ չորպաճեաց և ամենայն դրամատեարց, և ես
ամենայն փալթօւղոյ և անկուտի չարըխընաց. քիւլ-
հանէից և քիւլհանայէկեաց. և 'ի մի Տէր Վահագնաբի՝
ծնեալ Օսմանէ հօրէ թրքական այսինքն յէութիւնէ Օս-
մանի: Թուրքիա բովանդակ թուրքիացեոյ — պայման
ուղղութիւնէ չհեղեղայ. եղիցի լոյս 'ի լուսոյ լուսաւո-
րութեամբ Արեւմտեան սխալմիւք. եղիցի Թուրքիա մը
ճշմարտ սահմանադրական և ոչ քալսլիք. ճշմարտէ ծր-
նունդ և ոչ ուշուրմասիւն: Նոյն ինքն 'ի բնութիւնէ
կատարեալ հաւատարութեան 'ի մէջ՝ խաւմի և ոչ խա-
լամի, որով ամենայն ինչ կատարեալ և խաղաղ եղիցի 'ի
վերայ երկրին մերում, որով ճաթեցին և փաթլամիւն և
ղիցին թշնամիքն երեւելիք և աներեւոյթք: Որ յաղա-
գս մեր վարչական թերութեանց և վան չօ՛ պիլիք իթ-
թիհատականաց իջեալ 'ի Պալքանէ չորեքիւ տէրութիւնքն
նիչեւ մարմնացան և մարդացան մինչ մեք 'ի խոր քուն
էաք, սուսիկ փուսիկ դաշնակցեցան. փորձանք ծնան
կատարեալպէս և խաֆա բռնեցին կանախին տալով
ձերմակ Արջին որ հսկէր 'ի վերա նոցա և պաշտպանէր
հողւով և մարմնով: Որ է առ զմարմինն դաշնակցու-
թիւնն Պալքանեան՝ Պուլկարք, Սրպք, Գարաւաղօք
և Հեւնօք զամենայն որ ինչ է 'ի հարկ, ստուար բա-
նակօք, ռազմաթերօք և հրետանիք կազմակերպեցին

արշաւանք մը ճշմարտապէս և ոչ կարծեօք: Յայնժամ
բանակքն բաղին միմիանց և փայտակին ռումք և
գօռն թնդանօթք և բնակիչք երկրին Բումելեայ՝ չարա-
չար նախատեալ և ահաբեկ 'ի փախուստ մատեալ 'ի լեռ
և 'ի ձոր. իսկ երկիրն օսմանեան՝ հիմէն ցնցեալ, արիւնք
հոսին 'ի Մուսթաֆա փաշայէ մինչ 'ի Չաթալճա, և
վան եւրոպեան կարծեօք երկիրն օսմանեան 'ի Բու-
մելի, իսպառ մեռեալ է և թաղեալ. այլ զի յետ բախա-
ւորեայ աւուրց թշնամի բանակն 'ի Չաթալճա փախուստ
մատնեալ անախ. լիցի վինադադար և կնքեցին հաշ-
տութիւնք և եղիցի պարբէ կէօրիւ. և անտի Թուրքիա
ի նորոյ յարուցեալ և կիսամեռ ժողովուրդն երկրին
չունչ առեալ նովին մարմնովն նստաւ 'ի գլուխ գործի
իւրիւմ. իբր ոչինչ այլ պատահեցաւ: Գալոց է նովին
Մարմնովն խաղաղ և սովորական աւուրք. լիցի փառօք
հաշտութիւն ընդ մէջ Պալքանեան տէրութեանց և օս-
մանեան պետութեան. հրճուեցին կենդանիք և թեհիս
եղեալք, որոց թագաւորութեան օսմանեան ոչ գոյ վախ-
ճան — եթէ խեղօք կառավարեցէ — :

Հաւատամք և 'ի սուրբ և անխաղախ սահմանա-
դրութիւն կատարեալ կերպով զոր խօսեցան Միահաւ-
եանք և Օտեանք և ամենայն հայրենասէրք, որք էջն
յեւրոպայէ կատարեալ հաւատարութիւն, ճշմարտու-
թիւն, արդարութիւն և եղբայրութիւն քարոզեաց, ժո-
ղովրդոց բանականից և ոչ անբանից. բնակեցաւ 'ի մեզ
ղժբաղդաբար 'ի ներքոյ սրտի առաւ փախաւոյ՝ ոչ հայ-
րենասիրաց. խաֆիէյից՝ դաւաղիրաց և ազգակործա-
նացն առաւելապէս, մինչեւ հասուցին 'ի զրուսո ներ-
կայ կացութեան:

Հաւատամք մի միայն ընդհանրական սահմանադրութեան հաւատարական սկզբունքօք, մի խտիր մեծատան և տնայնիկի, մի ազայի և մշակի, 'ի մի օրէնք, մի արդարութիւն, մի իրաւունք և մի կշիռ. զիմեկով 'ի խաղաղութիւն յերկրին մերում, ոչ եւս լիցի երկպառակութիւն 'ի մէջ տարերց երկրի, զի մի յարուցանեմք դարձեալ արտաքին թշնամիս վասն ծովացեալ մեղաց մերոց: Ի յարութիւն զայս կտրատեալ երկրի հարկ է հայիլ հաշտ աչօք և ոչ խեթիւ միմեանս, լեալ համեմալի գործնականապէս, մի խտիր խլամի և ոչ խալամի, գործադրութիւն անաչառ արդարութեան և ոչ կողմնակցութեան, մի կաշառս ընդունիլ, այլ գործել ուղիղ մտօք, աւելանապէս և յաւիտեանս յաւիտենից. որով ամացեսցին թերեհաւատք և օտար չահախնդիրք և ահա այսպէս կեցցէ արքայութիւնն օսմանեան յայսմ երկրի մինչեւ 'ի կեանսն յաւիտենականս:

Իսկ որք առնն՝ էր երբեմն թէյորմէ գալոց էր Թուրքն երթիցէ և այժմանդ, կամ էր երբեմն յորժամ ոչ էր յայսմ երկրի, կամ թէ յոչէից եղնն օսմանցիք. կամ թէ յայլմէ տարերաց բազկացեն և ունեն ու մեք մուհապէք, և թէ փոփոխելիքն սահմանք թուրքիոյ վասն մի անգամ խըռ ու կիւռը դադրելոյ, և բաժանելիքին ամենեքին 'ի չահ Եւրոպայի, և վասն փոշի ցանելոյ աչաց՝ կամին ալ իշխանութիւն Ալպանիոյ կամ թագաւորութիւն Ասորեստանի կամ ինքնօրինութիւն Հայաստանի 'ի զին ի նորոյ կատարելի կոտորածաց. և թէ փոփոխելիք են կամ այլայլելիք քարաէան Թուրքիոյ զայնալիսիսն նզովէ և բէս արասցէ ճաղատելին գումարելի օսմանեան Փառլամենթն:

Իսկ միք փառաւորեսցուք բարենորոգմամբ վերակենդանացեալ և վերանորոգեալ Թուրքիան, աչօք լու-

սօք տեսնելով իսկական ազատութիւն և անարատ ու անխարդախ սահմանադրութիւն, ժողովրդային միաբանութեամբ և խաղաղ կենօք երկրպագանեմք և հըպատակիմք սուլթի օրինաց և ճշմարիտ արդարութեան:

Ալէյուլա, ալէյուլա, աննայաւա սիւրի սինէկ սաղ, աննամայանա տալուլ զուրնա աղ:

Ասացեալ 'ի մեծի վարդապետէ մերմէ 'ի միաբանութենէ վանուցն սրբոյն «Կիկօ»ի.

Յ-Յ-Յ.

ՅԱՄԱՌ ԷՇ ՄԸ ԵՒ ԻՐ ՏԷՐԸ

(Ա Ռ Ա Կ)

Խոշոր էշ մը, ծանօթ անբան,
Սայլ կը քաշէր թարմ պտուղի.
Պատճառով մը որ չէր յայտնի,
Կեցաւ յանկարծ իր կէս ճամբան:

Տէրն այն ստեն մօտենալով մեղմօրէն
Խրախուսեց փաղաքընց ու չոյեց:
— Տէ՛ ճագուկս (ըսաւ) մ'ըլլար անօրէն:
Խղճա՛ քիչ մը, աղքատ պիտի ձգես զիս:

Ան մնաց խուլ. զո՛ւր ջանքեր.

Արդեօք բե՛ռը խիստ ծանր էր:

Մարդը կատղած՝ գաւաղանը առաւ ձեռք.

— Բ՛նչ, իշո՛ւ ձագ, ախո՞ռ դառնալ է քու
խելք.

«Կամ մա՛րդ կուգեա որ չալկէ քեզ, աւանա՛կ.
Քայլէ՛ նայիմ, դէ՛ր անպիտան»։ Հարուածներ
կ'իջնեն արագ, մինչդեռ էջը՝ անտուրեր,
Տե՛ղն է անշարժ։ Իսկ տէրը — խեղճ ու կրակ,

Յուսահատած միաքը փոխեց։ Հայհոյելով,
Մօտեցաւ իշուկին քով.
Հանդարտ մը զայն քակեց տեղէն ու սայլին
Ինք լծուելով, էջը կտակեց անոր ետին։

Կառքը հիմա ա՛լ կը քաշէր յամբարար
Եւ իշուկը կը հեանէր... մեծափառ։
Տեսարանը լեզու հանեց ստամբակ մը,
Որ գոչեց. «Տեսնուա՞ծ է ատանկ բան,

Ահա՛ մարդ մը որ եղեր է գրաստ անբան»։
Գիտնալով որ լաւադոյն էր որ ըրաւ
Իշապանը ուս թօթուելով, սրարշաւ
Քաշեց այս հեղ. ու ըսաւ այդ տխմարին

— «Չար խորհուրդ տուողները
«Չեն յաջողածները».

ՅՐԷՏԷՐԻՔ ՊԱԹԱՅԼ

ՕԳՈՍՏՈՍ

Զերմաշափին մէջ սնդիկ, գլուխներուն մէջ խելք,
լիճերուն մէջ ջուր չի մնար։ Ամէն բան կը ցամքի այս
ամսուան մէջ։

Թերթերը որոնք այնքան «լաւատեղեակ», «մաս-
նաւոր» և «ստոյգ» աղբիւրներ ունէին՝ այս ամսուան
մէջ, ի զուր անոնց ծորակները կը բանան։ Ամէնքն ալ
... ԳՈՐԴԱ չեւմէ։

Թաղերուն մէջ մարդ չի մնար, գիւղ չի գացողնե-
րն ալ՝ Արխատակէս Գասպարեանի փողոցը համախըմ-
բուած են։

Օգոս. 1 ԿԵՆ մինչեւ 16.— Սարսափելի, սոսկալի,
տէհչէթիլ և նմանը չի տեսնուած տաք։ Այս 15 օրուայ
ընթացքին բաց ի տաքէն ուրիշ բան չի տեսնուիր Պոլ-
սոյ մէջ։ Յամառ զրոյց կը չրջի թէ՛ կառավարութիւնն
ու քաղաքապետութիւնը տաքին չի կրնալով դիմադրել
բոլորովին հայեր են։

Օգոս. 17.— Ազգ. Ժողովը նիստի կը հրաւիրուի՝
վիճարանելու համար Երեցեան Սրբազանի խնդրով և
ճշդելու համար թէ՛ Գէորգ եպս. կրնա՞յ Երուսաղէմի
պատրիարք ըլլալ թէ՛ ոչ։

Նիստը կը բացուի Հայկ. Խօճասարեանի ատենա-
պետութեամբ։ Ատենական չորս գործողութիւններ կը
կատարուին և անմիջապէս կսկսին վիճարանութեան։

Միհրդատ Հայկազ կառաջարկէ նախ և առաջ պա-
տուհանները բանալ։

Տօքթ. Ճէլալ՝ իբրեւ բժիշկ կը յայտարարէ թէ՛ բաց
պատուհանը կը վնասէ՝ քրանած երեսփոխաններուն։

Ատենապետը քուէի կը դնէ և կորուչուի բանալ պատուհանները պայմանաւ որնոտող կիներու հետ չզրուղին երեսփոխանները :

Միհրդատ Հայկազ, իրրեւ առաջարկին տէր, քեֆի կըլլայ :

Երեսփոխան մը կը հարցնէ թէ՛ բաթաթէ՞սը օգտակար է հայերուն թէ՛ ֆոսսու լեռն :

Յրթ. Ճանկիւղեանի կը յանձնուի այդ առաջարկը նախաքննելու և իր հեղինակաւոր կարծիքը բերելու այդ մասին :

Ներսէս Օհանեան, կը պօռայ թէ՛ սէր մնաց Գէորգ Եպս.ի խնդիրը :

Արշակ Ալպոյաճեան կընդդիմախօսէ և կըսէ թէ՛ դեռ չատ կանուխ ո այդ խնդրով զբաղելու համար :

Ժողովը միաձայնութեամբ կորուչէ յետաձգել այդ խնդիրը և Գէորգ Եպս.ը հրաւիրել և զայն մօտիկ ընելէ յետոյ վճռել :

Օգոս. 18. — Մարդիկ կսկսին հանուիլ. կիներն ալ այրերուն կը հետեւին և իրենց մարմինն կարգ մը կողմերը կը բանան : Կին մը որուն յատաճամարը ամբողջութեամբ բացուած էր, յարձակումի կենթարկուի և կը թալլուի :

Օգոս. 19. — Միհրդատ Հայկազ կը կշտուի և մէկ չէքի ծանրութիւն ունենալը կը յայտնուի : Քատիմ կառաջարկէ Հայկազին լուսանկարը առ պարէս զի թերթին մէջ հրատարակէ :

Օգոս. 20. — Նախարարաց խորհուրդին որոշումով Էրոսպական ընկերութեան մը մօտ դիմում տեղի կուռնայ, որպէսզի որոշ պայմանաւորումով իրեն արուի Պոլսոյ փողոցներու մէջ բարձրացած փռչիները :

Օգոս. 21. — Գոհաս Անգուստ մեծ շաճողութեամբ

կը շարունակէ վարել իր Նշան Թաշիի արտը և այգին : Ենովք Շահէն այգիին պտուղները ծախելու համար կը հրաժարի դերասանութենէ և Շիտակ Ճամբան պողտվաճառի խանութ կը բանայ :

Օգոս. 22. — Տօն Երուանդայ Օսեանի հայրապետին. այսօր բոլոր կաղինոններուն մէջ գոհարանական աղօթքներ և մաղթանքներ կը կատարուին : Քիւրլին, Գարա Պուշագը, Պառսպան և Տուէ Ֆաթիլլին իրենց խանութները կը լուսազարդեն :

Օգոս. 23. — Համիա մանչ մը Էւս կուռնայ Գ. բղկնօջմէն : Իսկ Ե. բղ կինը՝ աղջիկ մը կը պարզուէ իրեն : Նորեր ալ կսպասուին :

Օգոս. 24. — Եէնի Մահալլէի ջուրերուն մէջ 18 նշանախօսութիւններ տեղի կուռնան :

Փգոս. 25. — Այսօր նշանակելի բան տեղի կուռնայ :

Օգոս. 26. — Գործ չկայ. մարդիկ ճանճ որսալու կսկսին. կառավարութիւնը լուր առնելով, տուրք կը հաստատէ և կսկսի թէմթիւ գանձել :

Օգոս. 27 էն 31. — Հայտատանի մէջ կատարեալ անդորրութիւն : Տասը Հայ էշ նահապակ կըլլան. Կառավարութիւնը իրոտոտանայ սճրագործները ձերբակալել :

ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ

Դպրոցականներու պէք նուառն է այս ամիսը. իսկ վարժապետներուն դահլճը:

Այս ամսուան մէջ կը ծնին ընդհանրապէս անոնք որ իրենց հին կնիկները ձգելու և նորեր առնելու համարաւթիւնը ցոյց կուտան:

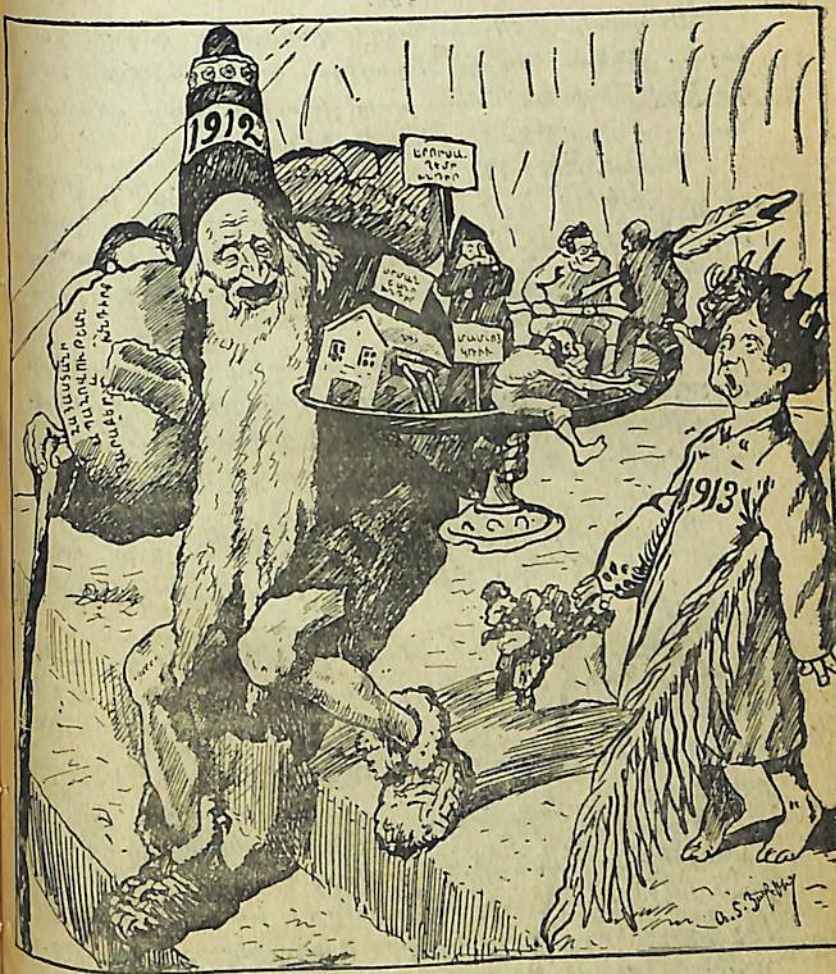
Այն կնիկները որոնք Սեպտեմբերի մէջ աշխարհ կուգան, ընդհանրապէս տանախկին և հաւատարիմ կըլան:

Սեպտեմբեր 1. — Գիւղերէն վար իջնել կոսիսն: Դրամ չունեցողները քիչ մը ևս կը նստին և կը վաշելն գիւղին հաճոյքները:

Սեպտեմբեր 2. — Քօլեռան Պոլիս կը հասնի և կընդունուի քաղաքապետութեան կողմէ, որ այս առթիւ անմիջապէս թերթերուն միջոցաւ կը ծանուցանէ թէ՛ լուրջ միջոցներ ձեռք առնուած են, որպէսզի քօլեռան չառ չի բնակի մայրաքաղաքին մէջ:

Սեպտեմբեր 3, 4, 5, 6, 7, 8. — Մահերուն թիւը կը չափնայ, քաղաքապետութիւնը կը շարունակէ հրաւիրել Պոլսոյ ժողովուրդը որ խաշած ջուր խմէ և հում միս չուտէ: Հակառակ ասոր կիները կը շարունակեն իրարու միս ուտել և մարդիկ ալ, փոխադարձաւոր կուտեն կիներուն միսը:

Սեպտեմբեր 9. — Պատրիարքարանը թաղրիրով մը կը խնդրէ Բ. Գուռնէն որ Հայաստանի մէջ տեղի ունեցող սպանութիւններուն վերջ մը տրուի: Քեամիլ փաշա կը խոստանայ այդ թաղրիրը ղրկել Պետական Խորհուրդին և անոր ուշադրութիւնը հրաւիրել:

1913Ը ԻՆՁ ԿԸ ԺԱՌԱՆԳԷ 1912 ՏԱՐԻՔԷՆ

Սեպտեմբեր 10. — Պոլսոյ փողոցները կոկսին քա-
կել... շինելու համար: Քանդելու գործողութիւնը թէև
փութով տեղի կունենայ, բայց շինութիւնները «հաւաչ»,
հաւաչ»ի դրութեամբ տեղի կունենան:

Սեպտեմբեր 11. — Սատիկ անձրիւ մը կսկսի
որ կը տեւէ 48 ժամ: Շուէտացի լուղորդներու պատ-
ուիրակութիւն մը կը հասնի մայրաքաղաք և և զանա-
զան փողոցներու մէջ գոյացած լինելու վրայ լողալու
մրցումներ կը կատարէ:

Սեպտեմբեր 12. — Մարտանաւերու նաւաղները
կը շարունակեն չըլիլ Պոլսոյ փողոցներուն մէջ, Օսմ.
ծովային նախարարութիւնը կորոշէ փոխադարձաբար ինք
այ ծովային զինուորներ ղրկել՝ եւրոպական մայրաքա-
ղաքները:

Սեպտեմբեր 13. — Լուսիֆի Ֆիքրի ալոհափ տար-
ուան Հայաստանը, Քիւրտիսթանի փոխելու ջանքեր
կը թափէ:

Սեպտեմբեր 14. — Հմայեակ Արամեանց կը հիմնէ
բանուորական մեծ օրաթերթ մը և առաջին թիւին մէջ և
ամենէն առաջ կը պաշտպանէ իր շահը: Այս սխրեմը մեծ
ընդունելութիւն կը գտնէ բոլոր Հմայեակ Արամեանցնե-
րու քով:

Սեպտեմբեր 15. — Երուանդ Օտեան կսկսի երգի-
ծաթերթի մը հրատարակման (Դրդ տպագրութիւն), ու-
րու մէջ միայն շիշ մը ուխտի կը պակսի, ամենայն
ինչ կատարեալ ըլլալու համար: Էնայի մը որ Ակնցի ըլ-
լալու դժբաղդութիւնը ունի, զանազան միջոցներով
վաստկած իր շու կէս փարան կսկսի ծախսել, որպէսզի
այդ թերթին թիւաթիւ 200ի բարձրացնէ:

Սեպտեմբեր 16. — Տօն Սրբոցն Զաքէոսի և 215
Հալոսանտաղ: Տօնահամուրթիւն Տիոսյո վաղդապետի:

ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ

ՄՈՒՅՏԱԿՆԵՐ

ԵՐԻՌՊԱԿԱՆ

ՎԵՐՋԻՆ ՆՈՐԱԶԵՒՈՒԹԻՒՆՔ

ԴԻՆԵՐ ԱՆՄՐՑԵԼԻ

ՄԵԾԱՔԱՆԱԿ

ԵՒ

ՓՅՔՐԱՔԱՆԱԿ

ՎԱՃԱՌՈՒՄ

ԱՐԱՄ ԳՈՒՅՈՒՄՃԵԱՆ

ՔԻՒՐՔԾԻ ԽԱՆ, ՄԱՀՄՈՒՏ ՓԱՇԱ

ՍԹԱՄՊՕԼ

Սեպտեմբեր 17. — Տէրքողի ջուրը կը քննուի և կը տեսնուի որ մաքուր է և մէջը կօշիկի թէք, նալին, աւել, երկաթի կտոր ետլնելայ:

Սեպտեմբեր 18. 19, 20. — Քոյեռան պաշտօնապէս կը ծանուցանէ քաղաքապետութեան թէ՝ ձմեռը Պոլսոյ մէջ պիտի անցնէ: Ասոր վրայ քաղաքապետութիւնը չըջարեցականով մը Պոլսոյ բնակչութեան կը ծանուցանէ այս կարեւոր պարագան:

Սեպտեմբեր 21. — Յարութիւն և Լեոն Գեղեցեան, Գրիգոր Եսայեան և Նշան ու Ալիքսան Բումեկի խանին մէջ գաղանի իրաւ կը գումարեն և կորոչեն այդ իրիկուն. թօհաֆ ըլլալու համար, մասթիքայի տեղ տիւղ խմել. Թաղապետական չաւուշ մը ներս կը մտնէ և արգելել կուզէ: Բայց քե՛հ մը կը խմէ և սուլն կըլլայ:

Սեպտեմբեր 22. — Քաղաքապետութիւնը կը ծանուցանէ թէ՝ ամէն կողմ ձրի թէյարամներ բացուեր են: Քաղաքացիներէ ոմանք կը հաւատան և լաղաբերներով կսկսին փնտռել այդ թէյարամները և չեն կրնար գտնել: Երկու չարածէն հազիւ այդ թէյարամներէն մէկը գտնել կարելի կըլլայ, որուն մէջ միայն եռացած ջուրը ձրի էր:

Սեպտեմբեր 23, 24, 25, 26. — Անձրեւ և ցիւ: Ուրիշ նորութիւն մը չկայ:

Սեպտեմբեր 27. — Քաղաքապետութեան կողմէ խտուր կը հրամայուի առ որ անկ է որպէսզի անցեալ տարի ապսպրուած մէկ միլիօն օխա ուծուխը փութով զրկուի:

Սեպտեմբեր 28. — Համարարձում Համարարձումեան 14 թերթերու խմբագրութիւնն ալ կստանան և կորոչէ գիշերներն ալ աշխատիլ:

Սեպտեմբեր 29, 30. Տարւոյն վերջին օրերը: Ամէն մաշտ ամառական կառնէ: Ուրիշ նորութիւն չկայ:

ՕՏԷՐՆ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ ԿՐԱՍՑՅՈՆՆԵՐՈՒ ԵՒ ՓԼԱՔՆԵՐՈՒ ՐԷՄԻ 20ՊԱՆԵԱՆ

Բերա Թեհ Թիւ 545

Եւ Եիւսեկ Գալսրըմ Թիւ 12

Orfeon

Եթէ կ'ուզէք ունենալ ամերիկեան առաջին կարգի գործարաններու ընտիր կրամֆօնները և հռչակաւոր Օրֆէժն գործարանի արեւելեան ու եւրոպական ընտիր եղանակները. անմիջապէս փութացէք Ռէմի Չօպանեանի հանրածանօթ վաճառատունը և անոր մասնաճիւղը: Ամէն կարգի կրամֆօններ փութով և մեծ խնամով կը նորոգուին կրամֆօնի մասնագէտ Պ. Կարպիս Թոսունեանի կողմէ:

Սոյն վաճառատունները ունին նաև եւրոպական առաջնակարգ գործարաններու ընտիր ժամացոյցները և արծաթեղէններու ու գոհարեղէններու ճոխ, այլազան ու գեղեցիկ մթերք մը:

Կարժէ որ անգամ մը այցելէք այս վաճառատուն մը և չա՛տ գո՛հ պիտի մնաք:

ՄԵԾ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ ԼԱՍՏԻԿՆԵՐՈՒ

ԱՆՄՐՑԵԼԻ ԳԻՆԵՐ ԵՒ ԱՊՐԱՆՔՆԵՐ

Սիրեհեծի Իւշ Տիրեհի խանիս ցախ

Ո՞վ չուզեր ունենալ հաստատուն, չիք, դիւրա-
մատչելի և առկուն լասթիկներ: Ամէն բան իր տեղէն
առնելու է և լասթիկն ալ մի միայն Գրիգոր էֆ. Գա-
պառաճեանի մեծ վաճառատունէն, որ լաւագոյն համ-
բաւ մը կը վայելէ այսօր իր տոկուն, չիք լասթիկնե-
րուն համար: Մասնաւորապէս չափազանց մեծ յարգ կը
վայելէ իր «ՓիՂ» մառգայով Ռուսական լաստիկը: Այս
վաճառատունը մեծ միջերք մը ունի նաեւ Անգլիական,
Ամերիկեան և Յրանսական լաստիկներու:

Փութացէ՛ք եւ ռա՛ս գոհ պիտի մնաք:

ՄԵԾ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԵՒ ՅՐԱՆՍԱԿԱՆ ԿԵՐՊԱՍԵՂԷՆԵՐՈՒ

ԵՂԻԱԶԱՐԵԱՆ ԵՒ ԱՇՃԵԱՆ

Բաւսաժ Գաքրեքողու քիւ 22

Վերոյիշեալ վաճառատունը կը ծախէ ամէն կարգի
կերպասեղէններ՝ թէ՛ մեծաքանակ և թէ՛ փոքրաքանակ:
Գաւառներու համար տեսակները ճոխ ու գինը
անմրցելիօրէն աժան՝ բաղդատամբ ուրիշ վաճառա-
տուններու: Այս վաճառատունս ունի նաեւ խիստ շա-
հաւէտ և նպաստաւոր պայմաններ գաւառի այս յաճա-
խորդներուն համար որոնք մեծաքանակ գնումներու
համար իրեն պիտի դիմեն: Փափաքողներուն՝ վաճա-
ռատան կերպասեղէններու նմոշները կը ղրկուին և
տրուած ապսպրանքները փութով, խնամքով և ճշ-
շապահութեամբ կը գործադրուին:

Սոյն վաճառատունը իր յաճախորդներուն դոհա-
ցում տալու համար կը ճախարհէ վերջին նորաձեւու-
թեան յարմար կերպասներու միջերքը: Բոլոր նորաձե-
նիքը՝ որոնք կուզեն չիք քօթիւմներ, բալթօններ,
բաւարսիւներ, ամօքիւններ և ֆոաքներ ունենալ, թող
անգամ մը այցելեն այս վաճառատունը:

ՎԵՐՁԻՆ ԳԻՆ

ՊԱՇԱՐՄԱՆ ՎԻՃԱԿԻՆ ՕԳՈՒՏՆԵՐԸ

ԲԺԻՇԿԸ.— Ձեզ շատ զիրցած կը տեսնեմ Տիկին ի՞նչ է պատճառը...

ՏԻԿԻՆԸ.— Այո, պ. բժիշկ. պատճառը այն է որ պաշարման վիճակին առթիւ զիշերները շար երկարած էին-

ՃԻՆԿԻՉ ԽԱՆԻ ԱՐՇԱԽԱՆՔԸ

ԿԱՄ

ԻՆՋՊԷՍ ԵՐՈՒՊԵՆԻ ԱՆԴՐԷԱՍԵԱՆ

ՄՏԱԻ «ՄԱՆՋՈՒՄԷ»

(Ժամանակակից առումախառն կատակերգութիւն)
(3 արար)

Ա Ն Ջ Ի Ն Ք

Արամ Անտոնեան (Մանգուլիի հոխսկին խմբագրապետ.)
Դրբգոր Թորոսեան (Նախկին խմբագիր)
Վահան Թօշկեան (Նախկին խմբագիր)
Յովհաննէս Ֆերիս (Մանգուլիի տրտնաւոր.)
Սմբատ Բիրաս (Առժամեայ խմբագիր.)
Երուանդ Անդրեասեան (Արդի խմբագրապետ)
Բեմին վրայ կ'երեւան բաւաւաններ, ֆուրքիներ, ենքրիկներ, եւլն.:

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՁԵՌՆԱՐԿ

Ռուսական առաջնակարգ զորուած քարիւղ
125⁰ աստիճան երաշխաւորեալ

ՍՏԻՊՈՂԱՐԱՐ ՊԱՀԱՆՁԵՑԷՔ

ԶԵՐ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌՆԵՐԷՆ ՄԻՄԻԱՅՆ

ՊԱԹՈՒՄԻ ԵՐԿՈՒ

ՀԱՅ ԳՈՐԾԱՐԱՆՆԵՐՈՒ ՔԱՐԻԻՂԸ

Ուշադրութիւն Մատչաներուն

Բ. ՆԵՆԱՆՑ

Մ. ԽԱՉԱՏՈՐԵԱՆՑ ԵՆ ԸՆԿ.

Դործարանին մասքան

Դործարանին մասքան

Ջոյզ առիւծ մէշակոյր խարխալով-Ջոյզ առիւծ վրան քաղով

Այս մասքանները որ քանդակուած են իւրաքանչիւր թիթեղի բռնիչին ճիշդ քովը, կը գտնուին հաւթիթեղին վրայ փակցուած հոսանքիւն դեղին էթիքէթին վրայ:

ԲՍՐԻԻՂԻՆ ՏԵՍԱԿԸ՝ ՄԻՆ ՄԻՆԷՆ ԳԵՐԱԶԱՆՑ

Ներկայացուցիչ ամբողջ Թուրքիոյ

« ՕՍՄ. ՍՈՆԵՖՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ » (ՀԱՅ-ՊԱՆՔԱ)

Դործակալներ

Ս. ԱՐԱՊԵԱՆ ԵՆ Պ. ԴԱԼՖԱՆԱՆ,

ՅՏ, Քաքրքը օղու խան Կ. ՊՈԼԻՍ

Որոց պէտք է դիմել վերոյիշեալ երկու հ. գործարաններու քարիւղին վերարկերեալ բոլոր գործառնութեանց համար:

Ա. ՏԵՍԱՐԱՆ

ԵՐՈՒԱՆԴ ԱՆԴՐԷԱՍԵԱՆ ԵՒ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՖԷՐԻՏ

Երուանդ. — Օ՛ր քարե Օ՛հաննէս էֆ., հօշ կէօր-աիւք. նա՞սրլսընըդ, է՞յիւինիզ, վա՛խ վա՛խ պու նէ՞ քատար պէյազար տիւշմիւշ սաչլարընըդ. նէ՞ իշխն պու գատար եօրուլույօրսընըդ. հիշ սիզէ հարամ իտէն ե՞զ մը, վա՛խ վա՛խ (Ե. Անդրէասեան իբր թէ արգահաակուն համար այնպիսի լալկան դէմք մը կը չինէ որ, Օ՛հաննէս անգամ զգածուելով, զլուխը կը թօթուէ):

— Պրա՛խ չօխ չալըչլօրքմ, չօ՛խ. պաշմտան տ-թէշ փիւսկիւրիւյօր. զաղէթայը ուճտան ուճա պախմախ զօլս՞ջ մը. սօն հալաափալէրի քէնախ ալըյօրքմ, օխույօրսըն կա՛ւ, հէլէ պաչխա զաղէթալարտա կէօրիւ-յօրմուտուն:

Երուանդ. — Էյի քի սէօզ աչաընըդ Օ՛հաննէս էֆ., Ֆիքրիմէ տիւշաիւ. հէլպէթտէ ֆարղընտայըմ, սօն հաւ պէլլէր կիւղէլ, հիշ պիր զաղէթաաա հօզ, լաքին Օ-հաննէս էֆ. էլլօրքա կաղէթալարընա հիշ պաքան հօ՞ք մը:

Ֆէրիտ. — Քի՛մ տէտի, Արամ տա, Բանագոդ տա, Թօչիկ տա մաշալլա՛ն շահին կիպի պախըյօրքար:

Եր. — Այտանմայըն Օ՛հաննէս էֆ., ալաանմայըն, պէն Մանգումեհին Էօկի ասօթուելմ պիլիրսինիզ և իբր տնկեղծ քարեկամ, հաւատացէք խօսքիս Օ՛հաննէս էֆ. հա՛ պիր տիւշմանըք վար, հա՛ պիր օյին վար,

չօք շէյ, հէ՛ր շէյի քաջրբոյրար. ժամանակս, Ազա-
ստաւարսա կէօրիւյօրում, քուրու լուղէթի պիլէ հօք
Մանգուսէսէ. սչ, սչ. հա՛ Էվրօրա կաղէթալարն
իւսթիւնէ հաթրօյրար, հա՛ քառօնէ հաթրօյրար, հօ՛ք
Օհաննէս էֆ. հաքըշմաղ քի կիւղէթի Մանգուսէ մահ-
րում քալուն, պայտթճի տէր խաֆի չըգսն: Պիլիւսին
քի պէն սէվմէմ ժամանակը, ֆաղաթ կէօրիւյօրում քի
ժամանակս պուլունան հալաաիւլէր իւչ կիւն սօնրա
Մանգուսէ քոյօր:

Յով. — Տէմէ Երուանդ, օյամաղ:

Եր. — Էվլէթ օյամաղը, լաքին մասթէկսիւֆ
օյույօր. մէսէյա նէրտէ տիր կոմս Պէրիթօլաւն կէչէն
չարշանպա կիւնքի նաթթը. նէրտէտիր:

Յով. — Եաղմաղը մը:

Եր. — Հա՛յրը, հա՛յրը, հաղմաղար (ղլախը կ'օ-
րօրէ, ախտաները կճրտացնելով) Էվլէթ հաղմաղար:
Եաղմաղ խթէմէտիւլէր...:

Յով. — Կա՛րևոր ըտը:

Եր. — Նէ՛. ախրարնրդ, Օհաննէս էֆ., սօն եիրմի
սէնէտէ էօյլէ մուհիմ ճառ սէօյլէնիմէմիշ տիր, Էվրօրա
թիթիրաի: Պէրիթօլա Պալքան մէսէկէսինտէն պահս
խէրէք ախր քի (լարջ ու հանդիսաւոր շեշտ մը կը
ղնէ իր խօսքին մէջ) էյէր Պուլկարիա Քըրքքիլիսէի
ալըրսա պիղ տէ Տրապիզոնը վէ Թէքիրաաղը խթէրիդ:

Յով. — Զօխ մուհիմ, պիղ պունը սաթ՛ մի հաղ-
մաղըս:

Եր. — Հա՛յրը, հա՛յրը հաղմաղար: Օնտան սօն-
րա, նէրէտէ տիր Սըր Էաուար Կրէյին նուքուս. չու
սօն էլլի սէնէսինտէ պիղիմ փչին օնտան մուհիմ վէ էլ-
ղէմ պիր մէսէլէ հա՛նկը ճառտա կէօրաիւլէր սիլլինքի-
լէր. առմա նէ՛ տիր չօճուք տրդար, աղնայամաղար,
հա՛ղըք:

Յով. — Օ՛ նէ ախր:

Եր. — (Միշտ պահելով ձայնին հանդիսաւոր շեշ-
տը, իրր թէ բառ առ բառ կրկնելու համար Սըր Էա-
ուար Կրէյին ճառը:) Էվլէթ, Սըր Էաուար Կրէյ ախր
քի չու սօն Ֆուրթունալար...:

Յով. — Հա՛նղը, Դարա՛ Տէնիզ ֆուրթունալար մը,
հանըյա իքի սալարսուրիա աղ զալմըշ խաի քի պաթսն-
լար, պէն օ հալաաիաի հարը կէճէ իշիթաիմ, հէման
մաթպաալա զօշարմ սէօյլէաիմ առա, կէօրիւյօրմսն
օ Բանագօղը, քօյ վէրմէտի քի աիլսինլէր, «Պաթսա-
ջըտը նէ իտէ» տէյէրէք:

Եր. — Հա՛յրը Պալքան ֆուրթունալար իշին ախր
քի, էյէր Սըրպ միսէլէսի պիր աղ տա ուզանաա Ին-
կիլիզ տօնանմալար մէճպուր օյաճաղ վիկննայա կիրմէյէ
վէ Պէրլինին էօնիւնտէ պիր միւմայիշ իթմէյէ:

Յով. — Օնտ հա՛ղմաղար մը: Եա՛ղըս, պէն
թամ պէշ կիւն օյույօր քի օնը իշիթաիմ Պապը Ալի-
տէն: Պիլիւսին հա օրտաա թանըաղ չօխ. չօխ մէվ-
աուֆ եէրաէն իշիթաիմ, կէլաիմ սէօյլէաիմ տա Արամա:

Եր. — Եաղմաղար էֆէնաիմ հաղմաղարար.
պիլմէմ, պիլմէմ նէ՛ աքլա խրդմէթ իտէրլէր. արրալը
պուրաա եէյիպ պաշգա եէրաէ՞ հուսուրթլայօրար,
քի՛մ պիլիր: (Անդրէասեան զրպանէն Տէլլի Թէլիկրաֆ
մը կը հանէ, ճիշտ երկու ամիս առաջուան թիւ մը,
զօր պաշլամոյի տուած կօշիկները փաթթելու համար
առաւուն միասին բերեք էր:) Է՛ պունդա՛ր նէրտէ, Օ-
հաննէս էֆ. պունդա՛ր նէրաէ:

Յովհաննէս Ֆէրիա աչքօրը պիշ պիշ կը բանայ,
կարծես թէ աչքովը լախելու համար թերթը: Անդրէաս-
եան օր թերթը քերս լանաձ էր արդէն, մատովը
սեղանածով սոսկ կուտաւ ախաւիսի ծանուցում մը,

չօք չէյ, հէ՛ր չէի քաջրրջօրլար. ժամանակսա, Ազա-
սանարսսա կէօրիւյօրլմ, քուրս լուղէթի պիլէ հօք
Մանգուսէսէ. ո՛չ, ո՛չ, հա՛ Էվրօրս կաղէթալարն
իւսթիւնէ հաթրօրլար, հա՛ քառաէն հաթրօրլար, հօ՛ք
Օհանէս էֆ. հաքրչմաղ քի կիւղէլիմ Մանգուսէ մահ-
րում քալուն, պալաթնի տէի խմի չըգսն: Պիլիբսին
քի պէն սէվմէմ ժամանակր, ֆաղաթ կէօրիւյօրլմ քի
ժամանակսա պուլունան հալաաթիլէր իւչ կիւն սօնրա
Մանգուսէ քօյօր:

Յով. — Տէմէ Երուանդ, օրամաղ:

Եր. — Էվվէթ օրամաղը, լաքին մասթէէսիւֆ
օլույօր. մէսէյա նէ՛րաէ աիր կամս Պէրիթօլաւն կէչէն
չարչանպա կիւնքի նութքը. նէ՛րաէաիր:

Յով. — Եա՛ղմատրիս մը:

Եր. — Հա՛յրը, հա՛յրը, հաղմատրլար (ղլս խը կ'օ-
րօրէ, ալսաները կճրառցնելով) Էվէթ հաղմատրլար:
Եաղմաք իսթէմէաիլէր...

Յով. — Կա՛րևոր ըտը:

Եր. — Նէ՛. ախօրարը, Օհանէս էֆ., սօն եիրմի
սէնէսէ Էօյլէ մուհիմ ճառ սէօյլէնիլմէմիլ աիր, Էվրօրս
թիթիլաի: Պէրիթօլա Պալքան մէսէլէսինտէն պահս
խաէրէք ախօր քի (լուրջ ու հանդիսաւոր շեշտ մը կը
դնէ իր խօսքին մէջ) էյէր Պուլլարիա Քըրքքիլիսէի
ալըրսա պիղ տէ Տրապիզոնը վէ Թէքիլաաղը իսթէրիլ:

Յով. — Զօխ մուհիմ, պիղ պունը սաթ՝ մի հաղ-
մատրիս:

Եր. — Հա՛յրը, հա՛յրը հաղմատրլար: Օնտան սօն-
րա, նէ՛րէսէ աիր Սըր Էտուար Կրէյն նուքառ. չու
սօն էլլի սէնէսինտէ պիղիմ իչին ծառան մուհիմ վէ էլ-
ղէմ պիր մէսէլէ հա՛նկը ճառաա կէօրաիլէր սիղինքի-
լէր. առմա նէ՛ աիր չօճուք տըրլար. աղնայամաղլար,
հա՛ղըք:

Յով. — Օ՛ նէ ախօր:

Եր. — (Միշտ պահելով ձախին հանդիսաւոր շեշ-
տը, իրր թէ բառ առ բառ կրկնելու համար Սըր Էտ-
ուար Կրէյն ճառը:) Էվէթ, Սըր Էտուար Կրէյ ախօր
քի չու սօն Ֆուրթունալար...

Յով. — Հա՛նղը, Դարա՞ Տէնիզ ֆուրթունալար մը,
հանրյա իքի սալարուրիա աղ զալմըչ խաի քի պաթաւն-
լար, պէն օ հալաաթիս հարը կէճէ իչիթաիմ, հէման
մաթպաայա զօշարմ սէօյլէաիմ տաա, կէօրիւյօրմսն
Ե Բանագօղը, քօյ վէրմէաի քի աիղսիլէր, «Պաթսա-
ջըար նէ իսէ» տէյէրէք:

Եր. — Հա՛յրը Պալքան ֆուրթունալար իչին ախօր
քի, էյէր Սըրպ մեսէլէսի պիր աղ տա ուզանաա Ին-
կիլիզ տօնանմառ մէճպուր օյաճաղ վիկննայա կիրմէյէ
վէ Պէրլինին Էօնիւնտէ պիր միււմայիլ իթմէյէ:

Յով. — Օնտ հա՛ղմատրլար մը, Եա՛ղըս, պէն
թամ պէչ կիւն օլույօր քի օնը իչիթաիմ Պապը Այի-
տէն: Պիլիբսին հա օրտաա թանըաղք չօխ. չօխ մէվ-
սուֆ եէրաէն իչիթաիմ, կէլաիմ սէօյլէաիմ տա Ալամա:

Եր. — Եաղմալօրլար էֆէնաիմ հաղմալօրլար.
պիլմէմ, պիլմէմ նէ՛ աքլա խըղմէթ իաէրլէր. արալը
պուրաա եէյիպ պաչգա եէրաէ՞ հոււմօրթլալօրլար,
քիմ պիլիր: (Անդրէասիսն զրպանէն Տէյլի Թէկէկւաճ
մը կը հանէ, ճիշտ երկու ամիս առաջուան թիւ մը,
զոր պաշլամոյի տուած կօչիկները փաթթելու համար
առառն միաթին րկեր էր:) Է՛ պունլա՛ր նէրաէ, Օ-
հանէս էֆ. պունլա՛ր նէրաէ:

Յովհանէս Ֆերիա աչքօրը պիչ պիչ կը բանայ,
կարծես թէ աչքովը լափելու համար թերթը: Անդրէաս-
իսն որ թերթը քերս բանած էր արդէն, մատովը
դիպուածով ցոյց կուտայ պիսգիլի ծանուցում մը,

որ ըէզլամ ըլլալուն համար բարերարողարար պատկեր
չունէր: Յովհաննէս աչքը յօնքերը իրար կը խառնէ և
գլուխը կ'երերցնէ, իրր թէ... կարգալու համար:

Եր. — Տխն ազգամ կէլէն Մաթէն իշտէ. նե՛րա՛ն
տիր Ռուս տօնանմաքնըն հօլս չըգորչ օրտուգո՛ւնա տա-
յիր չու միւքէմմէլ հալատիս: Օհաննէ՛ս էֆ. Պալթիկի
հաւաքամինը ճամբայ ելեր է Վլադիմիրովսկի գիծով Բէ-
քին կրթալու համար. պիլիբանիզ ևա օնաոն տո՛ղլու-
հարիզէ կէլէճէք: (Ֆէրիտ գլուխը կը ցնցէ և աչքերը
կը գոցէ կը բանայ՝ իրր համամասնութեան նշան:) Իշտէ
Բարիզաէն Նիւսօրքա իւէճէք, օնաոն քէսման հօլու
թութարաք ժընէվէ կէլմէք իշին, ժընէվտէ սուլ՝ քօն-
կրէսինէ մասնակից օրճաք Մովսիկայ Քուսուրաթքին.
վէ էյէր սուր ճոյս չըգարաա, քի մուհարէպէ տէմէք տիր,
Ամիրալ Քուսուրաթքին Չաթալճայտ կէլէճէք:

Օհն. — Հանըյտ տէնիզ թարիքի թաթարաք:

Եր. — Էվէթ, էվէթ տէնիզ թարիքի:

Օհն. — Չաթէն իւանըրմընըն Երուսնոյ. պէն պու-
տէտիլ՝ հալատիս աշնէն ախօթ կիւն էվէլ իշիթթիմ.
լաքին տօղրուսունու խթէրաէն ճէսարէթ խոմէխիմ.
հաղարմաղա:

Եր. — Աֆիաէրանիզ Օհաննէս էֆ. Էանըրբօսը-
նըզ. պուլսրաուսունըզ հալատիս տօղրու տուր հաղըլ-
մազ, չիւնքի Քէամիլ փաշայա տօղունըր, լաքին պու-
տէյիլ. Մարքանտ սիզին օգոտտայտնըլ հանիյա Քեռաթիլ
փաշա տէմիշ Մ. Ժան Բօտա քի՛ Մ. Բուանքարէտէն
չօք մէմուսունու տէյի, օ տրր:

Օհն. — (Գլուխը շարժելով). Տօղրո՛ւ. տօղրո՛ւ.
Էանըլտիմ:

Եր. — Եա պու խօճա տէօրթ սիւթիւնլէր հասըլ
կէօրմէմիլէր սիզին քէօրլար. (Անդրէասեան մատովը

ցոյց կուտայ Սրնլայք Սապօնին ծանուցումը: Իշտէ էօյէ
պիր հաւատիս քի օ կիւն օն պին թանէ Մանգումե
պասըն՝ կիւնտիւզէ քատար քաբըլ քաբըլ պիթէր: Եա-
ղըք սընըզ, պու քատար խկէնճէ չէքսինիզ, բերիշան
օլտունուզ, պո՛ւ տըր, պո՛ւ տըր միւքաֆաթընըզ. հա՛.
ղըք. Արամը, Բանագոլը, Թօչիկեանը կէօրիւրաէմ
կիւզլէրինէ «ութա՛նայօրսընըզ, պիշալէի քիւլ իւսթիւնէ
պրաքաճաքսընըզ հա՛մքէօրլէր» սեօյլէյէճէյիմ, էվէթ
թէհամիսլ խէճէք շէյ տէյիլ պու. կաղէթայը սաղ սաղ
էօլաիւրմէք տիր. տօղրուսու վիճատանաա քարըտըր
պու: Ճէնապըհաք տա քապուլ իթմէզ: Քօճա տէօրդ
սիւթիւն մէքալէի կէօրմէյօրլար. օքո՛ւ Ալլահ աչքընա
օքո՛ւ Օհաննէս էֆ.:

Յովհաննէս Ֆէրիտ (սրտնեղած). — Պրա՛խ Ալլահընը
սէվէրսէն, օխուհայա տրզո՛ւ մը պրախըյօրլար, օխու-
սամ տահա չիտաէթլէնէճէյիմ, պու տէյիլ միւ (Ֆէրիտ...
ցոյցի համար ձեռքը կ'առնէ Տեյիլի Թիկեկրաֆը և միշտ
քիւս բռնած և գլուխը մէյ մը աջ մէյ մը ձախ նետելով
ու «վա՛խ վա՛խ» կը հառաչէ:)

Օհն. — Տէօրդ աէ սիւթիւն զա՛րաալ, հա՛սըլտա
կէօրմէմիլէր: Հէմ տա մուհիմ հաւատիս, քի՛մ պիլիւր
նէլէր Էաղըյօր:

Եր. — (Թիւրթը փութիտուլիւմաք մը առնելով).
էֆէնաթիմ Արիւհեան Նահանգներու Ինքնօրէնութեան
Խնդիր. էրմէնիլէրէ պէյլիք վէրիլիյօր, Քօննօթի դուքսն
ալ բեքա ինթիխազ օլմուշ:

Օհն. — (Մէկ մէթր ցատկելով տեղէն). Եա՛ղմա-
աղըք մը.

Եր. — (Պաղարիւնութեամբ) Հա՛յըր:

Օհն. — Հէ՛յ վա՛խ, երէ՛ Քասիմ կիւլէճէք իւս-
սիւմէ. էօլաիւմ, էօլաիւմ: Կէչէն կիւն Քասիմի կէօր-

տիւմ. ազ զաւտը փարալայաճայըտըմ. զօյ վէրմէտիւլէր-
«Լուսի ի հարկիլէնին մարտուճընը... պուրնուհա ոսխա-
ճայըմ, հէլէ պիր ազ տա տուռ, տէտիմ, պէնիմ իլէ
տիւլմէ. աթէլ իլէ օյնամա հա՛. չիմտի քիմ պիլիւր
հասըլ պէնի մայթապա ալբյօր. հէյ հազըզլար օլտուն,
պաթաթըմ, տահա չու Արամին, Բանագաղըն, Թօչիկին
սուրաթլարը տա վար տէ փարա իսթէյօրլար, էյի քի
իւլ հափտա տըր օյնատաըրլոյթըմ. մէթալիք մի վէ-
րէյիմ. պէն տալմ տչաճայըմ օնլարա դարչը:

Եր. — (Ընդմիջելով) Հաքքընըզ վար տալա աչ-
մայա. հէմ պու սախթէքետըլըք տըր:

Յով. — Հէ՛մ սախթէքետըլըն, հէ՛մ տոտմըն հա-
մուքընա տօխանմաք տըր, ճինայէթ ախր, ճինայէթ:

Եր. — Էյլէթ, մահքէմէյէ շէքմէլի, հաչիւ պա-
հանջելու է Օհաննէս էֆ.:

Յով. — Օհտան էյլէլ հօլ վէրմէլի: Հէմ պօնա
պախ Երուանդ, սէն պօնա կէլլիւմիսին. ուզուն
սէօղիւն զըստը:

Եր. Օհաննէս էֆ. պիլլիւսին քի պէն լուսա-
հօղի Էնիշտէմ կիպի սէվէրիմ սէնի. (Անգրէաստան
էֆ. Էնիշտէ չունի.) հաֆթանըն եւտի կիւնի տէ, սապահ
կիւնտիւլզ վէ աքչամ մէքթէպլէրտէ տէրսիմ վարս. Ս. Խաչ-
տա. Ս. Կարապետտէ, Ս. Լուսաւորիշտէ, Ս. Յովհաննու
Կարապետտէ, Ս. Սմբատիոստա, Ս. Ներսէսեանտա,
Ս. Գասպարեանտա, Ս. Սաեաթիեանտա, Ս. Խօճատար-
եանտա, Ս. Օհանեանտա, Ս. Գարաեանտա, Ս. Էսա-
յեանտա, Ս. Յարութիւնեանտա, Ս. Թարգմա՛ չացտա
տէրսլէրիմ վար. Բազար էրթէսի Սալմաթօմլուք, Թօփ-
զարու, Խաքէօյ, Բիրի փաչա, Այվանտարայ պիզիմ
Ազգային մէքթէպլէրինէ կիւտէրիմ: Սալի կիւնիւ՝ Բի-
րի փաչա, Պալադ, Էյտ.պի՛ վերի և վարի թաղերը,

Ե Փ Ր Ե Մ

ՀԱՅ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

Մ ՈՒՇՏԱԿԻ ՆՈՐԱԶԵԻՌԻԹ ԵԱՆՑ

Բերա, Մեծ-Փողոց, Սուրբիյէ բասաժ, քիւ 27-28

Մեր 13 տարուայ բացակայու-
թեան միջոցին Եւրոպայի և Ամերի-
կայի նշանաւոր քաղաքներուն մէջ
մուշտակագործութեան վերաբերեալ
ամենադժուարին արձեարը լաւ մը
ուսումնասիրելէ յետոյ անցեալ տարի
հաստատած էինք մուշտակներու չը-
քեղ մթերանոց մը ուր զիմով ամե-
նէն զժուարահած յաճախորդներն
անգամ ոչ միայն գոհացում զը-
տան, այլ և մեր ճաշակի ու ձե-
ւի մաքրութեան մասին զմայլե-
ցան :

Մեր բազմաթիւ յաճախորդնե-
րէն անցեալ տարի քաջալերուած
ստիպուեցանք մեր մթերանոցը այս տարի ա՛լ աւելի
ընդարձակել և Պոլսոյ առաջնակարգ վաճառատուննե-
րէն մին կոչուելու վիճակին մէջ դնել :

Ուրեմն՝ անպատճառ այցելեցէք «Եփրեմ»ի :

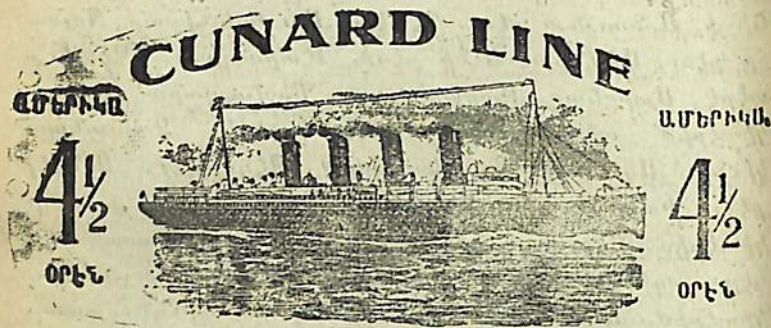
Շիշի, Արնաւուտ քէօյ, Պէպէք, Բումայի Հիտար, Պոյա-
ճը քէօյ, Սթէնիա, Եէնի քէօյ, Թարապիայ, Պէօյիք
տէրէ, Սարրեար, Բաղար պաշը, Քափաքարա քառար
կիտէրիմ՝ պիղիմ էրմէնի մէքթէպլէրէ, Չարչանպա
կիւնիւ՝ Սկիւտար, Գուգկունճուք, Պէյլէրպէյ, Չէնկէլ
քէօյ, Փաշա պալլէ, Անատոյու քափաքարա քառար
կիտէրիմ, Բէրչէնպէ կիւնիւ՝ Գառը քէօյ, Մօտա, Ֆէ-
նէր պաղլէ, Բէնտիք, Գարթալ, Մալթէփէ, Պօթմանճըքա
կիտէրիմ, Ճոմաա կիւնիւ հալլընրդ կիւնտիւղէ քառար
տէրիմ վար, օ տա՝ Գնալը, Պուրկաղ, Հէյպէլի, Բը-
րինքիրօ, Ճոմաա էրթէի տէ կիւնտիւղաւէն սօնրա՝
Գոււմ դարու, Եէնի գարու, Սամաթիա, Եէտի գուլէ,
Մաքրի քէօյ, Այ-Սթէֆանօյա :

Յովհաննէս Ֆէրիտ ապշած ու արձանացած կը
մնայ, ի զուր միաքը տանջելով թէ... բացը ժամանակ
մնաց... խմբազրուելուն ընելու : Անդրէասեան կու-
նելով Օհաննէս էֆ.ի այս յոռետես մտաւեհումը, ան-
միջապէս կուգայ թօթուել խեղճին զլուսը պատող ամ-
պիրը :

Նր. — Պէլքի տիւշիւնիւյօրսընըդ քի վաքըթ պուլա-
ճա՛յըմ կազէթայա եէթիւմէյէ : Լաքին Օհաննէս էֆ.
չու մուգատտէս իշ իշին կեւտիւղիւ կիճէյէ քարըշ-
ալըրաճայըմ, տէրպէրիմի տէ թէրք խտէրիմ, ֆաքաթ
պիր տահա իշիթմէյէճէքսիիդ քի Մանգոււմէ պայաթճը
ալըր, Քասիմ տա կիւլսին պագայըմ պուրտան սօնրա.

Յով. — Աղլաթարըմա՛յը, պանա հափմաաղըդ գալ-
մաաը, պէն օնա կէօթէրէճէլիմ, Դասիմ նէ՛ հազապի-
վիր պէ, օնուն բօմանլալը տա, «Օրուան մտածում»լարը
տա հէփ պէն հաղմըլըմ :

Նր. — Էվէթ, էվէթ ֆաուկընտայըմ, վէ հատաա
պէլքի հիւզ տէֆա տէմիշիմ. «Տղաք տսիկա Օհաննէս

ՔԻԻՆԱՐՏ ԼԱՅՆ

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ՇՈՊԵՆԱԻԱՅԻՆ ՀՍԿԱՅ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ԸՆԳՈՒՅԼ ԼԻՎԵՐՊՈՒԼԻ, ԹՐԻԵՍԵԻ, ՆԱԲՐԻԻ
ԵՆ ՆԻՒ-ՆՕՐԲԻ:

Կանոնաւոր մեկնումներ Պոլսէն՝ ամբողջ նաւահանգիստներուն համար:

Ընկերութեան շոգենաւերը օժտուած են անթիւ հեռագրով, ունին չորս պտուտակ, լուսաւորուած են ելեկտրականութեամբ: Ծամբորդներու կը տրուի սքանչելի սնունդ, առանձին երկաթեայ մահճակալ, ձրի հիւանդանոց եւ բժշկական խնամք:

Հասցէ. Ղալաթիա, 19-20 ելուտավէնտիկաթ խան
(Ա. յարկ)

Ղալաթիա Մաքսին 612դ դեմը

էֆ.ին լիզուր է:» Նէ՞ հատարնէ քի Քասիմ էօյլէ չէյ հազաճաք:

Յուլ. — Պէն, պիլիրսին հա Երուանդ, էօյլէ զը-րազէա տիյէ շան զադանմայա կէօզլւմ հօխ, պիլ վախ-թըմըզ կէչիրաթք, էհայի թանըր պիլի, շու կիւնքի Մէշրութիյէթաէ Ալլահ տա պիլիր քի ազ չօք պէնիմ տէ զայրէթիմ վար, էլպէթ պիր կիւն հէր չէյ մէյտա-նա չըխար. պէլքի սէն տէ իշիթմիշին, պէնի Այան Րէ-իզի հալիմախ իթթէալէր, արխամաան չօխ տիւշաիւէր ամմա՝ զապուլ իթմէտիմ, Մալիյէ Նէզարէթի թէքլիֆ իթալէր՝ իսթիֆա վէրտիմ, պուշլար մալիւմ (Երուանդ էֆ. գլխի շարունակական ելեշներով կը հաստատէ:) Է իշաէ պէօյլէ Երուանդ էֆ., սէն ալէսթա հազըր սուր, պիր տահա պիլլիւքլէր հաֆտալըք տիյէ քաֆա թութալար սէն տիֆլիլիրսին:

Բ. ՏԵՍԱՐԱՆ

(Արամ Անտոնեան երեք շաբաթ անքուն անցուցած է գիշերները Մանգումէի անդամալոյժ ախոռներուն վրայ, օրը օրին թարգմանելու համար Եւրոպական սուրհանդակին բերած թանի, Մաքեհի, Ժուրնալի, լուրերը:

Գրիգոր Թորոսեան և Վահան Թօշիկեան Անտոնեանի հետ քուններին փախցուցած են, Պալքանեան ճակոտամարաներուն նկարագրութիւնները, լուրերը, տաք տաք, Մանգումէի մէջ փոխադրելու համար:

Շաբաթ գիշեր մըն է:

ՆԱՍԻՐՆԱԼԱ NATIONALA

ԱՊՍՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
Հիմնադրված է ՊՈՒՐԵՆՇ 1882 թ.

(Կը գործե Ռուսական Կառավարության հակաշոյին սակ)

Ընկերության կեդրոնացեղին ՊՈՒՐԵՆՇ
իւ սեփական շէնքին մէջ:

Դրամագլուխ ամբողջովին վճարուած 2,000,000.—

Պահեստի գումար 4,495,000.—

Պահեստի գումար բրիմներու, վնասներու

հւն, մինչեւ 31 Դեկտ. 1911 » 24,218,973 60

Ապահովագրեալներու վճարուած

վնասներ մինչեւ 31 Դեկտ. 1911 110,002,000.—

ՆԱՍԻՐՆԱԼԱն կը կատարէ ամէն տեսակ կեանքի
ապահովագրութիւններ խիստ նպաստաւոր պայմաննե-
րով:

Մանրամասն տեղեկութեանց համար դիմել

Օ. ՄԻՆԱՍԵԱՆԻ

Ընդհ. Գործակալ Թուրքիոյ

Կ. Պոլիս, Ղալաթիա, Էօմէք Ապիա խան, թիւ 9 եւ 16:

Տ Օ Ք Թ. Գ Ր Գ Օ Յ Ե Ա Ն

Մ Ա Ս Ն Ա Դ Է Տ

Ծննդաբերութեան, կանացի, ներքին և գաղտնի
հիւանդութեանց:

Դասըգիւղ. Մօսա հասկսի, քիւ 64

Զարեհաբքի օրերը աղհատներուն ձրի:

— 127 —

Անտանեան արդէն ծուռ ֆէսը մինչեւ աչիւն րի-
րերը հրելով, կը մանայ սենեակ, ուր Թորոսեան ու
Թօշիկեան դէմ դէմի անցած... աւուր պատշաճի հար-
ցին, այսինքն շարաթականի խեղդոյն վրայ կը խոր-
հրդակցէին, այնքան խորունկը թաղւած իրենց մա-
ծումներուն ու յոռետեսութեանը մէջ, որ կարծեւ թէ
Նազըմ ու Բէշիա փաշաներն են, հաշտութեան Քօնկ-
րէին առաջին հիստէն հաք իրարու յարկ եկած:

Անտանեան. — Բարեւ աղաք, ի՞նչ կ'ընէք կոր. Կա-
ցութիւն էֆ.ն երեւցաւ (Յովհաննէս Յէրիա). աս դի-
չե՞ր ալ կուտ մը չառած պիտի երթանք. երեք շաբաթ
է հողինիս կը քաղուի կոր, փարայ առողջ չկայ. Օ-
հաննէսը ան թարափները չէ. ետղը ետես քրավատ
կը անէ կոր ինքզինքը սէֆիլ ցուցնելու համար: Աս
գիշեր իւլիս մոթօմ մը ղրկելու է. գործադուլ հոչա-
կելու է, ա՛յ ասկէ մեծ ապերախտութիւն չըլար. իրմէ
ողորմութիւն ուզող չկայ, թող հախերնիս տայ:

Թորոսեան. — «Ո՛չ միայն հացիւ կեցցէ մալդ ալ
բանիւ տեսուն» կ'ըսէ Բրիտոս ամեն իր օրով շարաթ
գիշերները վարը պախալ. սարաֆ, լօքանթային մարդը
չէին դիրք բռներ: Այլթօրլան ալ չկայ քի նստինք փա-
խինք. ինքզինքնիս ճամէն վա՞ր նետենք:

Թօշիկ. Զարմանալի բան է այս եղբայր, ի՞նչ մտայ-
նութեան կը ծառայեն աս մարդի կը, օ՞վ գիտէ որ կըմա-
ծեն: Մենք լալ կեղծներք, շեառ կ'ընենք կոր բռնեք, անոնք
ալ շարաթական ուղելու կը քաշուին. եթէ աս է իրենց
բռնած ճամբան, մենք ալ դիւրունուս ճարը նայինք,
վերջ մը տալու է աս խեղկատակութեան, պօքօ՞ղ հոռ-
չակելու է: Մենք թերթը կենդանացուցինք, անօթի
մեռնելու համար: Աս է մեր վարձքը:

Գործադուլ հոչակելէ առաջ: Երբեակ Զինակցու-

թեան (Անտոնեան - Թորոսեան - Թօչիկեան) բանաձևեր պէտք էր ներկայացնել Յովհաննէս Ֆերիաին և գործադուլի սպառնալիքը յաջողցնելու համար՝ պէտք էր ապահովել որ Մանգուսի խմբագրութիւնը ստանձնող ուրիշ խմբակցութիւն մը չգտնուէր, եկողները չէզոքացնել, զանոնք իրենց դասին կողմը չտնի: Հետեւաբար Երրեակի ղինակցութեան ստաջին մատածումը և զուգանել Երուսաղէմէր Սնդրէասեանը, նոյն իսկ իր տան մէջ, Սկիւտար, Սէլամարզ, ուր Երուսաղէմէի նոյն պահուն կէճէիկը հազած ու շարակոն մը ձեռքը կը դալլալէր: Թերեւս քահանայական ապարդիւն մարդանքները ընկալի:

Երուսաղէմ. — Հրամանեցէք բարի՝ եկաք, սա ո՞ր հովը փչեց, դուք ալ մեր խոնարհ յարկը թէնէզդիւկ կ'ընէ՞ք եզեր ոտք կոխելու: Կ'աղաչեմ հանդիսս ըրէք Արամ էֆէնտի, բաղմոցը հրամանեցէք, Գրիգոր էֆ. այս կողմը հրամանեցէք, Վահան էֆ. ոտքի վրայ մնացիք. բարի եկաք, (Աչքը շորս զին կը պտտցնէ... լուսադոյն տեղեր վնասելու հոգածութեամբ) ի՞նչ կայ չկայ տեսնենք, նոր լուր մը ունի՞ք, ղինադադարը ո՞ր աստիճան ճիշտ է, Պուկարները Հատէմքէօյ եկեր են կ'ըստի կոր. այս ի՞նչ շանթահարիչ արագութիւն եղբայր, (խընդալով) Եզնիկին ըսածին պէս «Որպէս փայլակ սլանայր երկվարն»: Պաւլօ՛ տղաք, ապրի՛ք, Մանգուսի ամենէն շահեկան թերթը դարձուցիք, օրը օրին ի՞նչպէս ալ կը քամէք, ծուծը կը հանէք կոր բօսթային բերած բոլոր թերթերուն. խըյանէթներ գոնէ երկու տող բան ալ մէկալ թերթերուն ձգեցէք, ան ի՞նչ անճարակութիւն ժամանակին մէջ. Ագասաֆաւսն ալ ընկերվարական քցըրլիկ միթիկներու քոյօններ կուտայ՝ անդին ի՞նչ սքանչելի լուրեր անտես կ'առնէ. վերջուպէս ուրի՛շ

բան է եղբայր՝ խմբագիր ըլլալը. տսիկա ծնունդ է. ապրի՛ք: Ե՛րբ է Օհաննէսը տեսայ, շնորհաւորեցի ղինքը. եղբայր ելեր էր փողոցին մէջ երեսս կը պագնէ որ թերթին կը հաւնիմ կոր: Եւ ի՞նչպէս ալ կը հաննիք կոր եղբայր: Ծայրէ ծայր թերթը Բօսթայէն լեցնել մէկ գիշերուան մէջ՝ հրաշք բան է. պաւլօ՛. գոնէ յարգերնիդ գիտէ՞ կոր Օհաննէսը, հէ՞, չեմ կարծեր: (Յուստես դէմք մը կ'առնէ): Առջի օր տեսնալուս ան ըսի. «Ֆէրիա էֆէնտի, սէնի էհեա խախօրթար հա՛, կիւլ կիւլի քօքումայըսըն, սաքըն ա ինճիդմէյէսին, եիւրէքլէրի քրմասսըն հա՛, պաք քի կէօզլէրի տըշտըշտ օլմասըն, պիր իսթէրլէրսէ օն վէր:» Եւ իրաւ ալ տղաք, ձեր երեսին ըսել չըլլայ՝ ես ալ աչքիս չեմ հաւատար կոր. ի՞նչ է, ուխտ ըրիք որ մէկալ թերթերուն բան մը չձգէ՞ք: (Կը սկսի խնդալ):

Անսօնեան. — (Ոգեւորուելով որ գետինը պատրաստուած է), Շնորհակալ ենք Երուսաղէմէի. ձեր գնահատումներուն համար, բայց գիտէք ես Օհաննէսը անանկ յարգ, արժանիք, աշխատութիւն դատելու կարողութենէն զուրկ, խօսք մարդ մըն է, անոր համար հիշ սիրտդ մի հատցնիր քի պէտք եղածին պէս կը գնահատէ՞ կոր թէ ոչ. թող թոշակները կանոնաւոր տայ կամ նոյն իսկ կանոնաւորը ձգենք՝ տալու տրամադրութիւն ունենայ...

(Անդրէասեան ընդմիջելով ու գայթակղածի ձեռնակով)

— Հէ՞, վախնում կը զլանայ կոր թոշակնիդ տալու, ինչպէս...

Անսօնեան. — Օհաննէսը ի՞նչ կը հասկնայ որ դուք հազար թերթ սիւզմիշ ըրեր ես, մէկիկ մէկիկ պրստեր

ես, ամենէն չահեկանը, հետաքրքրականը, սանսափօնէլը գտնելու համար. անոր քիթին ցուցուր՝ մեկանով ձեփուած երկու սրակ թուղթ և կը կլլէ որ ան օրուան թերթին ուշարը չկայ: Մենք բնականաբար չէինք կրնար ստորնանալ այս բանին: գիշերները գրեթէ մինչև լոյս ան մոռնալով սենեակը անցուցինք և երեք շաբթուան աս տանջանքը ինչո՞վ կը փոխարինէ...

Անդրէասեան միշտ գայթակղածի իր դիրքին մէջ) — Ապերախտութեամբ. վա՛յ անամօ՛թ. մե՛ղք. և այս մարդիկը թերթի գլուխ կը գտնուին, եղո՛ւկ:

Անսօնեան. — Հիմա՛ Երուանդ էֆ. մենք վերջին փորձ մը պիտի ընենք այս մարդը հրաւիրելու որ իր պարտքը ճանչնայ, ապա թէ ոչ...

Անդրէասեան. — Ապա թէ ո՛չ թքնել ու ձգել երթալ, թող թերթն ալ դադրի և առնէ իր պատիժը: Այո՛ կատարելապէս իրաւունք ունիք, այս դատը պէտք է որ տաք իրեն:

Անսօնեան, Թորոսեան ու Թօթիկեան. — Եւ այս առթիւ պիտի փափաքէինք որ Երուանդ էֆ. երբ ձեզի կոչուած ընէր, դուք ալ որ լսեցիք ամէն եղածը, ըստ այնմ շարժիք իրեն հանդէպ:

(Անդրէասեան կարծես թէ չորս կողմէն մտքերէ պաշարուած ըլլար՝ ուրկէ դուրս ելլալ կ'աճապարէ, բաձկունին լամբակները թօթուկով)

— Ե՛ս, Է՛ս, քա՛ւ լիցի՛, քա՛ւ լիցի՛, «Սէն պաշքա քարու վո՛ւր ութսմայարաք տա կէլի՛յօրսըն» ըսելով պիտի ճամբեմ եթէ յանդգնի ինծի գալու: Եղբայր չիտակը վշտացայ որ այսպիսի կասկած մը իսկ ունեցեր էք. մարդ չափազանց աննկարագիր ըլլալու է որ ձեր տեղը անցնիլ ուզէ, երբ այնքան արդար է ձեր դատը, երբ դուք կատարելապէս ձեր իրաւունքին մէջ էք:

Շարքաթներով աշխատիք, տառապիք, մտքի և աչաց լոյս թափէք՝ ու այս մարդը ձեր իրաւունքը ստուգով քակամակի՛, ամօ՛թ, ամօ՛թ քեզ Ֆէրիտ: Ապահով եղէք, ո՛չ թէ միայն դռնէն պիտի ճամբեմ զինքը, այլ պիտի յորդորեմ ձեզի որ դատարան ալ դիմէք. այո, Արդարութեան դիմէք և ձեր ճակտի քրտինքէն ու աչքի լոյսէն իր դիզած ոսկիներէն թող ձեր այնքան փառնաքի՛ բաժինը հատուցանէ: Եւ ուրիշ եղբայրական յորդոր մ'ալ. մե՛ղք էք աղաք, պարզապէս ձեր վրայ խնդացնել պիտի տաք եթէ շարունակէք զլուսն ծնել, որովհետեւ քանի ծնէք զլուսնեղ, այնքան կը հեծնան այս ապերախտները. և իւրթիւմաթօմէն վերջ 24 ժամ պայմանաժամ պէտք է տաք ու եթէ նորէն անսասնեց անմիջապէս կը լքէք գործը ու կը դիմէք դատարան: Տինսիզին հազընտան իմանալդ կէլիք կ'ըսէ տուածը և (խնդալով) Ֆէրիտին հասկցած լեզուով տուածը: Արդէն եղբայր ես բնաւ ժամանակ չունիմ, դասերս ինծի լիւլի կը բաւեն, ամբողջ օրս անոնք գրուած են, խե՛նդ եմ որ դասերս զոհեմ, և ի՛նչ բանի համար, ձեզի պէս պատուական բարեկամներու բերնի հացը յափշտակելու համար...:

Երրեակ Զինակցութիւնը յուսադրուած կը մեկնի Երուանդ Տէր Անդրէասեանի քովէն և Թորոսեան քիթին տակէն կ'երգէ Էնքերեմասիօնալը (միջազգային բանասիրական քայլերգը):

Երբեակ Զինակցութիւնը իր իւրթիւմաթօմը կը ներկայացնէ այն օրը երբ Պուլկար բանակը Չաթալճայի առջեւ հասած էր և թնդանօթի որոտումները մայրաքաղաքիս կը հասնէին: Իրիկունը Ֆէրիտ տեսնելով որ խմբագրատունը իր գանկին պէս թափուր է, կը բռնկի, իրար կ'անցնի և մարդ ճարելու կ'ելլայ: Անդրէասեանը կը հասնի բայց մէկ քուրբով... գարուն չի գար, հետեւաբար Գում-գարու, Եէնի-գարու մինչև Սարը Եար իրար կ'անցնէ խմբագիր գտնելու համար: Ա.ի կ'առնէ բոլոր դուռները երբեմնի աշխատակիցներուն, որոնց կա՛մ պարտք ունի կամ սիրտը ծակած է և ամենքն ալ դուռը կը գոցեն իր երեսին: Օհանէս պահ մը կը փորձուի ինքզինք կամուրջէն վար նետել, բայց կռահելով որ ծովին տակ չպիտի կրնայ երթալ, քանի որ Շամանգիւի պէս ջուրին երեսը պիտի մնայ, կը հրաժարի այս մտադրութենէն և կը շարունակէ իր վազքը՝ աչքերը խոշոր խոշոր բացած, Ֆշալով, քիթէն բերնէն, ականջէն ու ալա բօթօ վիզէն շողիլ ամպեր ժայթքելով: Յանկարծ մտքին մէջ լոյս մը կը չողայ: Սմբատ էֆ. Բիւրատը միտքը կուգայ, և նո՛ր մղում մը կուտայ իբր սիւնապահն սրունքներուն՝ կը զլորուի, կը թաւալի Բիւրատ էֆ.ի բնակարանը: Երբ դուռը կը բացուի, Օհանէս էֆ. երկու կտոր կըլլայ, ո՛չ թէ մարմինը դռան բացուածքին մէջ մնալով, այլ որովհետեւ կը ծռի կ'երկրպագէ Քրիստոսի առջեւ խոնարհող մողերուն պէս:

— Այլո՛հ աչքընա, աչքընը, Զեյթունընը սէվէր-սէն մատամ, նէրտէ տիր Սմբատ էֆէնտի:

Սմբատ էֆ.՝ մին է Օհանէս Ֆէրիտին քովէն հեռացած իրաւագուրկ աշխատակիցներէն:

Իրեն կը պատասխանուի որ առնը չէ. Ֆէրիտ կը տապակի, կը պաղաւի, կը կարծէ որ Բիւրատ էֆ.ն առնն է, բայց երեսը կը ծածկէ կոր. ու համագուելէ ետք որ առնէն կը բացակայի, մէջտեղ կ'իյնայ, զանկա գտնելու համար:

Պապը Ալիի պոզոտային վրայ ընթերցատունին մէջ Բիւրատ էֆ. քալիլու կը խաղար նոյն պահուն և իր բախտէն միշտ ալ Տիւ Տեք կը նետէր, բայց եկաւ ատեն մը որ ամենէն խոշոր գարը՝ իբի պիւր եղաւ: Բիւրատ բարկացաւ, զայրացաւ, բախտը կը հեռանար իրմէ: «Աս փոփոխութեան մէջ խորհրդաւոր գաղտնիք մը կայ» մնախօսեց և քանի այս ձախող զարը կը նետէր ալ աւելի կը հաստատուէր իր գուշակութեան մէջ: Ծիշաւ այդ խորհրդակցութեանը պահուն, յանկարծ պայթում մը ծագեցաւ ընթերցարանին մէջ, կարծես կապը խզած մուկէնած ու փրփրած ցուլ մ'էր որ խոյացաւ ներս ու եկաւ տարածուիլ առ ոտս Բիւրատ էֆ.ի: Յովհանէս Ֆէրիտն էր որ կ'աղաչէր, կը թախանձէր «պա թթըմ, էօլաթիմ» ըսելով. Բիւրատ ձեռքի արհամարոտ շարժում մ'ըրաւ ու սկսաւ նետել զարը: Ֆէրիտ նորէն լեզու թափեց, գուր շարժեց, քալիլուի մրցակիցը և հանդիսականները վրայ առին. Ս. Բիւրատ ողջակէզի գացող ոչխարի պէս ձամբայ եղաւ, մինչ Ֆէրիտ կը շարունակէր, «Տիւնեատա ունուամայաճայըմ շու եարտըղըն ինսանլիէթի Բիւրատ էֆ., զարտաչ պէնի կայընը պրախտըլար. Բանագող քօլէրա օլմուչ նէ օլմուչ մէյտանատա եօխ, Թօշիկեան Ատափաղարա կիթթի, Արամ

տա տիւն աքլամ պիրանանէսէ զավղա իթմիշ կէօթիւր-
միշէ՞ր մի նէ օլմուշ, զազէթա իւղ իւսթիւնէ զալտը:»

Բիւրատ իր դաւակներով— և կարծեմ թոռներովն
ալ— ու ամենայն պարագայիւք կը ձեռնարկէ գործի,
գիշերը կը խառնէ ցերեկին, բոլորովին անգէտ՝ թէ ինչ
խաղեր ու դաւեր նիւթուեր են Երրեակ Զինակցութիւնը
ստիպելու համար որ ձգէ հեռանայ:

Անդրէասեան սակայն որ կ'ուզէ միշտ տկարին հետ
գործել, որպէսդի ինք կարենայ իշխել ու յաչս Յովհան-
նէս Ֆէրիտի ալ փայլիլ, աչքին փուշ կ'երեւայ Բիւրատ
էֆ.ն ու կրակի գոռարութիւններ ստեղծել անոր
առջեւ, զանիկա ստիպելու որ ձեռնթափ ըլլայ:

Շաբաթ մը ամբողջ Բիւրատ և իր հարազատները
կ'աշխատին, կը յոգնին, և ճիշտ Եօթներորդ օրը, որ
պիտի վարձատրուի իրենց թափած ջանքերը, Բիւրատ
էֆ. սեղանին վրայ կը գտնէ թուղթ մը, զոր նախ...
պանքնօղ կը կարծէ, յետոյ կարդալով կ' հասկնայ որ
Ֆէրիտ զրամի խօսք չընելով ու առատ շնորհակալու-
թիւն յայտնելով՝ կ'իմացնէ թէ աղգային վէպ մը գրել
պիտի տայ իրեն նոյն ատեն կը հաշուակցին...:

Բիւրատ նախ փիլիսոփայաբար մտածելու կ'սկսի,
և «Թող այս անգամ ալ խորուած ըլլամ» կը մտածէ,
բայց մէկէն միտքը կ'ըմբոստանայ և Զէյթունցիի
արիւնը փրփրելով երակներուն մէջ, կ'որոշէ անպատճառ
Յովհաննէսը գտնել և պահանջել իրաւունքը: Յովհան-
նէս որ երեսը ծածկելու համար ապարանին դրան առջեւ
իսկ չէր երեւար, ինչպէս կ'ըլլայ կը նշմարուի Բիւրա-
տէն որ անմիջապէս կը նետուի վրան: Յովհաննէս նախ
կը կրկնէ առած դասերը՝ իր իրաւա... կեր խորհրդակա-
ն Անդրէասեանէն: Բիւրատ սակայն, աւելի՛ կը կառչի օ-
ձիքէն. Յովհաննէս՝ ենթադրելով որ Բիւրատ էֆ.ն

մինչեւ հեռագրատուն չպիտի ուզէ գալ, որով պիտի
կրնայ փրկել օձիքը, կ'առաջարկէ:

— Հայտէ Փօսթահանէյէ կիտէլիմ, ծնպէշ լիրա
փարա ալաճաղըմ:

— Պու վաքդ Փօսթահանէ՞ մի գալըր, չօքտան գա-
բանմըշտըր, հայտէ՛ ուղատմա փարայը վե՛ր:

— Պէնիմ իչին աշարուր դարտաշ, կէլ սէն, նէրէյէ
սէ կիթսէմ զարուար արխա իւսթիւնէ աշըլըր:

Բիւրատ զիտնալով հանդերձ որ գոյ պիտի գտնայ,
կ'ընկերոսնայ Ֆէրիտին: Իրաւ ալ դուռները փակ էին,
և յետփնի մը մոռցած աւելը միայն դրան առջեւ կ'եղէ
ընդ առաջ Ֆէրիտին:

Յովհաննէս. — Բիւրատ էֆէնտի, կէօսթէրտիյին
ինսանիշթի ապա ունուտմայաճաղըմ, էմբիւմին նիսա-
յէթինէ զտտար միննէթտար պրաքտըն պէնի:

Եւ կէս անգլիական մը կը սանցնէ Բիւրատ էֆ.ի
ձեռքին մէջ: Բիւրատ, անմիջապէս երեսին կը նետէ և
քիչ մը զգացում արթնցնելու համար Ֆէրիտի ճարպո-
տած մորթին տակ, ձեռքի գաւաղանով ուժգին հա-
րուած մը կ'իջկնէ, զոր Ֆէրիտ բնդունելէ ետք մինչեւ
այսօր տակաւին աչքը չի դարձներ անոր թողած հետքին
վրայէն...:

ԱՐԹԵՕՁԸ

Երուսնդ Տէր Անդրէասեան ամէն օր իր հանդիպած
բարեկամներէն անպատճառ չախ մը ունի լսելիք: Ամէնքն
ալ երեսը վար կ'առնեն Երրեակ Զինակցութեան դէմ
բռնած երկերես ընթացքին համար, որով քաջալերեց
Ֆէրիտը որ անոնց իրաւունքը իւրացնէ, թէ՛ եթէ պար

ՍՅՅԻՍ. ԻՎԱՆՈՎԻՉ (Կամաուրուհի մը Սերպ բանակին մէջ)

կեշտ մարդ ըլլար՝ չպիտի երթար տեղը բռնել իր այն պաշտօնակիցներուն, զորս անօթի ծարաւ կ'ուզէր աշխատցնել ֆէրիտ ու սնունց պատրաստած թերթերէն իր փորը միայն պարարել։

Սնդրէասեան հրետայ վաշխառուի իր լեզուին բոլոր պերճախօսութիւնները կը թափէ չքմեղանալու համար, և այս մարդը որուն բերնին մէջ սկզբունք ու բաւոյական բառերը կ'ազդոտին ու հայհոյանք մը կը դառնան, սապէս կը տրամաբանէ, ի լրումն գայթակղութեան, ինչպէս պիտի ըսէր Փոխանորդարանը։

— Բայց եղբայր, խնդիրը սկզբունքի վրայ է, դուք միայն խնդրին նիւթական կողմը կը նայիք, բաւոյականն ալ կայ. խեղճ մարդը ինչ ընէ, թերթ չհանէ՞, զարմանալի բան. ինչ ըսել է որ ասանկ հրատապ խնդիրներու ատեն մը թերթ չեղայ. ո՛չ, ո՛չ, քան լիցի, մարդ ամէն գոհողութիւն կ'ընէ, գործը չգաղղիլու համար. ինչ բանի համար բառարաններուն մէջ դրուեր է «անձնութիւն» բառը. ինչ կ'ուզէին, ֆէրիտ մէջտեղ մնար, ա՛յս է իրենց ըմբռնումը, մեղք, բիւր ափսոս, վա՛յ ճահիլներ, նոր սերունդ պիտի ըլլան հէ՛...։ Արդէն այսպիսի սխալ ըմբռնումներու համար չէ՞ որ այս Ազգը ետ մնաց, և խեղճ Հայութիւնը տուժեր է միշտ, Ունիդորներու դարէն սկսեալ մինչեւ Խաչակիրները, մինչեւ Ս. Բարսեղ, Նոյնիակ մինչեւ Ներսէս պատրիարք։ Ելե՛րն եմ անիծեր փարային, ծօ եւ փարային կը նայիմ. անդին բարոյական ամենամեծ գոհունակութիւնը կայ, որ վեր է ամենայն վարձատրութենէ և նիւթական սնտի նկատումներէ. գաղափարական վայելք ըսուածը ինչ բանի համար է եղբայր։ Նթէ ուտել խմելով միայն հաճոյք պիտի լմանանք կը հարցնեմ ձեզի՝ ինչ տարբերութիւն կ'ունենանք անասուններէն։ Ո՛չ,

ո՛չ, պէտք էր որ Ֆէրիտին թեւ թիկունք ըլլային, և ըսէին խեղճ մարդուն որ դուն մեր վրայ մի մտածեր» և այս վեհանձն յայտարարութիւնը ամենամեծ խթանը պըտի ըլլար անոր՝ աւելի՛ սերտիւ փարելու գործին, մինչդեռ ապերախտները գործէն պաղեցնելու աշխատե-
հն: Նկարագի՛ր կը փնտռէք եղբայր, նկարագի՛ր:

Կ'իջնէ վարագոյրը, որուն վրայ նկարուած է մէկ ձեռքը աղօթագիրք, միւս ձեռքը խազմա ունեցող ճիգուրթ մը որ հոր կը փորէ երեք երիտասարդներու ոտքին տակ:

ՆՈՒՐԶԱՆ

Ը Ն Դ Ա Ր Զ Ա Կ

ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ՊԱԼՔԱՆԵԱՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄԻՆ

Կազմեց՝ Ա. ԱՆՏՈՆԵԱՆ

Կը հրատարակուի ամէն շաբթու կանոնաւորապէս 2 պրակ, իւրաքանչիւր պրակը 10 գեղեցիկ պատկերներով և քարտէսներով: Դիմել Մասիս Հրատարակչական Ընկերութեան, Դրըճեան զրատուն, Չաքմաքճըլար, թիւ 25:

ՕՐՈՒԱՆ ԼԱՒԱԳՈՅՆ ԳԻՐՔԸ

ՏՕՔԹ. Յ. ՈՒՂՈՒՐԵԱՆ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿ ԳԱՂԻԱԿԱՆ ԱԽՏԻ

Ամէն օր հիւանդ կ'ընդունի իր գործատեղին՝ Պօլիս Սիրքէճի թոամուէյի ճամբուն վրայ, Ֆէպիւս Լուսա-
նկարչատան առաջին յարկը:

Կը դարմանէ ամէնահին և նոր գաղիական ախտերը երլիխի դրուիթեամբ, 606 Սալվարսան դեղով: Հիմնա-
կան կերպով կը դարմանէ նաեւ ջերմամիզութեան, միզամանի և երիկամունքի հիւանդութիւնները. կարճ և նոր մեթոտով:

Անպատճառ դիմեցէք Տօքթ. Ուղուրեանին և ա-
պահով եղէք որ ան ձեզի պիտի վերադարձնէ ձեր կորսնցուցած երջանկութիւնը:

ԳԵՐՄԱՆԻԱ՝ ԻՆՉՊԷՍ ԻՔ ՏԻՏԻՏԻԿԸ ՉԱԼԵԼ ԿՈՒՏԱՅ
ԱՒՍՏՐԻՈՅ

ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ

Ամենէն աղտոտ ամիսներէն մէկը որ կրնայ երեւա-
կայուիլ:

Չեմ գիտեր քանի՛ հարիւր տարիէ ի վեր քաղաքա-
պետութիւնը ամէն ջանք կը թափէ այս ամիսը մաքրե-
լու համար և չի յաջողիր ու յաջողելիք ալ չունի:

Այս ամսուան մէջ է որ Պալքանները կը բռնկին և
Բ. Դուռը հրաման կընէ որպէսզի թաղերու ջրհանկիրնե-
րը պատրաստ ըլլան ի դէպ պարագային պատերազմի
դաշտը երթալու համար:

Հոկտեմբեր 1. — Քաղաքապետութիւնը կոչխատի
քօյերային դէմ միջոցներ գտնելու համար: Առաջին մի-
ջոցներէն մէկը կըլլայ քօյերայի միքթօրներուն դէմ պա-
տերազմ հռչակել և անկէ առաջ իւլթիմաթօմ մը հեր-
կայացնել:

Հոկտեմբեր 2. — Պուլկարիա յանուն իր զինակից-
ներուն կը պահանջէ որ թուրքիացիները իրենց զրպա-
նին փառաները իրենց տան:

Հոկտեմբեր 3. — Ազգ. Ժողովը նիստի կը հրաւիր-
ուի՝ որոշելու համար թէ՛ Երուսաղէմի պատրիարք պէտք
է ընտրել թէ ոչ: Ժողովականները կուգան և 5 ժամ
կը վիճաբանին:

Միհրդատ Հայկազ պէտք չի տեսներ Երուսաղէմի
պատրիարքին ընտրութեան, նկատելով որ վերջէն ազգ.
Ժողովը զբաղելու նիւթ չափաի գտնէ:

Հոկտեմբեր 4. — Սաստիկ անձրեւ մը կսկսի որ կը
տեւէ 24 ժամ և բազմաթիւ մարդիկ կսկսին լողալ փո-

դոցներուն մէջ Շուէտի մէջ հիմնուած Լուդորգական ընկերութիւն մը՝ Ա. կարգի մէտալներ կ'է դրկէ Պոլիսի բաժնեկու համար Պոլսոյ քաղաքացիներուն:

Հոկտեմբեր 5. — Պալքանները կը բռնկին: Բ. Դըրան առջեւ դեպքան մը կերելի որ «եանկըն վաճար» կը պօռայ:

Հոկտեմբեր 6. — Սայիա փաշան կերթայ, Մուխթար փաշան կուգայ. այս վերջինն ալ կերթայ և Բեհմիլ փաշան կուգայ: Պարի մասնագէտ Պ. Բսալթիի կարծիքով Թուրքիոյ վարչապետներուն նորահար վալսը ըլլալ կը կարծուի յաջորդական այս փոփոխութիւնը:

Հոկտեմբեր 7. — Տօն Սրբոյն Սոսկալի Գալուստի, քաջամարտիկ զօրավարին, որ գնթուօրեօ կը կարգուի Ազգ. Հիւանդանոցին և կարգ մը զեղծումներ երեւան կը հանէ:

Հոկտեմբեր 8. — Պոլսոյ մէջ Սարսախներու համաժողովը նիստ կը գումարէ և կարգ մը որոշումներ կուտայ:

Հոկտեմբեր 9էն 25. — Սարսախներու համաժողովը կը շարունակէ իր նիստերը: Վերջին նիստը կը գումարուի Թալմաշէի հրապարակը... Խիւսիս ըստքան անձրեւի մը տակ: Սկիւտարէն Տիար՝ Հ. և Բերայէն Տիար Գ. խըլախ ճաւեր կը խօսին:

Հոկտեմբեր 26. — Ամէն ոք կամ կին կը փնտռէ և կամ մուշտակ... տաքնալու համար: Բերայի տիկինները Արամ Գուլումճեանի վաճառատունը կը խուժեն և Պոլսոյ լաւագոյն մուշտակները կը գրաւեն:

Հոկտեմբեր 27. — Ազգ. ժողովը նիստի կը հրաւիրուի և օրակարգի կանցնէ «Գէորգ եպ. ի խնդիրը վերջացնելու խնդիրը»:

Հոկ. 28. — Յակոբ Շահպաղ Պատրիարքարանը

պաշտօնեաներէն մաքրելու պաշտօնին կը ձեռնարկէ: Երկու օր վերջ կը տեւուի որ պատրիարքարանի մէջ պաշտօնեայ չէ մնացեր:

Հոկտեմբեր 29. — Հայաստանի ինքնօրինութեան զրոյցներ կը շրջին: Մէկ քանի հազար Հայեր կորոչեն իրենց թեկնածութիւնը դնել՝ երբ Հայաստանի թագաւոր մը կարգելու օրը գայ:

Հոկտեմբեր 30. — Քօլէան և Թուրք մտայնութիւնը մեծ աւերներ կը գործեն Թուրքիոյ մէջ: Քաղաքապետութիւնը պատերուն վրայ փակցնել կուտայ գրաւոք պատուէրներ, որոնք անցորդներու կողմէ կը պատոււին:

Հոկտեմբեր 31. — Պատրիարքարանը փակ է՝ Սըրբոյն Կոպեռնիկի վերաբերուին յիշատակին առթիւ:

ՏՊԱՐԱՆ ԵՒ ԿԱԶՄԱՏՈՒՆ ՀՐԱՆԴ ԽՏԻՇԵԱՆ

Կ. ՊՈԼԻՍ ՍՈՒԼՔԱՆ ՀԱՄԱՄ ՍՕԼԱ ԹԱԵ ԹԻԻ 26-27

Այս սպարանին մէջ կը սպուին ու կը կազմուին գրքեր, հանդէսներ վաճառականական տոմարներ, նամակի գլուխներ հարսանեկան քաղաքներ հաղթփիզիքներ, ներութեամբ եւ հաշակով: Այս Տպարան - Կազմասան միակ նպասակն է, մաքրութիւն, շուքութիւն, եւ աճանութիւն, գաղաքաւ մը առնելու համար անգամ մը այցելելը կը բաւէ:

ԶԱՐ ՖԷՐՏԻՆԱՆՏ

ՖԱՆԹԵԶԻ

ՕՏԿԼԸ ՆԱՄԱԿ ԱՆԺԵԼԻՆ

Սուրբ Աստուած, պատէմ, թուումունճ, պալ, պէօրէկ
 Իւլիւֆէր ծուկ, բեկթէ վէ ջէօրէկ
 Ֆըսթըն, չէֆթալի իրար է խառներ
 Բեզի չըներ ու աշխարհ է պէրէր.
 Չիւնքի պատէմ են աշքերդ քուկին
 Պախըչըդ կառնէ նայողին հողին
 Տուաախըդ թուումունճ քիւլհանի պէրան
 Տըւջողին սիրաը կընէ քիւլ վէրան
 Սիրտ մը տօլղուն, թաղէ ֆըստըն Շամ
 Համնալ թըսխըսը իւլիւֆէրի համ.
 Ծիտըդ լէքէսիդ, կէքիարէ մէամէս
 Կէօքսըդ խաղաղըն սէրթ միսէ քէմէր:
 Պերանըդ խութի, լիզուդ մէջը պալ,

Խառնիքէն են սուռաթմբերդ ալ .
 Վուճուտըդ թէքմիլ կըլմանի լեռան
 Հէմ հաթախ է ան , վէ հէմ ալ եօռլան .
 Աճապ ինչ աղւոր պան պըտոր ըլլար
 Էկէր հագնելու լաթ իճատ չըլլար
 Վէ նէ ալ ասեղ , նէ թէրդի , դերձան
 Չըփչըպլախ տուն մնայիր օսթան
 Վէ քէօչէ պուճախ սուրբերու տեղ տուն
 Մեզ ողորմէիր առաու իրիկուն .
 Այաղմա տէյի քու քովըդ կայինք
 Քրախնքներովըդ երես լուսինք :
 Մազերըդ ալ խալլու հէմ չալ էօրնէի
 Թաց երեսներս էս չորցնէի .
 Չաքէթ ելեկա տայի , ծախէյի
 Բէշթիմալ առնէի , վրադ կոցէի :
 Ապտիւլ Համիտին խատար ապրէիր
 Նէ խըղմէթ նէ ալ տան կար կաշէիր ,
 Ժամէն տահա ներս օղկըդ չը կոխած ,
 Քուկին մինաէրըդ կըանայիր փըռուած .
 Շէքէրդ ու խահուէտ , նօնուսըդ , թաղէ
 Երկու ֆիթիլի օճախ մը կաղէ
 Շարաթուան միս , վէ ես կէս օխտ
 Շմեռնալ պարակ թաղէ խոս եուֆխա .
 Չիմէնթօի պօշ ֆըշիկ փատեր
 Քի չաթըն չաթըն աղէկ մը վառէր ,
 Այ թախտա պէզի , մաշա , սաճ մանղալ
 Եաթախիդ էօրթիւ շէքէրի ջուվալ
 Խըթըխով լեցուն՝ սետիրներ խոշոր ,
 Էսէզի սըւլը քիւբ մը աղւոր նոր .
 Մէջի ճուրը թախ պերանը լեցուն
 Քի տիւօր մէջքըդ չը ծռէիր դուն .

Հոսըլը խուշին սիւտը անպակաս
 Կը վալէ քի դուն տուն մը ունենաս
 Տեղն ալ ես Խոսողիւդ վէ հախօտ Պալաթ ,
 Իրէք օտալը մեծկակ ըռահաթ
 Էտէվը պախճէ առջեւըն ալ ծով
 Անանկ քի կիւրիւֆ կիւրիւֆ փչէ հով ,
 Չիւնքի էյոր քի արեւ ա չըլլայ
 Չամաչըրներդ հովէն ալ չորնայ
 Մահալէն կէչիա չէ րէք անխրատ
 Քի չար աչքերէ չառնէիր նազար .
 Կիրակի օրը պաղջէ բանայիր
 Հետըդ պըտըտող մէկն ունենաիր
 Նիհայէթ ասանկ ուղածը պաշիւ
 Չուղածներդ ալ անէիր էտիլ :
 Մինակ մէսէյէն սա է քի ինտօր
 Աս ըսած էօմըս ծուք ձդես պիտոր .
 Իրաւ է մարդը չօք չիւքիւր փառք Հօր
 Կը նայի կոր քեզ , հէմ ալ քէք աղւոր .
 Պախաթ ինչ խըտար ըլլայ նէ նորնէ
 Պաշխա համ կառնէ մարդ իր սիրածէն .
 Մէսէլա մէտէթ միտես ուղէ նէ
 Ծունին ծմեռին մարդը ինչ կընէ ընէ
 Պախաթ միղի պէս էյէր , մէսէլա
 Տէմրաւ ալխտա կայնող մը ըլլայ
 Հէմէն էֆէնալիմ հօի խփառնտաք .
 Ծովը կուղէ պաղ , կուղէ ըլլայ տաք
 Ան կը հանուի ծով կը մընայ հէման
 Կը հանէ միտեան հէմ խօշորներէն
 Վէ հախօտ պաշխա թիւրիւսին քէզա
 Մարդ ես կ'ըլլայ ես , վրադ էչխազա
 Կէշութին մը գայ նէ մարդ ինտօր

Քեզի մինակուկ լիւրցնէ պիտոր
Յախաթ մեզի պէս մէկը ըլլայ նէ
Հէմէն թօփի պէս քեզի վեր կառնէ
Հէմ ուսուլիկ մը էօրսէլէմէտէն
Նէ ալ կէշութին կանցնէ սիրտէն.
Վէլ հասըլ քուկին շէրէֆիդ ուեար
Պէտք է քի հալիդ կէօրէ կըտնաս եար
Չիւնքի կիտես եա բէք զօւ է հիմա
Քի մարդ իր հալին ուեարը կըտնա,
Չը կըտնաս նէ հոգ մընէր. քեզի ըսեմ
Քուկին ինչո՞ւա պէտք, ես հոս կեցեր եմ
Անճախ քի սիրտէդ իս սիրես մինակ
Անկէ անդին սէն, հէմէն քէֆինէ պաք:

ԳԱՐԱԴԱՇ ԳԱՅԻԿ

Ընդօրինակեց՝ ԸՍԸՌՂԱՆ
1912 Սեպտ. 22

ՆՈՅԵՄԲԵՐ

Այս ամիսը իր տեսակին մէջ եղական է. օրով նեղանայ այս ամիսին տարին 41 ամիսներէ պիտի բաղկանար փոխանակ 12ի:

Այս ամսուան մէջ ծնած են տիրացուները, քահանաները, վարդապետները, սուրբերը: Այս ամսուան մէջ ծնող աղջիկները չափազանց մալիս կըլլան եւ ընդհանրապէս մնծ փափաք մը կ'ունենան զոյգ պառկելու:

Այս ամսուան մէջ է որ օամ. խորհրդարանը իր դուռները կը բանայ եւ անկէ նկիս կը մտնեն 50 ոսկի ամսական տուցողները:

Նոյեմբեր 1. — Խորհրդարանը կը բացուի եւ կարեւոր օրէնքներ կը խմբագրէ, կը քննէ եւ... գապուլ կընէ, մէկ օրուան մէջ 425 յօդուածնոց օրէնք մը «Անաքերը վեր»ի զրութեամբ կընդունուի:

Նոյեմբեր 2. — Նախարարները նիստ կը գումարեն... Անատօլուի բարեկարգութիւններով զբաղելու համար: Այդ նիստին ներկայ չի գտնուիր Նորատունկեան էֆ., տան մէջ աշխատելը պատրուակ բռնելով: Կրտսի թէ՛ ամէն անգամ որ հայ նախարարը տունը կը մնայ, Բ. Դրան մէջ վարչապետը Անատօլուով կ'զբաղի:

Նոյեմբեր 3, 4, 5. — Հայատառնէն կը տեղեկացընեն թէ՛ Հաշերը չորս քիւրտ սպաններ են: Բ. Դուռը կը հրամայէ երկու վաշտ զինուոր զրկել եւ դաս մը տալ Հայերուն, ինքնապաշտպանութեան զիմած ըլլալուն համար:

Նոյեմբեր 6. — Խորհրդարանը կորոշէ Հայոց հողային խնդիրը լուծելու համար Ֆիլքրիի առաջարկով՝ կորոշուի Հայոց հողերը հաւասարապէս բաժնել Քիւրաեւրոն միջեւ և ասով վերջնականապէս լուծել հողային հարցը:

Նոյեմբեր 7, 8, 9, 10. — Ընդհանուր քէսատութիւն, կուստուգութիւն, անգործութիւն, ղեխ, քօլէսա, պատերազմ, սղութիւն, տուրքի հաւաքում, զինուորագրութիւն, ապստամբութիւն, և այլն:

Նոյեմբեր 11. — Էջմիածնէն՝ վեհ. կաթողիկոսը՝ Բեթերսպուրկ կը դրկէ Մեսրոպ եպիսկոպոսը, հարցը ներու համար պ. Սաղոմոնի թէ՛ ի՞նչ է տարբերութիւնը Հայուն ու Ալպանացիին:

Նոյեմբեր 12. — Ճանկիւլեան ազգային նպարավաճառ կը հռչակուի և մեծազիր լուսանկարը կը կախուի ազգ. մատենադարանին մէջ:

Նոյեմբեր 13. — Նուպար փաշա Բարիզ կը մեկնի ... ազգային ճութիւն ընելու համար: Բոլոր ազգային ճիները գործի վրայ են:

Նոյեմբեր 14-էն 19. — Այս օրերուն մէջ կարեւոր բան մը չի պատահիր. միայն Սրիսաակէս Գասպարեան 40 ոսկինոց երազներ կը տեսնէ:

20. — Օրմանեանի խնդիրը օրակարգէն հանելու ջանքեր մը տեսի կունենան: Ներսէս Օհանեանի ձայնը կը լսուի, որ պահ մը պուկարական թնդանօթները կը յիշեցնէ:

Նոյեմբեր 21. — Հայաստանը բարեկարգելու համար մեծ գործունէութիւն կը տիրէ: Քանի մը Հայեր պատահամբ կը մեռնին:

Նոյեմբեր 22. — Պատրիարքարանը կը փակուի, կղեմեսի Հայրապետին կնոջ տօնախմբութիւնը ըլլալով:

Նոյեմբեր 23. — Տօն Սրբոց Սամանակերաց, որք էշահատակ եղան իրենց ախոռներուն մէջ:

Նոյեմբեր 24. — Ատանայի որբերուն և այրինքուն խոստացուած 10,000 ոսկին փոխարէն, 2000 ոսկի կուտան և մնացեալը վար կը դնեն ի հաշիւ որբերուն ... շահագործելու համար:

Նոյեմբեր 25. — Գում-դարուի մէջ հայունի մը կիսամնայ իր յօժար կամքով ... ութը օր թուքերու տան մէջ արգելափակուելէ յետոյ: Դատական նախարարութիւնը թէզքէրէով մը կը ծանուցանէ թէ՛ խղճի ազատութիւնը միշտ պիտի յարգուի:

Նոյեմբեր 26-էն 30. — Լոնտոնի մէջ ճաշի կը նստին պատուիրակները և կսկսին ուսուի թրքական պարարտ եղ մը: Տեղւոյն մեր դեսպանն ալ պատառ մը կուղէ, բայց մերժուելուն վրայ, խրգմի՞ւ ըլլալով, շունչը Պօլիս կառնէ:

Մ Ա Մ Ո Ւ Լ

ՄԵԾ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ

Հ. ԿՕՇԿՍՐԵԱՆ և Գ. ԹԱՇԷՎԻՃԵԱՆ և ԸՆԿ.

Ամեն տեսակ տպագրական գործերու եւ ամեն լեզուէ
քերթերու բաժանորդագրութիւն

Պոլսոյ մէջ գտնուող միակ Գործակալութիւնը, որ
իր ճշգրտագնութեամբը, մաքուր գործառնութեամբը և
պատուաւորութեամբը կուգայ լրացնել միծ մէկ պակա-
սը գաւառի և արաստանմանի Հայութեան, որ զգուած
է խտրեքատիր գործակալութիւններէ:

Մամուլ Գործակալութեան պայմանները մի' չա աչքի
առջեւ ունեցէք և պիտի համոզուիք.

Ա.— Ամէն լեզուով գրքեր և թերթեր կը զրկէ:

Բ.— Փոսթի արագ և կանոնաւոր տաւաքում.

Գ.— Ունէ թերթի դադարման միջոցին ուրիշ թերթ
կը զրկէ, բաժանորդին փափաքին համաձայն:

Դ.— Կ'ստանձնէ ամէն տեսակ տպագրական գոր-
ծեր և ծանուցումներու հրատարակութիւն:

Ե.— Կընդունի արաստանմանի և գաւառի թերթե-
րու ցրուումը Պոլսոյ մէջ.

Զ.— Իւրաքանչիւր բաժնեկցիւր վրայ 100ին 10 զեղջ:

Է.— Կընդունի նաև ամսավճարի զրութեամբ,
այսինքն ամսական 10 զրջ-ի հաշուով բաժանորդա-
գրութիւն:

ՀԱՍՅԷ՝ Կ. Պոլիս Պապը Ալի ճասսեքի, Ֆեվզիե Խան 2

ԲԻԻԶԱՆԴ ՔԷՉԵԱՆ
ԻՐ ՆՈՐ ՏՊԱՐԱՆ-ԱՊԱՐԱՆՔԻՆ ՄԷՋ

ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ

Տարին այս ամիսով իր մահկանացուն կը կնքէ։ Պատմարանները կը վկայեն թէ այս ամիսը 1912 տարիէ ի վեր 1912 հատ տարիներու մահուան պատճառ եղեր է։

Այս տմուան մէջ ծնող այրերն ու կիները շատ երկար կապրին, այնքան երկար որ ձանձրանալով անձնասպան կըլլան։ Բոլոր անձնասպանները զեկտեմբեր՝ մէջ ծնած են։

Դեկտեմբեր 1. — Բազմաթիւ անձնասպանութիւններ տեղի կունենան յունուար 1ին նուէր տալէ ազատելու համար։

Դեկտեմբեր 2. — Կառավարութիւնը պաշտօնական ծանուցումով մը Բաղաքապետութիւնը կը փնտռէ, բան մը հարցնելու համար։ Անկարելի կըլլայ զայն գտնել։

Դեկտեմբեր 3. — Պատրիարքարանը փակ է Սրբոյն Կարպիսի Ժամկոչին որ վախճանեցաւ յամի 1675 ին՝ յեկեղեցոյ։

Դեկտեմբեր 4 էն 20. — Անձրեւաբեր հողմունք. Տօքթ. Տատուր. փքաբեր ամպեր. Վահան Թէքէեան. սառնամանիք. Արիստ. Դասպարեան. ցիւ. Դաւիթ Տէր Մովսէսեան և այլն։

Դեկտեմբեր 21. — Կառավարութիւնը բարեկարգութեան կսկսի և մէկ օրուան մէջ Նասիպ Ճէզվէճեան՝ Լճիկն ժամացոյցէն 10.000 ըստ կը գնէ և Հայաստան կը շրջէ։ Կորոշուի Զեմիք ժամացոյցները վերցնել պաշտօնատուներէն։

ՊԻԻԼՊԻԻԼԵԱՆ ՎԱՐՃԱՐԱՆ

ԲԱՐՁՐ- ԵՐԿՐՈՐԴԱԿԱՆ ԳԻՇԵՐՈԹԻԿ ԵՒ ՑԵՐԵԿԵԱՑ

Կայս. իրաւէով և Կրթական Նախարարութեան արտօնադրով հաստատուած գիշերօթիկ-ցերեկեայ բարձրագոյն-երկրորդական վարժարանս կը գտնուի Սան-Սթէֆանօ՝ օդաւէտ և գեղեցիկ միջավայրի մէջ։ Վարժարանը ունի կարող հայ և օտարազգի մասնագէտ ուսուցիչներ. մեծ կարեւորութիւն կը տրուի լեզուներու և առեւտրական ճիւղին։ Հաստատութիւնս ըլլալով բարձր. իտալի, իր ընթացաւարտ ուսանողները կը վայելեն ամէն իրաւունք և արտօնութիւն. առանց մուտքի քննութեան կրնդունուին պետական համալսարաններու այլ և այլ ճիւղերը։ Տարեթօշակն է գիշերօթիկներու 24, իսկ ցերեկեաններու 10 օսմ. ոսկի։

Աշակերտաց ընդունելութեան համար պէտք է գիմել ամէն օր կամ Սան-Սթէֆանօ ուղղակի տնօրէնութեանս՝ և կամ Պօլիս Պաղլէ Դաբու Սատրգիէ Խան Թիւ 21-24։

Հիմնադիր ՏՅՈՐԵՆ

ՅՈՎՀՆ. Ն. ՊԻԻԼՊԻԻԼԵԱՆ

Դեկտեմբեր 22. — Նոր Ուսումն. Խորհուրդը վիճակագրութիւն մը կը կազմարէ ուրիշ կը տեսնուի որ Պոլսոյ ազգ. վարժարաններուն մէջ 5 ուսուցիչ կայ Համալսարանական. 17՝ երկրորդական վարժարաններէ վկայեալ. 78՝ թաղային վարժարանի երես տեսնող. 106 հատ տնտեսութենոց վարժապետութեան ձեռնարկող. իսկ մնացեալ 100... ուսուցիչները իրենք ալ կը դարձանան եղեր թէ՛ ինչո՞ւ և ինչպէս հող ինկեր են :

Դեկտեմբեր 23. — Սուլտանները կսկսին. մեծ պարահանդէս Բըթի Ծանի մէջ. սքեթինկի մէջ Հ. Համարձուսեան կը չմշկէ և վիրաւորուած դուրս կելլէ : Համարձուսեանի Սկիւտարցի Տիւլսինէն ցաւակցական հեռագիր մը կուղղէ՝ իր սիրելիին... :

Դեկտեմբեր 24. — Տօն դանազան Սուրբերու. իբրի, գօնեաքի, շաքարի և անուշեղէններու մեծ սպառում :

Դեկտեմբեր 25. — Տպագրական տեսչութիւնը կը յայտարարէ թէ՛ աստիճ պէր քեմալ : Պատրիարքարան կը հեռագրեն թէ՛ կացութիւնը վրդավայրի է :

Դեկտեմբեր 26. — Անձնասպանութեանց թիւերը կը չափանան... Ընտանիքի պետերու մէջ : Պօն Մարշէն գործի վրայ է. նոյնպէս քսակահատները. ոստիկանութիւնն ալ գործի վրայ է... գլխաւոր փողոցներուն մէջ :

Դեկտեմբեր 27. — Պոլսոյ մէջ հռչակաւոր եղող Մամուլ Գործակալութիւնը ի պատիւ ի յաճախորդներուն մեծ շքասեղան մը կուտայ : Այս առթիւ ճառեր կը խօսուին և ի վեր կը հանուին Մամուլ Գործակալութեան ուղղամտութիւնը, ճշգրտապահութիւնը և գաւառ ու արտասահմանի մէջ շահած իր համբաւը :

Դեկտեմբեր 28. — Կիկօի Կայսրութիւնը կը հռչակուի

և Կիկօ կայսր կօծուի «Վահագեա համայն կիկօներու» տիտղոսով :

Դեկ. 29. — Տօն՝ Գ. Թորոսեան Երանելիին բանտարկութեան. Սեւ կատունները կուրախանան և իրենց ուրախութենէն մուկ բռնել կսկսին :

Դեկ 30 — Ազգ. Ժողովը կորոչէ այլեւս գործ տեսնել : Այս որոշումը կը հաղորդուի գաւառի և արտասահմանի հայութեան որ երեք օր և երեք գիշեր լուսավառութիւններ և խրախճանքներ կը կատարէ :

Դեկտեմբեր 31. — Ամբողջ աշխարհ տարի մը աւելի կունենայ այսօր. միայն կիները այսօր 48 ժամ կը քնանան. տարիին անցնելը չը տեսնելու համար : Յուսահատական կացութիւն նուիրատուներու. Հաղարաւորներ անձնասպան կըլլան :

ՌՎ ԲԵՐԱՑԻՆԵՐ

Ի՞նչ որ ուզեմ, ի՞նչ որ փափաքիմ
Կարդալիքեմ մինչեւ... ծխելիք
Դուք պիտի դիմեմ Օհնիկեանին
Որ մրցակիցն է ՊՕՆ Մառեթին.
Հոն կան զաւթ ժիր ու չարատ
Մեզ մին կռուէ մօտ յիսուն... քառ
Առաւ, Լեւոն եւ Գարեգին
Օգնականներ իրենց հայրիկին :
Իսկ մեր Քեօլեան Էֆենտին Օհնիկ :
Կեցած մինչ իրկու կաշխատի սասիկ.
Բերայի Հայեր մի՛՛՛՛՛ս դուք փութացե՛՛՛
Մեծն Օհնիկեանին եւ հաւատացե՛՛՛
Բնաւ չեմ խաբուիր :

Ռ Օ Ս Ի Ա

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԴԵՐՈՒԹԻՒՆ

1881 Մարտ 20-ի Կայս. Ուղարկուած արտօնեալ Ընկ.-
եան Կեդրոնառնակին է Ս. Բեդերսպուրկ, Ընկ. և ա-
պարանքը թիւ 37, Մեծ-Մօրսքայա:

Դրամագլուխ ամբողջովին վճարեալ	40,666,4
Երաշխաւորութեան գումար	204,799,53
1909-ի հասոյթը	88,218,000

Ի վեր ընկերութիւնը իր ապահովագրեալ-
ներուն վճարած է

Պահաստի դրամագլուխ	245,940,000
--------------------	-------------

Ապահովագրեալներուն վճարուած դրա-
մագլուխ և վնասուց հատուցում

1910-ի ընթացքին ընդունուած ապահովա- գին և տոկոս	699,949,000
	408,897,200

Ընկերութիւնը խիստ շահաւոր պայմաններով կ'ըն-
դունի, ապահովագրութիւնները փոխադրութեան վը-
տանդի, կեանքի, ամէն տեսակ արկածներու, սառոյցի
բեկումներու դէմ եւայլն:

Պոլիս, Պալաթիա, Չիքիլի Լըրիսքըմ խան 7

Տնօրէն Թուրքիոյ մասնաճիւղին

Ա. ՀԻՒՐՄԻԻԶ

Ընդհ. քննիչ

Յ. Մ. ԲԵԶԵՃԵԱՆ

Դորձակալ Սթամպուլի

Դ. ԱՐԱԳԵԱՆ

ԳՐԱՎԱՃԱՌ ՀՐԱՏԱՐԱԿԻԶ

Վ ԵՒ Պ ԶԱՐԴԱՐԵԱՆ ԵՂԲԱՐՔ

(Կ. Պոլիս Չափաւորեալ Թիւ 24-26)

Վիպասանութիւններ. — Թշուառներ՝ 60 դրուշ. —
Հաղար ու մէկ գեշերներ 36 — Արդասաւորութիւն 1 —
Սորհրդաւոր աղջիկը 10 — Սասմանց առն 5 — Ուղե-
ւորութիւն ժիւլ վէտնի 100 փարայ —

Դասագրքեր — Չայնական երաժշտութիւն 5 — Ման-
կական պարտէզ 2 — Ընդհ. պատմ. Խաչկոնց 5 — Ար-
շալոյս 3 — Դրահաշիւ 10 —

Բառարաններ — Հայերէն-Ֆրանսերէն 25, Ֆրանսե-
րէն 12, 50 — Անգլիերէն-Հայերէն 8 —

Դրական երկեր. — Կենսագր. Տէրոյնցի 12, 50 —
Լըռւած քնար 5, Ծիածան 4, Յիշատակարան 120, Եր-
գարան 8 — Չայնագրուած երգարան 10, Քրիզանթէմ
4, Չենուր Դրակ 15 —

Դիտական երկեր — Մարդուն ծագումը 3 — Մայրը 3
Ուղեցոյց կանանց 5 — Թուրքիոյ վրայ 1, 50 — Կէս-
բժշկական 5 — Դիտութեան աւետարանը 4 —

Օրացոյց — Պատի 1 — Դրպանի 1, 25 — Թաւապատ
4 — Ընդարձակ 3, 50 — 3 — Կիկո 4 Հայուն 10 — Թէո-
դիկ 12:

ՅՈՎՀԱՆՆԵՍ ԳԸԼԸՃԵԱՆ

ԳՐԱՎԱՃԱՌ - ՀՐԱՏԱՐԱԿԻՉ

(Չագմաֆերլար Կ. Պոլիս Թիւ 25)

Յ. Գըլըճեան գրատունը դիմեցէք հետեւեալ այժմեութիւն ունեցող գրքերը գնելու համար:

Պատերազմ և խաղաղութիւն	31
Խննսուն երեք	21
Սասունէն ետքը Ա. Բ. հատոր	12
Խննսուն վեց	40
Հայ հերոսի արշաւանքը	5
Հայը ի՞նչու հայդուկ եղաւ	3
Պօքաչեայ Տասնօրեակ	10
Հերոսունիներ	3
Բռնակալին մահը	3
Փախտոտականը	2
Ազատութիւն	1, 50
Այլ չեմ կրնար լուել	1, 50
Կարմիր գազանին որջը	5
Երկինք երկիր կամ ջրհեղեղը	2
Սեռային առողջապահութիւն	30
Թիպարաբը	10
Մնձուրի առ	4
Յ. Գըլըճեան գրատունը գրքերու ցանկը ձեր կը ղրկուի:	

❖ ԳԻՆ 4 ՂՐՈՒՇ ❖

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0141988

13990

